

prosvetni delavec

Glasilo delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije,
Ljubljana, 26. januarja 1981 – št. 2 – letnik XXXII

Učiteljeva življenjska raven

Za kritično obravnavo osebnega in družbenega standarda delavcev v osnovnem in srednjem izobraževanju je več razlogov. Statistični podatki in analize kažejo, da osebni in družbeni standard teh delavcev zaostaja v primerjavi z delavci drugih družbenih dejavnosti. Hkrati pa nalaga reforma prosvetnim delavcem velike obveznosti in odgovorne družbene naloge, ki jih bodo izpeljali učitelji samo tedaj, če bodo imeli ustrezno spodbudo in materialno osnovo.

Osebni in družbeni standard delavcev v osnovnem in srednjem izobraževanju zaostaja že dalj časa, kljub občasnim izboljšavam. Počasi se uresničujejo ustavna načela, da morajo imeti delavci teh dejavnosti enak družbenoekonomski položaj kot delavci drugih področij združe-

nega dela. Posledica zdajšnjih družbenoekonomskih odnosov so: manjše zanimanje za prosvetni poklic, pojavi negativne kadrovske selekcije in odhajanje prosvetnih delavcev v druge dejavnosti, kadar se jim ponudi priložnost.

Te pojave moramo oceniti tudi s širšega družbenega vidika. Mladi imajo po ustavi pravico do približno enake kakovosti in učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega dela v osnovni šoli in pri izobraževanju za svoj prvi poklic. Družba mora dati mladim enake razvojne možnosti in ne sme dovoliti socialnega razlikovanja. To ustavno pravico moramo zagotoviti mladim tudi v srednjeročnih razvojnih načrtih, to pa pomeni, da morata imeti osnovno in usmerjeno izobraževanje prednost. Nekatere repu-

blike so se v tem že odločile in sprejele ukrepe, da bo imelo osnovno in srednje izobraževanje v letu 1981 imelo boljše možnosti in da bodo premagali zaostanke prejšnjih let.

Zaostajanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev je vidno v vseh republikah in pokrajinah. V letu 1980 (do septembra) je v osnovnem izobraževanju indeks rasti dohodka 119,2 osebnega dohodka pa 118,7, v srednjem izobraževanju pa 118,4 in 119,9. V istem obdobju je ta indeks v gospodarstvu 132 in 123,6.

V obdobju od januarja do avgusta 1980 je bil povprečen osebni dohodek v osnovnem izobraževanju 7.045 dinarjev, v srednjem izobraževanju 8.613. V negospodarskih dejavnostih je bil v tem času povprečni osebni

Med drugim preberite

- TUDI ŠOLA SE MORA NENEHNO UČITI, str. 3
- KRITIČNA OCENA REFORME, str. 4
- GRADIVO ZA DRUGO SEJO ŠKUPŠČINE PIS ZA PEDAGOŠKO USMERITEV, str. 5
- PREDŠOLSKA VZGOJA POMAGA STARŠEM, str. 13
- GIMNASTIČNE VAJE IZBIRAJMO SMOTRNO, str. 14
- GRADITI IN ZDRAVITI VSE ŽIVLJENJE, str. 15

dohodek 8.012, v gospodarstvu pa 6.766 dinarjev. Glede na pogojno nekvalificiranega delavca znaša zaostanek osebnega dohodka v osnovnem šolstvu v primerjavi z gospodarstvom: v Sloveniji 18,5 odstotkov, v Hrvaški 16 odstotkov, v Vojvodini 25 odstotkov, v Čmuri 18 odstotkov, v Srbiji 25 odstotkov in v Makedoniji 16 odstotkov. Zaostanek v srednjem izobraževanju pa znaša v Sloveniji 15 odstotkov, v Hrvaški 25, v Srbiji 13 in v Čmuri 13 odstotkov.

Če upoštevamo rast življenjskih stroškov in cen je zniževanje stvarnega osebnega dohodka očitno. Tudi letos pričakujemo v Jugoslaviji znižanje stvarnega osebnega dohodka za 9 do 10 odstotkov. Ker se je resnični osebni dohodek v osnovnem in srednjem izobraževanju znižal že prejšnja leta, bo letošnje nazadovanje v resnici še večje.

Znano je, da imata izobraževanje in znanost najboljšo izobrazbeno sestavo zaposlenih. Na teh področjih nismo nikdar tako kot drugje priznavali izobrazbo in strokovnost samo na temelju prakse, ampak si je moral vsak pridobiti potrebno strokovno izobrazbo. Zdaj je v Jugoslaviji zaposlenih v osnovnem in usmerjenem izobraževanju več kot 270.000 delavcev, med katerimi ima 85 odstotkov visoko, višjo ali srednjo izobrazbo.

Narava učiteljevega poklica zahteva dodatne izdatke za literaturo in primerno stanovanje za pripravo na pouk. V resnici pa v nobeni gospodarski panogi ni stanovanjsko vprašanje za strokovne delavce tako pomankljivo urejeno. Po naši anketi kar 37 odstotkov delavcev v osnovnem in srednjem izobraževanju nima ustreznega rešenega stanovanjskega vprašanja. V nekaterih republikah je ta odstotek še precej višji.

Že več let, od izida zakona o združenem delu, je nerešeno vprašanje minulega dela. Po republikah različno priznavajo delovno dobo prosvetnih delavcev pri odmerjanju osebnega dohodka — od 12 do 17,5 odstotka. V preteklosti so imeli delavci v osnovnem in srednjem izobraževanju priznan znatno višji odstotek. Upoštevati moramo, da ostaja osnovnošolski in srednje-

šolski učitelj v tem nazivovso delovno dobo. Prav zaradi tega je v vseh deželah, razvitih in nerazvitih, kapitalističnih in socialističnih razlika v plači med učiteljem začetnikom in učiteljem s 30 leti delovne dobe najmanj 40 odstotkov, ponekod celo 100 odstotkov. Pri nas je ta razlika komaj 12 do 17,5 odstotka. Tako imamo učitelje, ki so uspešno vzgajali po 40 rodov učencev, pa imajo komaj 4000 dinarjev pokojnine!

Morda bo kdo ugovarjal, ker sprožamo ta vprašanja z zahtevo po dodatnih sredstvih v času stabilizacije, ko moramo vsi varčevati in biti čim bolj gospodarni. Vendar sprožamo ta vprašanja prav zaradi stabilizacije! Na področju vzgoje in izobraževanja pomeni stabilizacija predvsem bolj kakovostno in bolj učinkovito delo, da bo imelo gospodarstvo strokovno boljše usposobljene delavce in upravljalce. To pa lahko uresniči samo tisti prosvetni delavec, ki vidi napredek v družbenoekonomskih odnosih in ustrezno rast svoje življenjske ravni ter nima občutka, da ga družba zapostavlja. To je tudi za učitelja temeljna spodbuda pri prevzemanju dodatnih nalog in naporov.

Za rešitev navedenih vprašanj moramo predvsem v srednjeročnih razvojnih načrtih predvideti primerno rast osebnih dohodkov delavcev v osnovnem in srednjem izobraževanju in izoblikovati prava merila za vrednotenje vzgojno-izobraževalnega dela. Spodbuditi moramo načrtno družbeno dejavnost za združevanje sredstev, namenjenih stanovanjem za prosvetne delavce in sprožiti širšo razpravo za ponovno vrednotenje učiteljevega minulega dela.

O vseh teh vprašanjih morajo razpravljati sindikalne organizacije v vzgoji in izobraževanju in seznaniti s svojimi stališči in predlogi delegate samoupravnih interesnih in družbeno-političnih skupnosti in druge družbene dejavnike.

VASKO RAIČEVIĆ

(Iz uvodne besede na seji zveznega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture, Beograd, 24. 12. 1980)

Ksenija Doič: Okna v stari šoli, Osnovna šola A. Tomaž Linhart Radovljica

dogodki
novosti

Najljubši učitelj

Desetinam prosvetnih delavcev, ki so dobili do zdaj priznanje »najljubši učitelj«, so se v akciji leta 1980 (ki so jo že sedmič organizirali Radio Beograd, Pratična žena, Galaksija in Prosvetni pregled pod pokroviteljstvom Kulturno-prosvetne skupnosti SR Srbije), pridružila nova imena. To so: Dušan Aničić (Bare, Sjenica), Vera Todorov (Crvena Jabuka, Babušnica), Radoslav Milojević Dosa (Vojška, Svilanijac), Aleksandar Popović Krampus (Vranje), Veronika Kurnik (Store, Celje), Vlahko Čojić (Mala Pisanica, Grubišno Polje), Mile Petruševski (Dragomance, Kušano), Radovan Butanović (Zagoni, Bijeljina), Novak Krgović (Rasovo, Bijelo Polje) in Iljaz Zabrdja (Samodreža, Uroševac). Priznanja bodo prejeli na prireditvi Januarski dnevi prosvetnih delavcev 1981.

Ponavadi je težko pridi do njihovih domov in šol, ker so od najbližje avtobusne postaje oddaljeni na desetine kilometrov — do tja pa vodi slaba ali komaj utrta pot. Šele tedaj, ko prideš v te oddaljene kraje, spoznaš, kako humano in trajno delo so opravili ti učitelji. Spoti prineseš tudi svojevrstno podobo učiteljske predanosti okolju, v katerem žive in delajo, in ljubezni do poklica.

V desetletjih predanega dela so zavzeto spodbujali in zelo veliko pripomogli h kulturni preobrazbi v svojih krajih. Povesti o novih šolah, o poteh, ki so povezovale vasi s svetom, o mostovih, ki so zamenjali brvi, žamicah, ki so

utmle petrolejke, vodovodnih namesto vodnjakov in oddaljenih izvirov, ne bi nastale brez njihove ustvarjalnosti, domiselnosti in volje. Prizadevali so si, da so bili zgrajeni kulturni in mladinski domovi, ambulate, čitalnice, parki, vrtovi, poljske zadruge, da so bile pogozdene goličave, naredili so vse, da so dobili učenci kuhinje in brezplačne učenike... Ko so se bojevali za svoje učence, se jim je posrečilo vse dečke in deklice, svoje šolarje, trajno povezati s knjigo. Čeprav so delali v težkih razmerah in v oddelkih s kombiniranim poukom, so vztrajno, korak za korakom posodabljali pouk. V njihovih razredih so nezadostne ocene in ponavljalci prava redkost. Ko so prišli v te kraje, so pisali staršem prošnje, pritožbe, cepili drevesa, po nekaj letih pa so delali vaščani to že samostojno. Bili so arheologi in čuvarji ljudskega izročila. Z vsem tem so odpravljali predsodke, ustvarjali nove kulturne navade in poglede na življenje. Njihove šole so postale središča kulturnega in družbenega življenja, kraj, kjer so se dogovarjali vsi o vsem, žarišča napredka kulture, športnega življenja in zabave. Najgloblje sledi pa so zapustili v desetih rodov svojih učencev, ki so jih popeljali na življenjsko pot.

Najljubših učiteljev tudi letos ni samo deset. Na stotine jih je. Vsi ti uradno še niso dobili priznanja, ostali pa so najljubši za svoje učence, njihove starše in druge krajanje.

MOMČILO PARAUŠIĆ

Za enakopravnost našega šolstva v zamejstvu

O delu Sindikata slovenske šole v Trstu

9. decembra 1980 je bil v Kulturnem domu v Trstu 25. redni občni zbor Sindikata slovenske šole.

To je bil jubilejni občni zbor, saj je bil že petindvajseti po vrsti. Deželni sindikat slovenske šole je bil ustanovljen 26. februarja 1956 iz treh sindikatov šolnikov. Sindikat slovenske šole je nepolitična in nestrankarska organizacija, ki se ukvarja samo s šolskimi problemi in se bojuje za boljše delovne in življenjske razmere učiteljev slovenskega jezika na območju, kjer žive Slovenci. Deluje v deželi Furlaniji-Juljski krajini; prav zato se je leta 1970 združilo tržaško tajništvo z goriškim, sindikat pa je dobil ime Deželni sindikat slovenske šole. Ima dve tajništvu: eno za Trst in eno za Gorico. Nastopata ločeno, kadar obravnavata probleme, ki zadevajo samo tržaško ali goriško pokrajino, in enotno, kadar gre za posebne, zadeve, ki so skupne obema pokrajinama. Tako organizira sindikat skupne stavke, delegacije iz Trsta in Gorice, gresta skupaj k šolskim oblastem v pokrajini in tudi na prosvetno ministrstvo v Rim.

Na 25. jubilejnem občnem zboru je poročal o delu sindikata v l. 1980 tajnik Marko Paulin. V preteklem letu se je vpisalo med člane precej mladih učiteljev, ki so šele končali šolanje, in precej otroških vzgojiteljic, kajti teh v letih v Sindikatu ni bilo. Sindikat slovenske šole v Trstu ima okrog 400 članov: vzgojiteljic, učiteljev, profesojev in drugih šol-

skih delavcev. Sindikat slovenske šole, tajništvo Trst, je organiziral lani pripravljani tečaj za vzgojiteljice, ki so se udeležile vsedržavnega natečaja za otroške vrtce. Za 16 prostih mest v državnih otroških vrtcih (v tržaški pokrajini je veliko občinskih vrtcev) je bil razpisan natečaj. Pripravljalni tečaj je pripomogel, da so se udeležence dobro pripravile za državni natečaj. Na tečaju so predavali znani pedagogi in psihologi ne le iz zamejstva, temveč tudi iz Slovenije. Sindikat slovenske šole je tudi zahteval pri šolskih oblasteh v Rimu, da morajo biti vsakoletni izpopolnjevalni tečaji, ki so zdaj samo v italijanščini, tudi za slovensko neučno osebje v materinem jeziku, tako kot za učitelje.

Tajnik je v svojem poročilu opozoril tudi na pomen proslave ob 200-letnici slovenskega šolstva na Tržaškem, ki je bila 21. decembra v kulturnem domu v Trstu. Na njej so učenci slovenskih šol uprizarili igrice in razstavljali svoje likovne izdelke. Likovna dela so bila izbrana izmed del, prijavljenih na natečaj, ki ga je razpisal Sindikat slovenske šole v Trstu. Ob tej priložnosti so bili razstavljeni tudi učeniki in druge šolske knjige od leta 1780 do 1980. Skratka, v

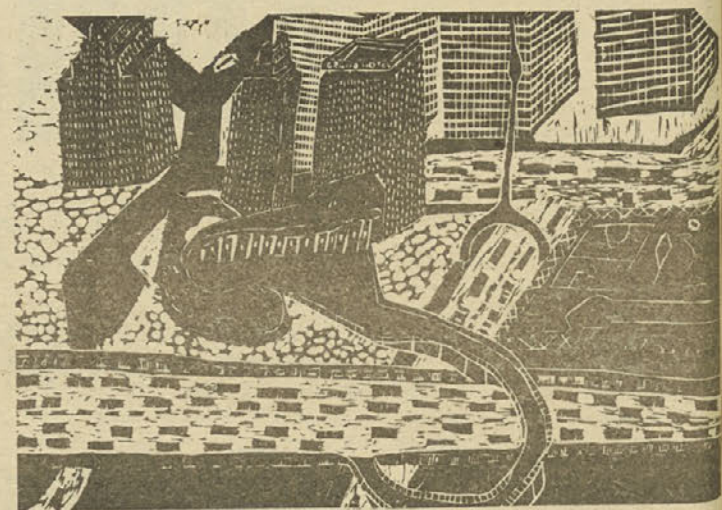
šolskem letu 1979/80 je bilo precej narejenega.

V šolskem letu 1980/81 je začela delovati sekcija za geometrijo pri Tehničnem zavodu Žiga Zois, odprli pa so tudi četrti in peti razred Zavoda za obrt in industrijo.

In še en uspeh so dosegli člani Sindikata slovenske šole v preteklem letu: po več letih neuspešnih poskusov so končno le dobili svojega predstavnika, ki je prost pouka in se lahko ukvarja samo s

sindikalnimi zadevami. Ob vsem tem pa je jasno, da tare slovensko šolo v zamejstvu še veliko problemov. Najbolj pereči so: nestalno učno osebje, slovenski učitelji ne dobivajo dodatka za znanje in poučevanje tujega jezika ne priznajo jim jugoslovanskih diplom itn. Največje vprašanje pa je, kdaj bodo dobili Slovenci samostojen šolski okraj, ki bi pomenil hkrati popolno samostojnost slovenske šole v Italiji.

MARKO PAULIN

Moja Černik: Mesto I. Osnovna šola Danila Kumar, Ljubljana-Bežigrad

Znanje za boljše okolje

Tečaj o varstvu okolja

Na bojišču za zdravo in lepo življenjsko okolje, za ohranjanje

njegovih naravnih in z delom ustvarjenih vrednot, je iz dneva v dan bolj živo. Tu so se znašle tudi šole s svojim nadse pomembnim vzgojnim in izobraževalnim poslanstvom. Že pestrost in množičnost raznih akcij zunaj pouka pričata o veliki zavzetosti šol, zlasti osnovnih, programi usmerjenega izobraževanja pa oblikujejo več tovrstne učne snovi.

Tudi Zveza društev za varstvo okolja v Sloveniji, ki ima posebno komisijo za vzgojo in izobraževanje, je primaknila svoj delež: v lanskem šolskem letu je ob moralni podpori ljubljanske organizacijske enote Zavoda SRS za šolstvo organizirala tečaj o varstvu okolja za ljubljanske srednješolce. Tečaj je obsegal 12 predavanj (štirikrat po dve in štirikrat po eno predavanje). Predavali so univerzitetni profesorji in uveljavljeni strokovnjaki, ki so praviloma ponazorili snov z diapozitivi in odgovarjali na vprašanja poslušalcev.

Na razpis tečaja se je odzvalo 7 gimnazij in 10 strokovnih šol (centrov); predavanja je poslušalo 227 dijakov, posameznih predavanj pa se je udeleževalo od 33 do 82 poslušalcev. Že iz tega podatka je razvidno, da so se poslušalci močno menjavali, pač glede na to, kako so jih posamezne teme zanimale. Manj je bilo takih, ki so poslušali vsa predavanja in jim je tečaj dal bolj celosten vpogled v dogajanja v okolju — to pa je tudi bil namen tečaja.

Vanketi ob koncu tečaja, ki je zajela 42 poslušalcev — med njimi 19 rednih obiskovalcev predavanj — so anketirani z nezadovoljstvi izjavili, da so na tečaju izvedeli veliko novega in to drugače kot pri šolskem pouku. Povedali so, da so lahko sledili predavanjem del pridobljenega znanja pa so že posredovali sošolcem v krožkih ali pri razrednih urah. Vsi po vrsti pa so pogoščali pisane izvečke predavanj, ki bi jim pomagali, da bi bolje sledili predavateljem in tudi izrabili priložnost za pogovor z njimi.

Vsem, ki so sodelovali, predvsem pa poštvalnim predavateljem, gostiteljici tečaja Fakulteta

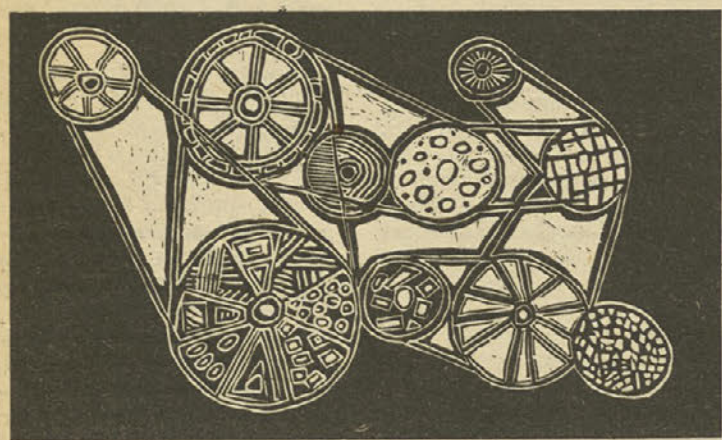
za strojništvo v Ljubljani in nekaterim zelo zavzetim pedagogom se moramo zahvaliti, da je bil tečaj uspešen. Izkazalo se je, da tak tečaj lahko koristno dopolni in poveže v šoli pridobljeno znanje; po novih spoznanjih tudi marsikoga zamika, da bi družbeno dejavno pomagal reševati ta, za naš obstoj usodna vprašanja. Kar 29 od 42 anketiranih dijakov je izjavilo, da bi jim veselilo delo v društvu za varstvo okolja.

Zveza društev za varstvo okolja v Sloveniji bo letos ponovila tečaj z nekoliko spopolnjenim programom in organizacijo tečaja (skripta). Tečajniki bodo poslušali predavanja (skupaj 13) dvanajst zaporednih torkov (od 24. 2. do 19. 5. — z izjemo 28. 4.) in še dve predavanji ob obisku razstave o varstvu živali v prirodoslovnem muzeju. Slišali bodo o ekoloških osnovah varstva okolja, o ogroženosti in varstvu rastlin in živali v Sloveniji, o krajinskih sestavih v Sloveniji, o urbanističnem načrtovanju in urejanju krajine, o problematiki energija-surovine-proizvodnja-odpadki, o odzivanju vodnih organizmov na onesnaženost vode, o onesnaževanju in varstvu površinskih in talnih voda, morja in zraka, o vplivu hurpa na človekovo zdravje, o kvarnih vplivih življenjskega okolja na človekovo zdravje, in še posebej na prehrano, o naravni dediščini, o zgodovinskih filozofskih vidikih odnosov narava-tehnologija-ekološka kriza in o tem, kako se naša družba spopada s pojavi škodljivimi za okolje.

Za vzgojni in izobraževalni uspeh tečaja je zelo pomembno, da bodo tečajniki poslušali celoten cikel predavanj, kar naj bi upoštevali, že ko se bodo odločali za tečaj. Seveda bodo vrata tečaja odprta tudi »prehodnim gostom«, vendar naj bi prevladovali prvi. Da bi pouk manj trpel, se bodo predavanja začela ob 18. uri.

Upamo, da se bodo vodstva šol in posamezni pedagogi po uspešnem lanskem tečaju še zvešče pridružili temu delu za naše okolje.

ANGELA BRATKO

Alenka Palčič: Stroj, Osnovna šola A. Tomaž Linhart, Radovljica

Univerza prihodnosti

Razprave o reformi vzgoje in izobraževanja so v zadnjem času bolj poglabljene, nastajajo pa tudi posamezna strokovna dela o preobrazbi posameznih področij vzgojno-izobraževalnega sistema. Tako je tudi delo dr. Mirolava Pečuljica, rektorja beograjske univerze, Univerza prihodnosti. Avtor se je predstavil že pred dobrim desetletjem jugoslovanski in tudi slovenski javnosti z delom, ki je postalo zelo popularno: Prihodnost, ki se je začela (znanstveno tehnološka revolucija in samoupravljanje).

Prvi del knjige Univerza prihodnosti obravnava univerzo na njenem zgodovinskem razpotju — v krizi tradicionalne univerze in starega izobraževalnega sistema ter globokih sprememb v celotni človeški družbi. Revolucionarne spremembe v svetu in pri nas oblikujejo postopno tudi novo podobo univerze. Pot do socialistične univerze vodi prek korenitih reformnih sprememb, ki jih avtor obravnava v drugem delu knjige: Tu razčlenjuje ra-

zvoj dela, družbene potrebe po izobrazbi in znanju ter nove družbenoekonomske odnose ter išče skladno povezavo med univerzo, znanstvenim in družbenim razvojem. Na tem temelji tudi pedagoška reforma, ki naj spremeni notranjo podobo univerze in uveljavi na višji ravni njeno družbeno, znanstveno in pedagoško vlogo. To je pot njenega preoblikovanja v univerzo prihodnosti.

Knjiga Univerza prihodnosti je pomembna, sociološko in pedagoško poglobljena razprava o sedanjosti in prihodnosti našega visokega šolstva. Mimo tega dela ne bi smeli nihče, kdor globlje razmišlja o preobrazbi vzgoje in izobraževanja ter oblikovanju naše zasnove usmerjenega izobraževanja.

Knjigo je izdala v prikupni obliki Dopolna delavska univerza Univerzum v Ljubljani v kadrološki knjižnici, ki jo ureja Center za samoupravno in normativno dejavnost te univerze. J. V.

Tehnična razgledanost potrebna vsem

O pomembnosti proizvodno-tehničnega vzgojno-izobraževalnega področja v današnjem času ni treba na dolgo razpravljati. Vemo, kaj pomeni to za združeno delo in kako potrebna je sodobnem človeku vsaj temeljna tehnična razgledanost, ne glede na poklic, ki si ga je izbral.

Prav zato je tej problematiki namenil posebno pozornost Strokovni svet SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje, ko je na svoji nedavni seji obravnaval med drugim informacijo o načinu in obsegu vključevanja proizvodno-tehničnega področja v vzgojno-izobraževalne programe posameznih usmeritev v srednjem izobraževanju.

Člani strokovnega sveta so ugotovili, da je v večini vzgojno-izobraževalnih programov v prvem letniku srednjega izobraževanja ko samostojen predmet, osnove tehnike in proizvodnje s 105 urami na leto v posamezni usmeritvi, in se s tem strinjali. Priporočali pa so, naj bi se v drugem letniku — za proizvodno usmeritev — vsebina predmeta vključila v druge strokovne predmete, če je to potrebno, in tako ostala neokrnjena. Pri proizvodnih usmeritvah pa naj bi predmet v drugem letniku ostal samostojen; to naj bi veljalo tudi za tretji in četrti letnik. O možnosti vključevanja predmeta v druge strokovne predmete in o metodično-didaktični izvedbi bo strokovni svet povedal svoje mnenje kasneje. Gotovo je, da bo ob tem treba dobiti soglasje posameznih posebnih izobraževalnih skupnosti, se dogovoriti z organizacijami združenega dela glede proizvodne prakse in delo uskladiti z urniki. Zvedeli smo, da je Gospodarska zbornica Slovenije že pripravila seznam delovnih organizacij, kjer se bo proizvodna praksa izvajala in program usposabljanja za vodje te prakse.

Člani strokovnega sveta so se strinjali, da se lahko kot proiz-

vodna praksa šteje tudi delovna praksa v usmeritvi in ni nujno, da poteka v delovni organizaciji. Podprli so predlog, da je treba pri glasbenem in baletnem izobraževanju, ki je posebno področje, upoštevati delne olajšave pri izjemnih nadarjenih učencih. Ti namreč glede na časovno stisko — ne bi mogli nameniti toliko časa predmetu osnovne tehnike in proizvodnje. Strokovni svet je obravnaval in z nekaterimi dopolnitvami sprejel osnuteke učnih načrtov za italijanski jezik in književnost v skupni izobrazbeni osnovi v programih srednjega izobraževanja, osnutek učnih načrtov za slovenski, italijanski in madžarski jezik kot jezike okolja ter ustrezen obseg pouka posameznih jezikov.

Ob tem so člani strokovnega sveta poudarili vlogo posameznega jezika, ki ga morajo učenci ne samo spoznavati, temveč ga bodo uporabljali tudi v nadaljnjem izobraževanju. Podprli so predlog Obalne SIS pripadnikov italijanske narodnosti, naj bi bilo najmanj 105 ur pouka slovenskega jezika kot jezika okolja, ter predlagali naj se glede na to zmanjša obremenitev drugih predmetov. Opozorili so še na potrebno diferenciacijo pri pouku tujih jezikov, saj so si učenci pridobili v osnovni šoli različno znanje.

Člani strokovnega sveta so za namestnika predsednika Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje izvolili Alfreda Voha in izbrali še pet desetletanskih stalnih komisij strokovnega sveta: za učbenike in učila, za izobraževanje na narodnostno mešanem ozemlju in za delo v tujini, komisijo za izobraževanje mladostnikov z motnjami v duševnem in telesnem razvoju, komisijo za razvoj izobraževanja in izpopolnjevanja ter komisijo za evalvacijo vzgojno-izobraževalnega programa.

T. D.

POGOVOR Z MIRANOM POTRČEM, PREDSEDNIKOM SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

Tudi šola se mora nenehno učiti

Samo upravna preobrazba vzgoje in izobraževanja in družbenoekonomski položaj prosvetnih delavcev sta že več let vroči temi. Ne po naključju. Kaj je povedal o tem predsednik jugoslovanskih sindikatov uredništvu Prosvetnega pregleda, časopisa za vzgojo in izobraževanje SR Srbije?

V zgodovini naših šolskih reform je veliko neuresničenih zamisli. Zdaj pa je videti, da smo priče in soudeleženci preobrazbe vzgoje in izobraževanja, ki ne ostaja samo pri zamisli. Kaj je bilo po vašem mnenju doseženo pri povezovanju šole in tovarne?

Reforma vzgoje in izobraževanja ne ostaja samo pri zamisli, ker sodelujejo v njej vse organizirane družbene sile pod vodstvom Zveze komunistov, pa tudi zato, ker so bili globoki razlogi, zaradi katerih so bile potrebne takojšnje spremembe na tem področju. Eden glavnih vzrokov je bil ta, da je bilo izobraževanje ločeno od drugih področij združenega dela, posebno od materialne proizvodnje, od tovarne. Zdaj se to spet povezuje, toda ponekod počasneje in manj uspešno. Učinkovitejša povezovanje ovira za zdaj množico profilov v posameznih poklicih in programov za te poklice, ki bi jih morali uresničiti v šolah, pa tudi dvomi o tem, ali so profili, za katere se mladina izobražuje, pravi. Jasno je, da šole niso najbolje razporejene glede na tovarne, da šola in tovarna nista neposredneje povezani itn.

Šole usmerjenega izobraževanja pošiljajo učence na proizvodno delo in delovno prakso v tovarne, mnoge tovarne in druge OZD pa imajo to družbeno potrebo za nujno zlo in si ne prizadevajo, da bi izobraževanje učencev za delo bolje organizirale. Zato se učenci vse preveč »sprehajajo« skozi tovarne, opazujejo, kako delajo drugi in podobno. Če pa se učenci tako usposablja, zamaž pričačujemo, da bodo postali dobri delavci. Seveda, če nimajo možnosti, da bi začutili pravo ozračje tovarne, samoupravljanje. Vem pa tudi za dobre zgled, npr. v tovarnah Ivo Lola Ribar v Rakovici, Rade Končar v Zagrebu, Litoštroj v Ljubljani, v mnogih železnarh in drugod, kjer dajejo za to veliko denarja in kjer usposablja učence najboljši delavci. Izkušnje so pokazale, da so te naložbe zelo majhne v primerjavi z nastalo škodo, »škartom«, in neodgovornostjo do sredstev in dela, ki jo zagreši premalo dela, ki so pripravljene učence, ki po končani šoli začne delovno razmerje.

Ko govorimo o težavah na relaciji tovarna-šola, povejmo, da nastajajo le-te ponekod tudi zato, ker učitelji ne prihajajo z učenci v tovarno in ne sodelujejo pri organiziranju njihove prakse. To pa bi morali storiti. Od učiteljev seveda pričakujemo, da bodo pomagali delavcem v tovarnah pri načrtovanju in organiziranju izobraževalnega dela delavcev in celotnem uresničevanju izobraževalne naloge.

Od tega, kako bomo rešili take in drugačne težave, je odvisna nadaljnja preobrazba vzgoje in izobraževanja, pa tudi od tega, kako bomo zagotovili možnosti, da se bodo učenci izobraževali za delo tam, kjer ni tovarne. To pomeni, da bo še veliko težav, preden bomo vse zamisli uresničili.

ZAKAJ DELAVCI PREMALO ODLOČAJO?

Ali se zdi tudi vam, da imajo tako imenovane »šolske strukture« še vedno preveč vpliva na šolsko reformo? Zakaj se tako počasi uveljavlja izobraževalna vloga proizvodnega dela združenega dela?

Reforma je naložila veliko nalog in neko jih mora opravljati. Morda imajo prav zato izobraževalni organi, posebno republiški in pokrajinski, tolikšno vlogo, čeprav je ponekod precej birokracije. To je tudi eden od razlogov, da je veliko prosvetnih delavcev zunaj reformnih tokov, saj še vedno niso dovolj obveščeni, in kar je še pomembnejše, nimajo več možnosti, da bi odločali o bistvenih vprašanjih reforme. Tudi sami niso bili dovolj vztrajni, da bi si izbojevali vlogo, ki jim pripada. Ker pa zahteva reforma poleg tega tudi strokovno izpopolnjevanje učiteljev, ji včasih nasprotujejo tudi zaradi tega.

Škoda, da pri preobrazbi ne sodelujejo dovolj zavzeto delegati iz materialne proizvodnje in samoupravnih interesnih skupnosti izobraževanja, da bi si glede na svoje potrebe zagotovili večji vpliv na spremembe v izobraževanju. Vzroke, da je proizvodni del združenega dela premalo dejaven v interesnih skupnostih pa tudi drugače, je treba iskati prav v tem, da je bilo to področje več let odtujeno od izobraževanja, pa tudi v tem, ker izobraževalna sestava zaposlenih ni primerna. Podatki kažejo, da 40 odstotkov delavcev ni strokovno usposobljenih za dela in naloge, ki jih opravljajo, tretjina pa jih nima niti osnovne šole. In naprej: v večini OZD ni kadrovske in še posebej izobraževalnih služb, največ delovnih kolektivov pa je preveč zaposlenih z bojem za obstanek; so na robu gospodarske uspešnosti, tako da se tudi ne utegnejo ukvarjati s problemi izobraževanja. Dodam naj tudi, da večina kolektivov ni namenjala dovolj pozornosti izobraževanju svojih delavcev. Vse to terja precej več sodelovanje prosvetnih delavcev in tudi vseh drugih delovnih ljudi pri reformi izobraževanja. Bolj je treba skrbeti tudi za nenehno izboljševanje izobraževalne sestave zaposlenih, ker je to navsezadnje temelj za nadaljnji razvoj izobraževanja.

Le malo kolektivov ima dolgoročne načrte kadrovskega potreb. Kadrovske službe najpogostejše skrbijo za »kadrovske vrh«, skrb za strokovno usposabljanje neposrednih proizvajalcev pa je potisnjena v ozadje...

Nepravilnosti, ki sem jih navedel so pozročile, da večina delovnih kolektivov nima dolgoročnih kadrovskega načrtov. To ni naključje, samo pri načrtovanju kadrov, kajti tam, kjer ne vedo, koliko kadrov bodo potrebovali, ne načrtujejo tudi drugega. Živijo od danes do jutri. Kar zadeva kadre — tako je do zdaj šlo, ker je bilo dovolj potencialnih delavcev na vasi. Ti so bili »poceni delovna moč«, zbirali in priučevali so jih na hitro, z njimi je bilo najlažje svojevoljno ravnati. Zdaj so te rezerve porabljene in že manjka delavcev v gradbeništvu, rudarstvu, metalurgiji in drugod. Zato bodo organizacije združenega dela v prihodnje morale načrtovati kadrovske potrebe, kajti samo s kakovostnim delom je mogoče zmagati v boju za stabilizacijo in boljše samoupravne odnose. Ob tem pa je družba sprejela tudi druge ukrepe, ki nalagajo OZD, da morajo načrtovati, koliko kadrov bodo potrebovali.

Tudi izobraževanje delavcev ob delu in iz dela redko načrtujejo. Delavci, ki si pridobijo diplomu — vstopnico za službenke po-

klice, zapuščajo svoje delo. Tam, kjer ni zdrave kadrovske politike in kjer samoupravljanje ni razvito, ali tam, kjer odloča o vseh vprašanjih le nekaj vodilnih, porabijo te »strukture« tudi denar za izobraževanje največkrat same — za svoje izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje. Vse te probleme moramo reševati hkrati z reformo.

Pred nedavnim smo na seji sveta Zveze sindikatov Jugoslavije razpravljali o načrtovanju kadrov glede na problematiko zaposlovanja in sklenili, da morajo delovne organizacije takoj začeti načrtovati, koliko in kakšne delavce bodo potrebovale do leta 1990. V skladu s tem je treba hitreje razvijati mrežo vzgojno-izobraževalnih organizacij, kreditiranje, štipendiranje in podobno.

Miran Potrč

NE SAMO NAZIVI IN DIPLOME, TEMVEČ ZNANJE

Koliko vplivajo širše družbene okoliščine na to, kako hitro se uveljavlja šolska reforma? Znano je, da pomembnost dela prepočasno spodbuja kult raznih nazivov. Še vedno ni povsem odpravljena delitev na tiste, ki si vsak mesec pripisajo na list učinek in lahko dobe najmanjši ali pa zmanjšani osebni dohodek, in na tiste, ki se jim tega ni treba bati...

Podatki kažejo, da se število zaposlenih, ki se izobražujejo ob delu, zmanjšuje od tedaj, ko se je uveljavila delitev po delu in delovnih dosežkih. To pove, da dirka za diplomami ponehava. Prej je bila res velikokrat cilj diploma, ne pa znanje.

Stališče Zveze sindikatov je, da je diploma pogoj za vstop v združeno delo in da opredeljuje stopnjo težavnosti in naravo del in nalog, ki jih bo posameznik opravljal, seveda ob možnosti, da lahko zasluži več, če mu zaupajo težavnejša opravila. Toda njegov osebni dohodek mora biti odvisen predvsem od tega, ali bo opravil vsa potrebna dela in naloge in kako jih bo opravil. Toda v praksi se to le stežka uresničuje, zato sta »delovno mesto« in diploma pri delitvi še vedno najpomembnejša. Zavedamo se težav, ki nastajajo zato, ker so še vedno različne možnosti za pridobivanje dohodka, ker je na nekaterih področjih težko ocenjevati delovne dosežke, toda tako se bojujemo proti nedelavnosti, delo želimo ločiti od nedela. Zato nekateri temu nasprotujejo. Spomnim naj nato, da se pri nas premalo razvija »kult« dela tudi v izobraževanju in zunaj njega. Zaradi vsega tega si moramo odločneje prizadevati za ustreznejše vrednotenje proizvodnega in ustvarjalnega dela, da zasluži vsak po delovnih dosežkih, toda pri tem ne smemo podcenjevati znanja.

Zakaj je univerza (visoko šolstvo) nekako v zatišju zdaj, ko so zaveli v izobraževanju novi vetrovi? Nekateri menijo, da se v tradicionalnih, skoraj fevdalnih akademskih razmerah samo kviri »material«, ki ga daje v glavnem dobro usmerjena srednja šola?

Ne strinjam se povsem s takimi ocenami o visokem šolstvu. Res je, da je reforma prej zajela srednje usmerjeno izobraževanje in da se to korenito spreminja. Te spremembe ne morejo mimo visokega šolstva, toda na tem področju je veliko posebnosti. Naloga družbe je, da s spremenjeno politiko zaposlovanja, z ustreznejšim vrednotenjem dela v materialni proizvodnji in s podobnim zmanjša pritisk na visoko šolstvo, višje šole in fakultete pa morajo napraviti to izobraževanje učinkovitejše in ga bolj približati potrebam združenega dela. Precej lažje bo, če se bodo izobraževalni programi tudi na tej stopnji oblikovali po potrebah združenega dela in družbe in se jima bodo nenehno prilagajali. To je treba opraviti v združenem delu, toda na pobudo univerz. Reforma univerze je precej odvisna od sil na sami univerzi. Hitreje bo napredovala v industrijskih središčih, kjer so se fakultete povezale z velikimi delovnimi organizacijami, na primer v Tuzli, Boru in Mariboru, teže pa na fakultetah v velikih mestih in tistih z večjo tradicijo.

KDO LAHKO OCENJUJE UNIVERZO?

Reforma ne bi smela mimo pojavov, ki niso tako redki, npr. da posamezniki desetletja pripravljajo svojo doktorsko disertacijo ali pa se branijo, češ da delavci niso sposobni kritizirati univerze, zahtevati, da se le-te reformira ipd. Dobro bi bilo, da bi prosvetni delavci na univerzah sami reševali take in drugačne pojave v svojem okolju, ker moči za to imajo.

Še besedo ali dve o tistih, ki izobražujejo. Učiteljski poklic je izgubil veliko stare bleščeve (iz prosvetarskih časov), nove pa si še ni pridobil. Govori se celo o tako imenovani negativni selekciji na šolah, ki usposablja učitelje. Ali lahko mladino uspešno pripravljajo na 21. stoletje učitelji, ki so morali v ta poklic po silni razmeri? Kaj bi morala družba storiti, da bi to odgovorno delo opravljali res najboljši?

Z družbenim ugledom prosvetnega delavca je zdaj nekoliko drugače. Veliko je poklicev, ki so privlačni in ugledni, zdaj učitelj in duhovnik nista več edina izobraženca v kraju. Toda na tistem mislim, da se ugled prosvetnega delavca ni zmanjšal. Če bi imeli številni direktorji in drugi vodje pri delavcih in občanah tak ugled, kakršnega ima učitelj pri svojih učencih, študentih in njihovih starših, bi bilo manj težav v gospodarstvu in družbi. Ugled si pridobiš z delom, med prosvetnimi delavci pa je veliko aktivistov in entuziastov.

Strinjam pa se s trditvijo, da tudi nas vse bolj preplavlja maelomeščanska miselnost, po kateri ekonomski položaj posameznika vpliva na njegov ugled, pa tudi s tem, da osebni dohodki prosvetnih delavcev zaostajajo za osebnimi dohodki tistih, ki opravljajo drugačne, podobne poklice. Čeprav ne želim povezovati vprašanj osebnega dohodka z ugledom, pa je treba na tem področju narediti več. Zveza sindikatov si mora prizadevati, da se bo uresničil sklep, po katerem morajo

prosvetni delavci deliti usodo drugih delov delavskega razreda, pa tudi za to, da se s poklicnim usmerjanjem, štipendiranjem, kreditiranjem in zviševanjem življenjske ravni prosvetnih delavcev spodbudi najposobnejše mlade ljudi, da se bodo odločili za učiteljski poklic.

Zveza sindikatov Jugoslavije je prevzela veliko obveznost, da bo uresničila dogovor o izobraževanju Jugoslovancev, ki so začasnó zaposleni v tujini. Ali so na tem področju kakšne novosti in kaj vse se pripravlja, da bi se izboljšal izobraževalni položaj naših ljudi, ki začasno delajo in živijo na tujem? — Zveza sindikatov je bila pred nekaj leti ena tistih, ki so vodili akcije, za to, da bi se v izobraževanje naših delavcev v tujini uvedlo več reda, da bi se ustvarile boljše možnosti za to delo in normativno opredelile obveznosti vseh načinov druž-

benih dejavnikov do izobraževanja jugoslovanskih delavcev in otrok v tujini. Zdaj ko je na tem področju precej narejenega, marsikdo pričakuje, da bo Zveza sindikatov prevzela dejavnost, včasih pa tudi razsojala o raznih problematičnih zadevah. Ne moremo sprejeti vse odgovornosti za slabosti, ki so na tem področju, kajti če gre za slabo kakovost dela naših izobraževalnih organizacij v tujini, nelojalno konkurenco, odtujevanje učiteljev in podobno, potem bi morale biti bolj dejavne prosvetne inšpekcije in drugi pristojni organi. To ne pomeni, da si ne bomo več prizadevali za izboljšanje izobraževalnega položaja naših delavcev in otrok v tujini, ne bomo pa podpirali izobraževanja za poklice, ki niso potrebni našemu združenem delu. V prihodnje bo treba nameniti več skrbi izobraževanju mladine in predšolskih otrok, mislim pa, da več kot štiri leta noben jugoslovanski učitelj ne bi smel ostati na delu v tujini.

Kako pravočasno do podatkov?

Obveščanje v izobraževanju in za izobraževanje

Razumljivo je, da so pravočasne, zanesljive in popolne informacije eden najpomembnejših pogojev za uspešno uresničevanje ciljev in nalog, na katerem koli področju družbenega dela, saj brez njih tudi ni pravih samoupravnih odnosov. To velja seveda tudi za izobraževanje — s pripombo, da so zdaj za to dejavnost informacije in podatki še posebno pomembni prav zaradi reforme, ki poteka.

Ali sploh imamo obveščanje v izobraževanju in za izobraževanje in kakšno je?

Imamo ga, je pa slabo organizirano in premalo učinkovito in zato niti približno ne opravlja vloge, ki mu je namenjena. Obveščanje v republikah in pokrajinah je še kar ustrezno in zadostno potrebam. Republiški in pokrajinski sekretariati za izobraževanje, interesne skupnosti za to področje, zavodi za prosvetno-pedagoško službo in statistiko zbirajo in obdelujejo podatke in informacije, potrebne samoupravnim, upravnim in strokovnim organom in telesom, čeprav je včasih slišati upravičene pripombe zaradi zamujanja, pomanjkljivosti in nezanesljivosti podatkov in informacij. Za zgled naj navedemo, da so statistični podatki o šolah in učencih — ti pa so za odločanje na širšem področju nujni — ponavadi objavljani z enoletno ali pa še večjo zamudo. Jasno je, da taki podatki niso več aktualni in zato tudi za nikogar uporabni, razen za tiste, ki raziskujejo gibanja v daljših časovnih obdobjih.

Zbiranje in obdelava podatkov in informacij o izobraževanju za vso Jugoslavijo je izredno slabo organizirano. Ostaja pri tem, kar zbira in obdeluje statistika, ti podatki pa se zbirajo zelo počasi, pa še premalo jih je. Ker republiški in pokrajinski organi, ki se ukvarjajo z izobraževanjem, ne zbirajo informacij po enotni metodologiji in ker ni predpisan minimum skupnega razvida, je zelo težko dokumentirano obdelati tako vprašanje o izobraževanju za vso Jugoslavijo, saj podatkov ni mogoče primerjati. Ko je bilo pred nekaj leti treba pripraviti podatke o študijskih programih na jugoslovanskih fakultetah — zaradi nostrifikacije diplom naših državljanov, ki odhajajo v tujino — je bilo to

zelo težko, ker nihče redno ne zbira takih podatkov. Večkrat je bilo treba zaposliti fakultete, naj pošljejo iskane podatke ali vsaj pravišnik, ki obravnava to vprašanje.

Ni dvoma, da potrebuje vsaka republika in pokrajina podatke in informacije o izobraževanju ne samo s svojega območja, temveč iz vse države. Nujno je, posebno zdaj, ko poteka reforma, da se med republikami in pokrajinami izmenjavajo izkušnje, med drugimi tudi zato, ker se mora jugoslovanski izobraževalni sistem razvijati na enotnih temeljih. Ni namreč mogoče, da bi bilo v eni državi kar osem izobraževalnih sistemov.

Vse to pove, da bi bilo treba v vzgoji in izobraževanju izoblikovati informativno-dokumentacijski sistem na skupnih temeljih in za vso Jugoslavijo. To vprašanje so že obravnavali na treh sejah medrepubliško-medpokrajinske komisije za reformo izobraževanja. Pripravljen je tudi osnutek samoupravnega sporazuma republik in pokrajin o tem vprašanju. To temo je uvrstil na svoj dnevni red tudi odbor za izobraževanje pri zvezni konferenci SZDL Jugoslavije. Ob nenehnem opozarjanju, kako zelo nam je sistem obveščanja potreben, smo se počasi vendarle začeli tudi dogovarjati in sporazumevati za ustvarjanje takega sistema.

Poudarjajo, da je treba z njim zagotoviti zbiranje, obdelavo, ohranjanje, objavljanje in razpošiljanje podatkov, dejstev, dokumentov, predpisov, statističnih poročil in razčlemb, dosežkov teorije in prakse, zamisli in mnenj, nujnih za samoupravno odločanje in izboljševanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela. Tako je vsebina dela v sistemu opredeljena tudi v resoluciji 37. mednarodne konference o izobraževanju, ki jo je bila organizirala UNESCO v Ženevi pred tremi leti. Razumljivo je, da je pri nas namen obveščanja usklajen s cilji naše družbe, z razvojem samoupravljanja.

Upajmo, da bo sporazum med republikami in pokrajinama kmalu pripravljen in sprejet in da bo zaživel hitreje kot nekateri drugi dogovori s tega področja.

ČEDO NEDELJKOVIČ

doma drugod

Medtem ko se v Sloveniji zavzeto pripravljamo na uvajanje novih učnih programov v prve letnike srednjega usmerjenega izobraževanja, v nekaterih republikah in pokrajinah že kritično razčlenjujejo dosednji potek in sadove reforme ter ugotavljajo, katera pričakovanja so se uresničila in katera ne. Mladi, ki so se vpisali v reformirano srednjo šolo, so ponekod že na koncu srednjega izobraževanja, ponekod pa celo že na visokih šolah.

Ocene reformnih prizadevanj so bile prejšnja leta le delne in brez globljih analiz, in zato pogosto tudi osebno obarvane in črno-bele, sedanje analize in ocene reforme pa so največkrat že sad skupinskega dela ter vsaj v temeljnih ugotovitvah strokovno in družbeno-politično preverjene. Izkušnje drugih, ki jih spoznavamo le po teh ocenah in analizah, so pomembne tudi za nas, saj se lahko tako marsikaj naučimo.

Na pobudo bralcev bomo v tej in naslednjih številkah našega glasila objavili izkušnje in ocene tistih, ki so začeli reformirati vzgojo in izobraževanje že pred nami. To so predvsem Vojvodina, Srbija in Hrvaška. Če hočemo biti v teh primerjavih stvarni, moramo upoštevati razlike med republikami v sami izpeljavi reformnih zamisli. Kjer so prva dva letnika srednjega usmerjenega izobraževanja namenili zgolj splošno izobraževalnim predmetom in so tako le drugo stopnjo srednjega izobraževanja namenili strokovnemu izobraževanju in pripravi na delo, so zdaj pred kopico težav, ki jih mi ne bomo imeli, ker imamo srednje usmerjeno izobraževanje drugače programsko zasnovano.

Kljub temu da so drugje začeli reformo prej kot pri nas, ali so vsaj pred nami spremenili programe, v nekaterih pogledih mi ne zaostajamo toliko, kot se zdi na prvi pogled. Čeprav bomo šele uvedli nove programe v srednje usmerjeno izobraževanje, smo prišli že precej naprej pri usmerjanju vpisa novincev, v razvijanju novih družbenoekonomskih odnosov in v oblikovanju nove mreže srednjega izobraževanja.

Zdajšnjim kritičnim ocenam reformnih izkušenj je skupno to, da niso nikjer usmerjene v temeljna izhodišča reforme. Reforma ni dala pravih rezultatov le tedaj, če sprejeta stališča niso bila dobro ali dosledno uresničena. Temeljna stališča X. in XI. kongresa ZKJ so še vedno zanesljivo merila za oceno prehojene poti in dosežkov reforme. Drugo, če bolj stvarno in konkretno merilo pa je praksa, ki tako kot v družbi nasploh potrjuje, dopolnjuje ali odklanja nekatere teoretične vzorce in jih kot nepristranski sodnik pokaže v pravi luči.

Za zdajšnjo kritično oceno reforme je značilna velika odkritost, samokritičnost in stvarnost. Delovni ljudje in občani hočejo pogledati resnici v oči, ločiti pleve od zrnja. V taki stvarni in vsestranski kritični oceni vidijo poročilo, da bodo razpravam sledili sklepi in ukrepi, ki bodo bistveno izboljšali položaj.

Pet let vojvodinskih izkušenj

Vojvodina je šla med prvimi v reformo izobraževanja po osnovni šoli, smelo in samozavestno, saj se je upravičeno ponašala z razmeroma visoko ravnijo šolstva in bogato pedagoško tradicijo. Že leta 1975-76 so v prve letnike srednjega izobraževanja uvedli nove programe in nato postopno preoblikovali srednje šolstvo po novem dvostopenjskem vzorcu: prva stopnja (prvi in drugi letnik) obsega samo splošno izobraževalno vsebino, šele na drugi stopnji (v tretjem in četrtem letniku) se učenci usposablajo za delo v določeni usmeritvi in poklicu. Programi prve stopnje se izvajajo v samostojnih vzgojno-izobraževalnih organizacijah, v središčih usmerjenega izobraževanja, včasih pa tudi pri osnovni šoli. V prvi dve leti srednjega usmerjenega izobraževanja so tako brez večjih težav zajeli domala vse učence, ki uspešno končajo osnovno šolo. Tako večina mladih uspešno konča »desetletko«. Letni osip v dveletni splošno izobraževalni stopnji znaša samo 15 do 18 odstotkov vpisanih učencev.

V šolskem letu 1977-78 so uvedli nove programe v drugo stopnjo srednjega usmerjenega izobraževanja. Po teh programih se izobražujejo učenci za celotni 100 poklice / 27 različnih usmeritev. Izobraževanje je manj zahtevno poklice traja komaj eno leto; »specializirani« strokovni delavci, kot jim pravijo, zapustijo šolo torej po tretjem letniku srednjega usmerjenega izobraževanja. Izobraževanje za srednje zahtevne poklice traja dve leti; »strokovni delavci«, kot jim pravijo, končajo torej šolanje po štirih letih srednjega usmerjenega izobraževanja. Od 20.500 učencev, vpisanih v tretji letnik usmerjenega izobraževanja, konča četrty razred 70 do 75 odstotkov. Zelo malo jih, ki se po končanem

tretjem letniku zaposlijo v ustreznih poklicih.

Strokovno usposabljanje pod ravnijo srednjega izobraževanja, ki je bilo zamišljeno kot načrtna priprava mladine in odraslih za manj zahtevna dela in naloge, postaja v resnici skrajšana in poenostavljena pot do »notranje« priznane usposobljenosti za delo, nadomestek nekdanjih šol za kvalificirane delavce. Takih delavcev nekatere gospodarske panoge namreč ne dobijo, ali vsaj ne dovolj iz sedanje reformirane srednje šole.

Centri usmerjenega izobraževanja, ki izvajajo programe srednjega izobraževanja, so šli po reformi naprej po svoji poti. Središča, namenjena izobraževanju za posamezne usmeritve (monostrokovni centri), preraščajo v središča z več usmeritvami (mešani ali polistrokovni centri). Take spremembe zahtevajo različne in spremenljive potrebe združenega dela posameznih območij. Mnoge zunanje enote, ki so ostale preveč prepuščene sebi, so odmrle.

Pedagoške akademije so se razvile kot štiriletnje šole, ki združujejo višjo stopnjo srednjega izobraževanja (tretji in četrty letnik) in dve leti višjega izobraževanja. Poskus, da bi bila prva stopnja hkrati tudi zaključna stopnja izobraževanja, se ni posrečil: praksa je odklonila zamisel o tako imenovanih učiteljevih pomočnikih s srednjo izobrazbo.

V Vojvodini so kritično spremljali uresničevanje novih vzgojno-izobraževalnih programov. Že pred dvema letoma so se lotili revizije programov prve stopnje srednjega izobraževanja, vendar so se ustavili pred neresenim vprašanjem: ali naj bo ta stopnja programsko še naprej zasnovana kot samostojna in splošno izobraževalna, ali pa je treba že na tej stopnji splošno izobraževanje povezati s strokovnim izobraževanjem.

Kritična ocena reforme

IZKUŠNJE VOJVODINE

Strokovna priprava reforme je bila pomanjkljiva

Ko v Vojvodini zdaj ocenjujejo programe srednjega strokovnega izobraževanja, ugotavljajo v njih veliko vrzeli in pomanjkljivosti. Snov je pogosto preveč obsežna in se v predmetih ponavlja, učni načrti niso dovolj usklajeni, razlike med sorodnimi programi v zahtevnosti so prevelike, programi niso dovolj prilagojeni izobraževanju ob delu, prehodnost izobraževanja ni dovolj zagotovljena, tuji jeziki nimajo v programih tistega mesta, kakršnega bi morali imeti v današnjem času.

Pri kritičnem ocenjevanju programov so tudi metodološki zagati, saj marsikatera dobra zamisel v programih ni bila uresničena, ker so bile druge strokovne priprave na usmerjeno izobraževanje pomanjkljive. Hkrati z uvajanjem novih programov niso dovolj poskrbeli za posodabljanje vzgojno-izobraževalnega dela, za uvajanje sodobnejših učnih oblik in metod, za preraščanje razredno-predmetnega pouka in tudi ne za zadostno strokovno pripravo učiteljev. To velja še posebno za učitelje strokovno-teoretičnih in

praktičnih predmetov.

Čeprav se programi srednjega strokovnega izobraževanja izvajajo že četrto leto, so kljub vsemu trudu samo za 32 odstotkov predmetov zagotovljeni potrebni učbeniki. Pri drugih predmetih si učitelji in učenci pomagajo kot vedo in znajo, največkrat s starimi učbeniki in zapiski. Iz te zagate očitno ni izhoda brez večjega medrepubliškega sodelovanja pri pripravi učbenikov. Pogoj za take skupne učbenike pa so usklajeni programi. Pot do takih skupnih učbenikov za strokovne predmete je torej še dolga in zapletena. Že zdaj pa je pomanjkanje učbenikov huda ovira za pouk v jeziku različnih narodnosti in skoraj nepremostljiva ovira pri izobraževanju ob delu, ki zahteva ustrezna gradiva za samoizobraževanje.

O novih programih višjih in visokih šol kritično še ne razpravljajo, saj so jih uvedli šele v lanskem in letošnjem šolskem letu, vendar pa je že zdaj jasno, da so bile višje in visoke šole pri pripravi sorodnih programov premalo povezane in usklajene.

Neskladje med izobraževanjem in potrebami združenega dela

Z načrtnim usmerjanjem so v Vojvodini dokaj spremenili razmerje pri vpisu v proizvodne in neproizvodne usmeritve. V šolskem letu 1977-78 se je vpisalo v proizvodne usmeritve 46 odstotkov učencev, v neproizvodne 36 odstotkov in v uslužnostne 18 odstotkov, leta 1979-80 pa se je vpisalo v proizvodne usmeritve že 58 odstotkov učencev, v neproizvodne le 26 odstotkov, v uslužnostne smeri pa 16 odstotkov.

Kljub tem spremembam gre malo učencev po končanem tretjem letniku v proizvodnjo, premalo pa je tudi tistih, ki začno delati v proizvodnji po četrtem letniku. Kritično postaja to, da proizvodne organizacije ne dobijo toliko strokovnih delavcev, kot jih potrebujejo. Koliko je za to kriv sam sistem usmerjenega izobraževanja, koliko pa razmere v proizvodnji (nespodobno nagajanje, delovne razmere ipd.) — o tem naj bi povedala končno beseda javna razprava o dosedanjih reformnih prizadevanjih, uspehih in neuspehih. Ta bo morala odgovoriti tudi na vprašanje, zakaj

izobraževanje ob delu in iz dela ni zažvela tako, kot je bilo zamišljeno, zakaj se odrasli vpisujejo na višje in visoke šole še pretežno v neproizvodne smeri in zakaj še naprej cvete, čeprav v novi obliki, nekdanji notranji način usposabljanja kvalificiranih delavcev v OZD.

Skrb zbujajo tudi notranja razmerja in obseg sedanje nezaposlenosti. Med nezaposlenimi imajo v Vojvodini okoli 70.000 delavcev. Več kot polovica od teh je nekvalificiranih, skoraj polovica je takih, ki imajo srednjo izobrazbo (17.000) ali kvalifikacijo (10.600). Več kot dve tretjini nezaposlenih je mlajših od trideset let, kar še bolj zaskrbljuje. Ali gre za hiperprodukcijo, za kadrovske presežke? Organizacije združenega dela, ki potrebujejo delavce za preprosta in manj zahtevna dela, iščejo med nezaposlenimi kandidati, ki bi jih pospešeno usposobili ali prekvalificirali za nova dela in naloge. Ves ta proces, s prekvalifikacijo vred, pa poteka mimo šol, češ da zahtevni dopolnilni in diferencialni izpiti odbijajo kandidate.

Ocena družbeno-političnih organizacij

Navedene ocene in podatke smo povzeli iz gradiva »Uresničevanje socialistične samoupravne preobrazbe usmerjenega izobraževanja in vzgoje«, ki so ga pripravili Pokrajinski sekretariat za izobraževanje, znanost in kulturo Vojvodine in samoupravne interesne skupnosti v sodelovanju z gospodarsko zbornico, pedagoškim zavodom, prosvetnim svetom, skupnostjo za zaposlovanje idr. Nič manj kritične pa niso ocene pokrajinske konference SZDL, ki

dopolnjujejo navedeno gradivo in so namenjene javni razpravi o rezultatih reforme (gradivo za javno razpravo o reformi je izšlo tudi kot posebna priloga časopisa Misao, glasila prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev Vojvodine, Novi Sad, november 1980). Javnost bo razpravljala o gradivu do konca februarja 1981, ko bodo začrtali smer nadaljnega delovanja.

Kot je zapisano v spremni besedi pokrajinske konference SZDL, je reforma dosegla po-

membe uspehe in izpolnila mnoga pričakovanja. Kljub temu pa prihajajo v novi preobleki na dan slabosti starega sistema, čeprav smo upali, da jih bo reforma odpravila.

Kljub temu da prevladuje v srednjem usmerjenem izobraževanju vpis v usmeritve, ki vodijo k proizvodnemu delu, po prvi stopnji gre malo učencev v delo, po končani drugi stopnji pa prihajajo v proizvodnjo iz šol

mladi delavci brez potrebnega praktičnega znanja. Pri nekaterih usmeritvah ugotavljajo, da je raven strokovne izobrazbe mladih delavcev zdaj celo nižja kot pred uvedbo usmerjenega izobraževanja. Srednje usmerjeno izobraževanje ne daje združenemu delu dovolj potrebnih kadrov, zato bo treba znova preučiti, ali smo šli po ustreznih poti in izbrali prave možnosti, da bi uskladjili izobraževanje s stvarnimi potrebami združenega dela.

Kritika strokovnih rešitev

Socialistična zveza ugotavlja, da sistem usmerjenega izobraževanja, kakršnega uresničujemo, ni dovolj prožen in odprt. Šele zdaj dozoreva spoznanje, da po istih vzgojno-izobraževalnih programih lahko uspešno poteka izobraževanje tudi zunaj tradicionalnih šolskih oblik. Izobraževanja ob delu in iz dela ter strokovnega izpopolnjevanja nismo strokovno dovolj proučili in poskrbeli za njihovo posodobitev. Klasične oblike izrednega študija smo preprosto preimenovali v izobraževanje ob delu, zato ne dosegamo pričakovanih sadov. Celotno srednje izobraževanje ni niti programsko niti organizacijsko tako zasnovano, da bi se mladi in odrasli delavci lahko brez večjih težav ponovno vračali v izobraževanje in vključili v zahtevnejše programe.

Vzgojno-izobraževalni pro-

grami so sicer bolj usklajeni z znanstveno-tehničnim razvojem, manj pa s potrebami združenega dela. Zato ne bi smeli v prihodnje dopustiti, da bi se programi kot doslej pripravljali zunaj združenega dela in samo v njegovem imenu. Najbolj nezadovoljivi pa so uspehi pri praktičnem pouku.

Sedanji način usposabljanja specializiranih delavcev z desetletnim splošnim in enoletnim strokovnim izobraževanjem ni uspešen. Večina teh učencev nadaljuje izobraževanje. Tako zasnovano izobraževanje naravnost spodbuja težnjo po nadaljnjem izobraževanju in ne po vključitvi v delo. Sedanji način srednjega izobraževanja ne spodbuja delavcev brez strokovne izobrazbe, da bi se vključili v nadaljnje izobraževanje.

Kaj storiti?

Pri uresničevanju usmerjenega izobraževanja smo prišli do stopnje, pravijo v Vojvodini, ko moramo kritično, odkrito in vsestransko oceniti sedanje programske, organizacijske in strokovne rešitve in presoditi, kako so mladi v resnici usposobljeni za delo in življenje. Srednje izobraževanje bi moralo biti po zamislih X. kongresa ZKJ enotno; sedanja delitev na dve stopnji in dva sistema ne usteza. Učenci po končani osnovni šoli ali prvi stopnji usmerjenega izobraževanja niso usposobljeni za delo, zanje pa tudi nimamo ustreznih programov in organizacijskih oblik izobraževanja.

V prihodnje bo treba predvsem izpopolniti strokovno-pedagoško stran reforme, ki je bila doslej zastavljena. V učnem procesu se prepočasi spreminjajo medsebojni odnosi, učenci in študenti pa ostajajo pasivni do temeljnih vprašanj življenja in dela na šoli.

Usposabljanje učiteljev za zahtevne reformne naloge mora postati stalna skrb in dejavnost.

Strokovne službe in organizacije, ki skrbijo za strokovni napredek vzgoje in izobraževanja, pa bo treba kadrovske in organizacijsko usposobiti, da bodo kos svojim nalogam.

Reforma vzgoje in izobraževanja je dolgotrajen in zapleten proces, ugotavljajo. Sedanja reforma zahteva povezano delovanje vse družbe, vzgojno-izobraževalnih in drugih organizacij, učiteljev, učencev in študentov, pa tudi zavzeto sodelovanje strokovnih in znanstvenih delavcev.

Med konkretnimi predlogi je tudi ta, da moramo odpraviti izkrivljenja pri napredovanju učencev. Pri napredovanju v nadaljnje izobraževanje danes preveč poudarjajo prejšnji učni uspeh, zapostavljajo pa pravo poklicno usmerjanje in svetovanje, ki upošteva resnične sposobnosti in nagnjenja učencev. Zavzemajo se torej za vsestransko poklicno usmerjanje in odklanjajo formalistično šolsko selekcijo, za katero se pri nas nekateri tako vneto ogrevajo.

Izkušnje nas opozarjajo

Tako razmišljajo v Vojvodini o dosedanjem teku reforme, njenih dobrih in slabih straneh ter o njeni prihodnosti. Ost kritike je očitno uperjena najprej v neskladje med rezultati usmerjenega izobraževanja in potrebami združenega dela po zadostnem številu dobro usposobljenih strokovnih delavcev za manj in srednje zahtevna dela in naloge. Vzroki tega neskladja in nezadostne pripravljenosti mladih za delo so gotovo v sedanji programski zasnovanosti dvostopenjskega srednjega usmerjenega izobraževanja, čeprav so nekateri vzroki tudi zunaj šole — v družbenem položaju in vrednotenju proizvodnega dela.

Za nas je trenutno morda najbolj aktualno opozorilo, da ni

reform brez notranje preobrazbe vzgojno-izobraževalnega dela, da niso dovolj samo novi programi. S temeljito in nenehno strokovno pripravo učiteljev je treba spremeniti odnose v vzgojno-izobraževalnem procesu in hkrati z novo vsebino posodobiti učne metode in oblike tako pri delu z mladino kot pri izobraževanju odraslih. Potrebni so sodobni učbeniki — in to ne samo za skupno vzgojno-izobraževalno osnovo. Ob koncu dvajsetega stoletja se pač ne moremo več vračati k tabli in kredli. Reforma zahteva torej tudi sodobno izobraževalno tehnologijo. Za vse to pa potrebni ustrezni gnotni temelji.

JOŽE VALENTINČIČ

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE

SKUPŠČINA

Gradivo

za drugo sejo skupščine Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev

VSEBINA

1. DRUŽBENI DOGOVOR O NAČELIH IN MERILIH ZA RAZMESTITEV IZVAJANJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V SR SLOVENIJI (predlog)
2. SAMOUPRAVNI SPORAZUM O USTANOVITVI IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI SLOVENIJE (predlog prečiščenega besedila)
3. SAMOUPRAVNI SPORAZUM O USTANOVITVI SKUPNE STROKOVNE SLUŽBE (predlog)
4. SAMOUPRAVNI SPORAZUM O USKLAJEVANJU PLANOV IZOBRAŽEVALNIH SKUPNOSTI ZA OBDOBJE 1981—1985 (predlog)
5. SAMOUPRAVNI SPORAZUM O OBLIKOVANJU XV. ENOTE SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI SR SLOVENIJE ZA EKONOMSKE ODNOSE S TUJINO (predlog)
6. SAMOUPRAVNI SPORAZUM O MEDSEBOJNIH PRAVICAH, OBVEZNOSTIH IN ODGOVORNOSTIH (osnutek)
7. ŠTIPENDIJE SKLADA BORISA KRAIGHERJA IN SOFINANCIRANJE TEGA SKLADA (predlog)

Vabilo

POSEBNA IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST ZA PEDAGOŠKO USMERITEV

LJUBLJANA, Aškerčeva 9

sklicuje tretjo redno skupščino Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev, ki bo

V ČETRTEK, 12. 2. 1981 OB 9.30

v veliki sejni sobi v prostorih Izobraževalne skupnosti Slovenije, Aškerčeva 9, Ljubljana

Predlagam naslednji dnevni red:

1. Izvolitev verifikacijske komisije, zapisnikarja in overovalca zapisnika;
2. Potrditev skrajšanega zapisnika II. skupščine Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev;
3. Obrazložitev in sprejetje predloga vzgojno-izobraževalnega programa za pedagoško usmeritev;
4. Kadrovske zadeve PIS za pedagoško usmeritev; imenovanje novega sestava strokovnega sveta PIS za pedagoško usmeritev;
5. Priporočila in sklepi odbora za kadrovska vprašanja PIS za pedagoško usmeritev;
6. Dogovor o načelih in merilih za razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji (gradivo št. 1);
7. Predlog razmestitve mreže šol v PIS za pedagoško usmeritev;

8. Informacije o podpisovanju SS o temeljih plana PIS za pedagoško usmeritev za obdobje 1981—1985;
9. Predlog sklepa o začasnem financiranju PIS za pedagoško usmeritev;
10. Obravnava samoupravnega sporazuma o ustanovitvi izobraževalne skupnosti Slovenije (gradivo št. 2);
11. Obravnava samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne strokovne službe (gradivo št. 3);
12. Samoupravni sporazum o usklajevanju planov izobraževalnih skupnosti za obdobje 1981—1985 (gradivo št. 4);
13. Sprejem samoupravnega sporazuma o oblikovanju XV. enote samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino (gradivo št. 5);
14. Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih (gradivo št. 6);
15. Financiranje štipendijskega sklada Borisa Kraigherja (gradivo št. 7)
16. Delegatska vprašanja in odgovori;
17. Razno.

Del gradiva skupščine Posebne izobraževalne skupnosti je objavljen v tej številki Prošvetnega delavca, zato prosim, da si ga preskrbite.

**PREDSEDNIK SKUPŠČINE
POSEBNE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI
ZA PEDAGOŠKO USMERITEV**

Jadran Maček

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE — SKUPŠČINA

Na podlagi 147. člena Ustave SR Slovenije in v skladu z družbeno-političnimi opredelitvami, ki izhajajo iz ustave, resolucij X. in XI. kongresa ZKJ ter VII. in VIII. kongresa ZKS, zakona o združenem delu, zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, zakona o usmerjenem izobraževanju, zakona o družbenem planiranju in drugih družbeno-političnih dokumentov in zato, da bi

— zagotovili in uskladili samoupravno urejanje odnosov pri opredeljevanju in določanju izvajalcev posameznih vrst vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju;

— spreminjali vsebino, oblike in organizacijo vzgojno-izobraževalnega dela v usmerjenem izobraževanju tako, da se lahko učenci po vsaki stopnji izobraževanja vključujejo v delo, in da lahko v prožno organiziranem sistemu izobraževanja nadaljujejo izobraževanje in izpopolnjevanje ob delu in iz dela ali v določenem odnosu do dela;

— pospeševali proces demokratizacije v vzgojno-izobraževalne dejavnosti tako, da bo ob enakih pogojih dostopna vsakemu občanu, mladini in odraslim glede na njihove sposobnosti in nagnjenja, ter da bo pri tem usklajena s kadrovskimi potrebami, demografskimi zmogljivostmi in materialnimi možnostmi združenega dela in celotne družbene skupnosti;

— usklajeno izvajali družbeno načrtovanje kadrovskih in izobraževalnih potreb v temeljnih organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih

skupnostih in družbeno-političnih skupnostih, ki predstavlja osnovo svobodne menjave dela med organizacijami združenega dela kot uporabniki in vzgojno-izobraževalnimi organizacijami kot izvajalci izobraževalnih storitev;

— racionalno in ekonomično trošili sredstva, namenjena za izobraževanje, in učinkoviteje izrabljali obstoječe kapacitete ter smotrno vlagali v kadrovske in materialne pogoje vzgojno-izobraževalnega dela,

sklenejo udeleženci

- Izvršni svet Skupščine Slovenije
- skupščine občin in posebnih družbeno-političnih skupnosti
- posebne izobraževalne skupnosti
- občinske izobraževalne skupnosti in izobraževalne skupnosti v posebnih družbeno-političnih skupnostih
- Izobraževalna skupnost Slovenije
- Zveza skupnosti za zaposlovanje Slovenije
- Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije
- Republiški svet Zveze sindikatov Slovenije
- Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije
- Gospodarska zbornica Slovenije
- Univerza Edvarda Kardelja v Ljubljani
- Univerza v Mariboru

Družbeni dogovor

o načelih in merilih za razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem družbenim dogovorom udeleženci opredeljujejo

— načela, po katerih se bomo ravnali, da bi dosegli usklajeno razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja;

— osnove in merila, na podlagi katerih bomo določali izvajalce posameznih vrst vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, opredeljenih v planskih in drugih samoupravnih aktih izobraževalnih skupnosti ter v planskih in drugih dokumentih družbeno-političnih skupnosti na območju SR Slovenije;

— postopek pri usklajevanju razmestitve izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, opredeljenih v planskih in drugih samoupravnih aktih izobraževalnih skupnosti ter v planskih in drugih dokumentih družbeno-političnih skupnosti na območju SR Slovenije;

— postopek pri usklajevanju razmestitve izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja v okviru priprave in usklajevanja samoupravnih sporazumov o temeljnih plana izobraževalnih skupnosti;

— obveznosti udeležencev pri spremljanju izvajanja tega družbenega dogovora.

II. NAČELA IN MERILA ZA RAZMESTITEV IZVAJANJA PROGRAMOV

2. člen

Udeleženci soglašamo, da se izvajanje programov usmerjenega izobraževanja po vrstah, obsegu in zahtevnosti lahko prostorsko razmešča zlasti v skladu:

a) s planiranimi potrebami po takšnem izobraževanju v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter s potrebami samostojnega dela občanov, z osebnimi in skupnimi potrebami ter potrebami in interesi celotne družbene skupnosti (v nadaljnjem besedilu: družbene potrebe po usmerjenem izobraževanju), ki se v postopku načrtovano usklajujejo v izobraževalnih skupnostih;

b) z družbenoekonomsko strukturo na določenem območju, zlasti še z razmestitvijo prevladujočih dejavnosti na takem območju, pri čemer naj se upošteva njihova sodobna tehnološka razvitost kot osnova za izvajanje proizvodnega dela in delovne prakse učencev in študentov;

c) z načrtnim razvojem posameznih dejavnosti ali s prestrukturiranjem gospodarstva na določenih območjih v skladu z dolgoročnim gospodarskim razvojem tega območja, posebno manj razvitih in obmejnih območij;

č) z načelom, da se posamezni vzgojno-izobraževalni programi, ki so praviloma oblikovani za izobraževanje več smeri in poklicev, tudi praviloma celostno izvajajo;

d) z načelom, da se zagotavljajo možnosti za vse načine izobraževanja (pred vstopom v telo, iz dela in ob delu) ter da se omogoča delavcem v združenem delu, da vse bolj uveljavljajo izobraževanje iz dela in ob delu;

e) s številom možnih udeležencev izobraževanja (priliv iz osnovne šole ter iz nižjih na višje ravni usmerjenega izobraževanja, priliv iz dela in ob delu);

f) z možnostjo bivanja učencev in študentov (predvsem v domovih) ter organiziranega prevoza učencev in študentov iz drugih krajev;

g) z načelom komplementarnosti, po katerem izvaja izobraževalna organizacija na posameznem območju določen vzgojno-izobraževalni program za potrebe dveh ali več območij.

Izvajanje prilagojenih programov usmerjenega izobraževanja za pripadnike italijanske oziroma madžarske narodnosti se prostorsko razmešča tudi v skladu s posebnim zakonom.

3. člen

Za uresničevanje temeljnih smotrov in nalog usmerjenega izobraževanja, zlasti za zagotovitev večje kakovosti in strokovnosti vzgojno-izobraževalnega dela, usklajeno izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov, usmerjanje udeležencev izobraževanja in za učinkovitejši razvoj posamezne stroke udeleženci dogovora soglašamo, da se razmeščajo vzgojno-izobraževalni programi tako, da bo posamezna vzgojno-izobraževalna organizacija lahko zagotavljala:

1. izvajanje vseh vrst programov iste usmeritve, in sicer programov za pridobitev izobrazbe, programov za izpopolnjevanje in programov za usposabljanje, ter omogočala izobraževanje za udeležence pred vstopom v delo, iz dela in ob delu;

2. izvajanje več programov za pridobitev izobrazbe v srednjem izobraževanju (skrajšanih programov srednjega izobraževanja, programov srednjega izobraževanja in nadaljevalnih programov srednjega izobraževanja) v isti usmeritvi, pri čemer mora izobraževalna organizacija, ki izvaja skrajšan program srednjega izobraževanja, izvajati hkrati najmanj še program srednjega izobraževanja;

3. izvajanje programa srednjega izobraževanja v več smereh, in sicer za več ravni zahtevnosti dela, če je program tako oblikovan;

4. izvajanje vseh programov oziroma smeri v programih za pridobitev višje strokovne izobrazbe ali vseh programov oziroma smeri v programih za pridobitev visoke strokovne izobrazbe ter programov za pridobitev magisterija in doktorata znanosti v isti usmeritvi;

5. vpis mladine v prvi letnik srednjega izobraževanja po programih za pridobitev izobrazbe v isti usmeritvi najmanj v obsegu treh oddelkov v skladu z normativi o številu učencev v oddelku. Izjemoma se lahko programi za pridobitev izobrazbe razmeščajo tako, da izobraževalna organizacija zagotovi vpis mladine v prvi letnik srednjega izobraževanja najmanj v obsegu dveh oddelkov, in sicer za izobraževanje po posameznem programu za pridobitev izobrazbe, ki nima smeri izobraževanja oziroma v katerem vse smeri izobraževanja usposablja za isto stopnjo zahtevnosti dela.

Če so družbene potrebe po izobraževanju v posamezni usmeritvi manjše, kot je predvideno število po določbah 5. točke prejšnjega odstavka, mora razmestitev programov zagotoviti toliko oddelkov oziroma učencev, kolikor je določeno s samoupravnim sporazumom o temeljnih planov ustreznih izobraževalnih skupnosti, v eni izobraževalni organizaciji.

Za uresničevanje meril iz tega člena se lahko razmeščajo programi iste usmeritve tudi na več izobraževalnih organizacij na področju občine oziroma medobčinskega območja tako, da se celotno izvajanje programov v posamezni usmeritvi in učinkovito usmerjanje udeležencev izobraževanja zagotavlja z združevanjem oziroma povezovanjem izobraževalnih organizacij v srednjem izobraževanju na tem območju oziroma z usklajevanjem razmeščanja programov v sistem izobraževanja v okviru univerz.

Merila iz tega člena se ne nanašajo na razmeščanje vzgojno-izobraževalnih programov, ki so prilagojeni za izobraževanje pripadnikov madžarske oziroma italijanske narodnosti.

Prav tako se merila iz tega člena ne nanašajo na razmeščanje programov za izobraževanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in za izobraževanje invalidnih oseb.

4. člen

Udeleženci soglašamo, da tedaj, ko za opredeljene družbene potrebe uporabnikov po usmerjenem izobraževanju v obstoječih izobraževalnih organizacijah ni mogoče doseči v posebni izobraževalni skupnosti načrtovanega vpisa učencev, zagotovijo izobraževalna organizacija, izvajalka določenega vzgojno-izobraževalnega programa, občasno izvajanje tega programa ali njegovih

delov v drugem kraju tako, da za določen čas odpre dislocirano enoto.

Udeleženci tudi soglašamo, da je dislocirano enoto mogoče odpreti samo po poprejšnji uskladi s strani držbenih potreb in pogojev v posebni izobraževalni skupnosti ter da z odpiranjem dislociranih enot ni mogoče preseči v posebni izobraževalni skupnosti planiranega obsega izvajanja posameznega programa, razen če gre za dislocirane enote v vzgojnih domovih zaprtega tipa.

5. člen

Udeleženci si bomo prizadevali za takšno razmestitev izvajanja programov, v skladu z načeli in merili iz tega dogovora, da bodo prostorske, materialne in kadrovske zmogljivosti vseh izobraževalnih organizacij v usmerjenem izobraževanju kar najbolj izrabljene. Udeleženci si bomo tudi prizadevali za prilagajanje teh zmogljivosti potrebam razmeščanja vzgojno-izobraževalnih programov v skladu s tem dogovorom in metodologijo za planiranje razmestitve in spremljanje izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov, ki jo uskladijo posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije.

Naložbe v nove vzgojno-izobraževalne zmogljivosti bomo podpirali samo, če so v skladu z načeli in merili iz tega dogovora.

6. člen

Udeleženci bomo podpirali ustanavljanje novih vzgojno-izobraževalnih organizacij za usmerjeno izobraževanje samo tam in takrat, ko bodo za to izpolnjeni tudi pogoji iz 2. in 3. člena tega dogovora.

Le po načelih in merilih iz tega dogovora pri kaki izobraževalni organizaciji ni več potrebno izvajanje določenega programa ali pa je treba zmanjšati njegov obseg, si bomo udeleženci prizadevali v skladu s tem dogovorom preusmeriti dejavnost izobraževalne organizacije v izvajanje drugih programov, da materialne in kadrovske zmogljivosti le-te ne bi ostale neizkoriščene ali odtujene.

III. NALOGE IN OBVEZNOSTI UDELEŽENCEV DOGOVORA

7. člen

Uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih bodo ob pripravah samoupravnih sporazumov o temeljih planov teh skupnosti ugotavljali celotne družbene potrebe po usmerjenem izobraževanju v usmeritvah, za katere je posamezna od teh skupnosti ustanovljena, hkrati bodo preverjali tudi zmogljivosti izobraževalnih organizacij, ki jim je po tem dogovoru mogoče poveriti izvajanje določenih programov, oziroma predlagali združevanje njihovih zmogljivosti.

8. člen

Uporabniki in izvajalci v občinskih izobraževalnih skupnostih bodo ob pripravah samoupravnih sporazumov o temeljih planov teh skupnosti ugotavljali potrebe svojega območja po usmerjenem izobraževanju v posameznih usmeritvah, pa tudi število možnih udeležencev izobraževanja v posamezni usmeritvi, po poprejšnji uskladi s strani držbenih potreb in pogojev v posebni izobraževalni skupnosti ter da z odpiranjem dislociranih enot ni mogoče preseči v posebni izobraževalni skupnosti planiranega obsega izvajanja posameznega programa, razen če gre za dislocirane enote v vzgojnih domovih zaprtega tipa.

V tem času bodo uporabniki in izvajalci v občinskih izobraževalnih skupnostih oblikovali tudi stališča o tem, kako se izobraževalne organizacije na območju občine lahko vključijo v izvajanje določenih programov v skladu s tem dogovorom in v skladu s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov posebnih izobraževalnih skupnosti.

9. člen

Uporabniki in izvajalci v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih bodo ob pripravah samoupravnih sporazumov o temeljih planov teh skupnosti prek delegatov v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije ugotavljali celotne družbene potrebe po usmerjenem izobraževanju, usklajene z zmogljivostmi izobraževalnih organizacij in s številom možnih udeležencev izobraževanja, ter s tako ugotovljenimi potrebami usklajali:

— potreben obseg izobraževanja po posameznih programih na območju SR Slovenije in na posameznih ožjih območjih,

— razmestitev izvajanja posameznih programov in obsega izvajanja po posameznih območjih SR Slovenije.

Razmestitev obsega izvajanja posameznega vzgojno-izobraževalnega programa na vseh območjih mora ustrezati potrebam obsega izobraževanja po tem programu na območju SR Slovenije za planirano obdobje.

Če so v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih ugotovljene družbene potrebe po usmerjenem izobraževanju v celoti večje ali manjše od zmogljivosti izobraževalnih organizacij ali od števila možnih udeležencev izobraževanja, bodo pri usklajevanju v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije imeli prednost glede obsega programi, ki so večjega pomena za izpolnjevanje prednostnih nalog, določenih z družbenim planom SR Slovenije.

10. člen

Uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih bodo s samoupravnimi sporazumi o temeljih planov in drugimi samoupravnimi akti opredeljevali, katere izobraževalne organizacije izvajajo posamezen program in v kolikšnem obsegu, v skladu z opredelitvami, usklajenimi po 8. in 9. členu, in ob pogojih iz 3. člena tega dogovora.

11. člen

Skupščine občin in posebnih družbeno-političnih skupnosti ter občinske organizacije Socialistične zveze delovnega ljudstva, Zveze sindikatov Slovenije

in Zveze socialistične mladine Slovenije bodo v medobčinskem sodelovanju spodbujale dejavnost uporabnikov in izvajalcev v občinskih izobraževalnih skupnostih in jo usmerjale v skladu s tem dogovorom.

Ustrezni organi Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in Republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije v sodelovanju s splošnimi združenji in medobčinskimi gospodarskimi zbornicami, samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti, obe univerzi in republiški upravni organi bodo spodbujali dejavnost uporabnikov in izvajalcev v posebnih izobraževalnih skupnostih in jo usmerjali v skladu s tem dogovorom.

Udeleženci bodo s svojimi stališči in smernicami sodelovali pri oblikovanju ustreznih rešitev v vprašanih, ki jih po tem dogovoru usklajujejo delegati v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije.

12. člen

Udeleženci bodo spremljali izvajanje tega družbenega dogovora. Skupna stališča do posameznih vprašanj pri izvajanju tega dogovora bodo usklajevali na občasnih posvetih, ki jih bo na ravni občine, posebne družbeno-politične skupnosti ali območja več občin oziroma na ravni republike organizirala Socialistična zveza delovnega ljudstva kot frontna organizacija družbenih subjektivnih sil (koordinacijska telesa za usmerjeno izobraževanje v občinah oziroma v medobčinskih območjih).

13. člen

Vsak udeleženec tega dogovora lahko opozori udeleženca, za katerega meni, da se ne ravna po dogovorjenih obveznostih. O tem lahko opozori tudi druge udeležence.

Udeleženec, ki je bil opozorjen, je dolžan to opozorilo obravnavati v pristojnem organu in odgovor sporočiti prizadetim ali vsem udeležencem tega dogovora.

Vsak udeleženec, ki ni zadovoljen z odgovorom na opozorilo o kršitvi obveznosti, lahko zahteva, da se obravnava vprašanje morebitne družbeno-politične odgovornosti udeleženca, ki mu je očitana kršitev.

O družbeno-politični odgovornosti občinske izobraževalne skupnosti in udeležencev iz prvega odstavka 11. člena razpravljajo organi vseh teh udeležencev.

O družbeno-politični odgovornosti posebnih izobraževalnih skupnosti in udeležencev iz drugega odstavka 11. člena razpravljajo organi vseh teh udeležencev.

O družbeno-politični odgovornosti Izobraževalne skupnosti Slovenije razpravljajo pooblašeni organi podpisnikov tega dogovora.

Če organi udeležencev, ki so obravnavali določeno kršitev tega dogovora, zavzamejo različna stališča o družbeno-politični odgovornosti, oblikujejo skupno telo za usklajitev stališč.

14. člen

Udeleženci bodo ob vsakem srednjeročnem planskem obdobju, na osnovi tega dogovora, opredelili tudi konkretno razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja (»mreža šol«) za načrtovano obdobje.

IV. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

15. člen

Načrtovano in usklajeno razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja za plansko obdobje 1981—1985 bodo udeleženci, v skladu s tem dogovorom, uvajali postopoma, tako kot se bodo uvajali novi programi za pridobitev strokovne izobrazbe po zakonu o usmerjenem izobraževanju.

16. člen

Ta družbeni dogovor sklenejo v imenu udeležencev njihovi pooblašeni organi na predlog, ki ga je po poprejšnji javni obravnavi osnutka oblikovala skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Dogovor je sklenjen, ko ga sprejmejo pooblašeni organi najmanj dveh tretjin v uvodu navedenih udeležencev.

Ugotovitev, da je dogovor sklenjen, sprejme skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na podlagi pisnih sklepov pooblaščenih organov udeležencev. Listine o sklenitvi dogovora hrani Izobraževalna skupnost Slovenije.

17. člen

Ta družbeni dogovor se lahko spremeni ali dpolni na predlog vsakega od udeležencev po postopku iz 16. in 18. člena

18. člen

Dogovor se objavi v Uradnem listu SR Slovenije in začne veljati osmi dan po objavi.

PODPISNIKI:

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE SKUPŠČINA

Z namenom, da bi organizacijo in delo Izobraževalne skupnosti Slovenije uskladili z določbami zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list SRS št. 1/80) na podlagi tretjega odstavka tega zakona

sprejmejo

delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih in drugi samoupravno organizirani delovni ljudje ter občani v krajevnih skupno-

Samoupravni sporazum o ustanovitvi Izobraževalne skupnosti Slovenije

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem samoupravnim sporazumom se na podlagi tretjega odstavka 8. člena zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list SRS št. 1/80) uporabniki in izvajalci v občinskih in posebnih izobraževalnih skupnostih na območju SR Slovenije združijo po teh skupnostih v Izobraževalno skupnost Slovenije, da bi v njej v skladu z zakonom oblikovali skupne osnove politike vzgoje in izobraževanja, usklajevali razvoj vzgoje in izobraževanja s potrebami družbenega razvoja in uresničevali naloge skupnega pomena.

2. člen

Uporabniki in izvajalci urejajo medsebojne pravice, obveznosti in odgovornosti v družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosih v Izobraževalni skupnosti Slovenije in po njej odnose z drugimi samoupravnimi skupnostmi s samoupravnim sporazumevanjem, z družbenim dogovarjanjem in z drugimi oblikami samoupravnega odločanja v skladu z zakonom in s tem samoupravnim sporazumom.

3. člen

Uporabniki po svojih občinskih in posebnih izobraževalnih skupnostih združujejo v Izobraževalni skupnosti Slovenije sredstva za uresničevanje nalog skupnega pomena in za druge, z zakonom ali s samoupravnim sporazumom določene namene.

Izvajalci nalog iz prvega odstavka uresničujejo svobodno menjavo dela v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

II. DELOVNO PODROČJE

4. člen

V Izobraževalni skupnosti Slovenije uporabniki in izvajalci usklajujejo plane svojih izobraževalnih skupnosti, določajo enotne osnove standardov in normativov za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti, se v skladu z zakonom sporazumevajo o pogojih in merilih za uresničevanje zagotovljenega programa osnovnega šolanja in o nalogah skupnega pomena ter soddločajo o vprašanjih, za katera je na področju vzgoje in izobraževanja pristojna Skupščina SR Slovenije.

V Izobraževalni skupnosti Slovenije uporabniki in izvajalci usklajujejo razvoj vzgoje in izobraževanja s potrebami družbenega razvoja.

Ko uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije oblikujejo skupne osnove politike vzgoje in izobraževanja, jih usklajujejo tudi s samoupravnimi interesnimi skupnostmi drugih družbenih dejavnosti, z družbenopolitičnimi skupnostmi in z družbenopolitičnimi organizacijami v vprašanjih, ki so pomembna za skladen družbeni razvoj.

5. člen

Uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije usklajujejo in določajo enotno metodologijo oblikovanja elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov izobraževalnih skupnosti.

V postopku priprave samoupravnih sporazumov o temeljnih planov občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije uskladijo:

- vsebinske in razvojne usmeritve, s katerimi se zagotavljajo splošni družbeni interesi na področju usmerjenega izobraževanja za skladen gospodarski in družbeni razvoj posameznih področij združenega dela, občin in širših območij, zlasti še potrebe, ki izhajajo iz planiranega razvoja proizvodnih sil in družbenih odnosov;

- celotne potrebe za usmerjeno izobraževanje po posameznih vzgojnoizobraževalnih programih za pridobitev strokovne izobrazbe;

- razmestitev izvajanja posameznih vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev strokovne izobrazbe po občinah in širših območjih;

- uvajanje novih vzgojnoizobraževalnih programov in ustanavljanje novih izobraževalnih organizacij;

- medsebojne obveznosti uporabnikov, ki si del svojih potreb po usmerjenem izobraževanju zagotavljajo po svoji posebni izobraževalni skupnosti v drugih posebnih izobraževalnih skupnostih, in izvajalcev v teh skupnostih.

stih kot uporabniki in delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, ki opravljajo vzgojnoizobraževalno dejavnost kot svojo glavno dejavnost oziroma na podlagi posebnega zakona določeno dejavnost na področju vzgoje in izobraževanja ali s svojo dejavnostjo sodelujejo pri zagotavljanju možnosti za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ter delovni ljudje in občani, organizirani v družbenih organizacijah in društvih, ki opravljajo vzgojnoizobraževalno dejavnost oziroma s svojo dejavnostjo sodelujejo pri zagotavljanju možnosti za njeno opravljanje kot izvajalci, po svojih občinskih oziroma posebnih izobraževalnih skupnostih spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Izobraževalne skupnosti Slovenije (Uradni list SRS št. 13/75) ter določijo njegovo prečiščeno besedilo, ki se glasi:

6. člen

Na podlagi zakona uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije opravljajo te naloge skupnega pomena:

- obveznosti Socialistične republike Slovenije do šolstva narodnosti in dvojezičnega šolstva;

- izobraževanje in usposabljanje otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v organizacijah za usposabljanje, ki jih določa samoupravni sporazum o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije v skladu z zakonom;

- dopolnilno šolanje otrok naših delavcev, ki so na začasnem delu v tujini;

- dogovorjeni program mednarodnega sodelovanja Socialistične republike Slovenije na področju vzgoje in izobraževanja;

- podeljevanje nagrad in priznanj Staneta Žagarja;

- strokovno, raziskovalno in razvojno delo, ki ima skupen pomen za celotno področje vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji;

- zagotavljanje popustov v javnem potniškem prometu učencem in študentom v usmerjenem izobraževanju;

- druge naloge skupnega pomena (dejavnost samostojnih visokošolskih knjižnic, informacijsko-dokumentacijska dejavnost, pedagoški strokovni tisk, proizvodnja in izposojanje šolskih filmov, predvajanje šolskih radijskih in televizijskih oddaj in podobne dejavnosti), opredeljene v samoupravnem sporazumu o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije, s katerimi se zagotavljajo splošne možnosti za napredek vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

V skladu z zakonom se uporabniki in izvajalci v občinskih in posebnih izobraževalnih skupnostih v Izobraževalni skupnosti Slovenije sporazumevajo tudi o drugih nalogah skupnega pomena kot so:

- vzgojnoizobraževalna dejavnost v določenih družbenih organizacijah in društvih oziroma njihovih republiških zvezah ter na mladinskih delovnih akcijah;

- gmotno podpiranje mladinskega periodičnega tiska;

- gmotno podpiranje izdaj določenih učbenikov z nizko naklado zaradi izenačevanja njihove cene s cenami drugih učbenikov;

- naložbe v izobraževalne zmogljivosti, ki so pomembne za izpopolnitev enotnega sistema vzgoje in izobraževanja;

- druge skupne naloge za pospeševanje razvoja izobraževanja, izenačevanje možnosti za izobraževanje in omogočanje vsestranskega razvoja mladine.

7. člen

Uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije opredeljujejo kot naloge skupnega pomena tudi določanje in uresničevanje tistih vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, ki ne sodijo v delovno področje nobene posebne izobraževalne skupnosti, vendar zanje ni smotno organizirati nove posebne izobraževalne skupnosti zaradi majhnega obsega potreb pri posameznih uporabnikih, zaradi posebnosti izobraževanja ali zaradi drugih razlogov.

Programi storitev visokošolskih organizacij, ki izvajajo vzgojnoizobraževalne programe iz prvega odstavka, morajo biti glede raziskovalnih nalog in pogojev svobodne menjave dela pri njihovem izvajanju usklajeni z ustreznimi raziskovalnimi skupnostmi.

III. SAMOUPRAVNA ORGANIZIRANOST

a) Sestava skupščine

8. člen

Skupščino Izobraževalne skupnosti sestavljata zbor uporabnikov in zbor izvajalcev.

Delegat v zbor uporabnikov delegirajo zbori uporabnikov, delegat v zbor izvajalcev pa zbori izvajalcev skupščin občinskih izobraževalnih skupnosti, izobraževalnih skupnosti v posebnih družbenopolitičnih skupnostih in posebnih izobraževalnih skupnostih.

V zbor izvajalcev delegirajo svoje delegate tudi izobraževalne organizacije, ki izvajajo vzgojnoizobraževalne programe iz druge alineje prvega odstavka 6. člena in iz 7. člena tega sporazuma.

9. člen

Število delegatskih mest v posameznem zboru skupščine določa statut Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Statut Izobraževalne skupnosti Slovenije določa tudi, katere izobraževalne skupnosti oziroma organizacije oblikujejo konferenco delegacij za delegiranje skupnih delegatov v posamezen zbor.

Izobraževalne skupnosti oziroma organizacije, ki oblikujejo konferenco delegacij, določijo s samoupravnim sporazumom način sklicevanja in dela konference.

Izobraževalne skupnosti in organizacije oziroma konference njihovih delegacij, ki delegirajo delegate v zbor izvajalcev skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije, se med seboj sporazumevajo o tem, katere od njih bodo na posamično sejo zbora izvajalcev delegirale delegata iz vrst učencev oziroma študentov, da bi zagotovili njihovo ustrezno zastopanost, določeno s statutom Izobraževalne skupnosti Slovenije.

b) Delovno področje skupščine

10. člen

Po svojih delegatih v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije uporabniki in izvajalci sprejemajo odločitve, ki so potrebne za delovanje skupnosti in njenih organov, za začetek in potek samoupravnega sporazumevanja, za ugotovitve, da so sklenjeni samoupravni sporazumi, ki jih sklepajo izobraževalne skupnosti v Izobraževalni skupnosti Slovenije ter za izvajanje samoupravnih sporazumov, in soddoločajo v Skupščini SR Slovenije o vprašanih vzgoje in izobraževanju.

11. člen

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije

- sprejema statut skupnosti, poslovnik o svojem delu in programe svojega dela;

- obravnava pobude za samoupravno sporazumevanje v skupnosti, sprejema osnutke takšnih samoupravnih sporazumov in jih daje v obravnavo izobraževalnim skupnostim, določa predloge samoupravnih sporazumov in ugotavlja, kdaj so sklenjeni;

- sprejema plane skupnosti in ukrepe za njihovo uresničevanje v skladu s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije;

- sprejema samoupravne splošne akte in ukrepe za uresničevanje programov skupnosti v skladu s sklenjenimi samoupravnimi sporazumi;

- sklepa družbene dogovore in samoupravne sporazume z drugimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi ter z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi o medsebojnem sodelovanju v vprašanih, ki so skupnega pomena, o usklajevanju osnov in meril in svobodni menjavi dela, o združevanju dela in sredstev ali o izvajanju drugih ukrepov za dosego skupnih ciljev;

- določa vzgojno-izobraževalne programe iz 7. člena tega sporazuma;

- usklajuje plane posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev;

- daje mnenje k predlogu programa življenja in dela osnovne šole ter k predlogu vsebine in obsega skupne vzgojno-izobraževalne osnove v usmerjenem izobraževanju;

- sprejema ukrepe na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite;

- voli in razrešuje predsednika in podpredsednika skupščine;

- oblikuje skupne izvršilne organe in delegatska delovna telesa ter voli in razrešuje njihove člane;

- imenuje in razrešuje člane strokovnega sveta Izobraževalne skupnosti Slovenije;

- delegira delegate v organe upravljanja organizacij združenega dela ter delegate v skupne organe, kadar je tako določeno s samoupravnim sporazumom;

- sprejema druge odločitve, kadar je za to pooblaščen s samoupravnim sporazumom ali zakonom.

O vprašanih, ki so s področja vzgoje in izobraževanja v pristojnosti Skupščine SR Slovenije, skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije odloča enakopravno z njenimi pristojnimi zbori.

c) Način odločanja v skupščini

13. člen

Delegati v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije sprejemajo odločitve po medsebojnem usklajevanju stališč do vprašanj, z delovnega področja skupščine.

Ko delegati v skupščini obravnavajo posamezna vprašanja, izražajo stališča delavcev, ki so jih izvolili ter stališča delegacij in delegatskih organov, ki so jih delegirali. Delegati glede na prejeta pooblastila usklajujejo različna stališča, da bi našli rešitev, ki najbolj ustreza utemeljenim posamičnim in skupnim ter širšim družbenim potrebam in interesom.

Pri usklajevanju stališč v skupščini lahko vedno sodelujejo predstavniki družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih in družbenih organizacij ter združenj, katerih dejavnost prispeva k uresničevanju določenih vzgojno-izobraževalnih smotrov. S statutom in s poslovnikom se zagotovi možnost udeležbe teh predstavnikov pri delu skupščine.

Pod pogoji, določenimi s poslovnikom, lahko pri obravnavanju posameznih vprašanj sodelujejo tudi delegati, ki niso bili delegirani na sejo, in povabljeni predstavniki organizacij in skupnosti, ki zaradi posebne zainteresiranosti za

obravnavo vprašanj lahko pomembno prispevajo k oblikovanju ustrezne rešitve.

14. člen

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije sprejema odločitve na svojih zasedanjih.

Skupščina zaseda na sejah zborov, ki so lahko tudi skupne.

Zbor skupščine ima lahko sejo zunaj zasedanja skupščine zaradi usklajevanja stališč med delegati v zboru do posameznih vprašanj z delovnega področja skupščine ali zaradi odločanja v zadevah, o katerih zbor lahko samostojno odloča.

Postopek sklica in poteka sej zborov ter način odločanja urejata statut in poslovnik.

č) Organi skupščine in njenih zborov

15. člen

Skupščina oblikuje skupne izvršilne organe za izvrševanje določenih v skupnosti sprejetih odločitev in za pripravo osnutkov oziroma predlogov samoupravnih splošnih aktov, sklepov, stališč, priporočil in drugih odločitev, ki jih sprejema skupščina.

Skupščina in njena zbora lahko oblikujejo svoja stalna ali občasna delovna telesa za obravnavanje določenih vprašanj z delovnega področja skupščine in za pripravo stališč do teh vprašanj.

Način oblikovanja izvršilnih organov in delovnih teles ter njihova pooblastila, obveznosti in odgovornosti določa statut, način njihovega dela pa ureja poslovnik.

V izvršilne organe in delovna telesa je lahko izvoljen, kdor je lahko delegiran v skupščino Izobraževalne skupnosti Slovenije.

V izvršilnih organih in delovnih telesih skupščine mora biti enako število delegatov uporabnikov in delegatov izvajalcev, med delegati izvajalcev pa morajo biti glede na delovno področje ustrezno zastopani tudi delegati iz vrst učencev oziroma študentov.

16. člen

Skupščina lahko oblikuje strokovni svet kot skupen organ uporabnikov in izvajalcev za področje vzgojno-izobraževalnih programov iz 7. člena tega sporazuma.

Strokovni svet iz prvega odstavka:

- pripravlja predloge vzgojno-izobraževalnih programov iz 7. člena tega sporazuma v sodelovanju z uporabniki in izvajalci ter z ustreznimi raziskovalnimi organizacijami;

- obravnava pomembnejša strokovna vprašanja o načrtovanju in uresničevanju usmerjenega izobraževanja po programih iz 7. člena tega sporazuma in daje predloge skupščini in njenim organom;

- opravlja v zvezi z vzgojno-izobraževalnimi programi iz 7. člena tega sporazuma druge naloge, določene s statutom Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Skupščina v skladu s statutom določa število članov strokovnega sveta ter imenuje člane izmed uporabnikov iz zainteresiranih posebnih izobraževalnih skupnosti, izmed znanstvenih in družbenopolitičnih delavcev ter izmed delavcev in učencev oziroma študentov organizacij izvajalcev.

d) Samoupravna delavska kontrola

17. člen

Uporabniki in izvajalci uresničujejo samoupravno delavsko kontrolo v Izobraževalni skupnosti Slovenije po svojih delegatih v njeni skupščini, njenih organih in delovnih telesih ter po svojih delegatih v odboru samoupravne delavske kontrole.

Način, kako se uporabniki in izvajalci seznanijo s plani in programi Izobraževalne skupnosti Slovenije, z uresničevanjem svobodne menjave dela in drugih družbenoekonomskih odnosov ter z delom organov skupnosti, urejajo statut in drugi samoupravni splošni akti Izobraževalne skupnosti Slovenije.

S samoupravnimi splošnimi akti iz prejšnjega odstavka se uporabnikom in izvajalcem ter njihovim organom samoupravne delavske kontrole zagotovi tudi uresničevanje pravice do vpogleda v listine, spise in poročila ter v poslovanje z družbenimi sredstvi.

18. člen

Skupščina nadzoruje delo svojih organov in strokovne službe. Pri nadzoru njihovega dela jim skupščina daje smernice in navodila, da bi odpravili ugotovljene nepravilnosti.

19. člen

Odbor samoupravne delavske kontrole nadzoruje izvajanje samoupravnih sporazumov, družbenih dogovorov in drugih v Izobraževalni skupnosti Slovenije sprejetih samoupravnih splošnih aktov, zlasti glede uveljavljanja pravic, izpolnjevanja obveznosti in uresničevanja odgovornosti uporabnikov in izvajalcev ter njihovih občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti kot tudi strokovne službe.

Odbor samoupravne delavske kontrole posebno skrbno nadzoruje poslovanje z združenimi sredstvi in uporabo teh sredstev.

S statutom in drugimi samoupravnimi splošnimi akti skupnosti se uredi obveznost organov in strokovnih služb, da sproti obveščajo odbor samoupravne delavske kontrole o odločitvah, ki so pomembne za njegovo delo, in da mu dajo na voljo podatke, ki jih potrebuje za delo.

20. člen

Skupščina skupnosti je dolžna obravnavati poročila in predloge odbora samoupravne delavske kontrole ter odpraviti nepravilnosti oziroma obvestiti ta odbor o ugotovljenem stanju, sprejetih ukrepih ali stališču do posameznega vprašanja.

Če pride do nesoglasja med skupščino in odborom samoupravne delavske

kontrola, odločijo o spornem vprašanju skupščine občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti.

21. člen

Število članov odbora samoupravne delavske kontrole, njihovo sestavo, volitve in odpoklic ureja statut Izobraževalne skupnosti Slovenije.

IV. URESNIČEVANJE SVOBODNE MENJAVE DELA

22. člen

Predmet svobodne menjave dela v Izobraževalni skupnosti Slovenije so storitve, potrebne za izvedbo posameznega vzgojno-izobraževalnega programa iz 7. člena tega sporazuma, pa tudi posamične vzgojno-izobraževalne in druge storitve, s katerimi se uresničujejo naloge skupnega pomena, opredeljene v samoupravnem sporazumu o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije ali drugem samoupravnem sporazumu.

V programih vzgojno-izobraževalnih storitev morajo biti vrste, obseg in zahtevnost vzgojno-izobraževalnega dela ter pričakovani rezultati tega dela usklajeni:

- s celotnimi družbenimi potrebami za izobraževanje po teh programih;
- s samoupravnim dogovorjenimi standardi in normativi;
- z materialnimi možnostmi uporabnikov, da zagotovijo izvajalcem povračila v skladu s tem sporazumom.

23. člen

Programi vzgojno-izobraževalnih storitev so v svobodni menjavi dela v Izobraževalni skupnosti Slovenije ovrednoteni s samoupravnimi dogovorjenimi cenami za enote teh storitev po osnovah in merilih, določenih v skladu z zakonom in s tem sporazumom tako, da povračilo za opravljen program storitev v predvidenem obsegu in s predvidenim rezultatom zagotovi temeljni organizaciji združenega dela izvajalcev celotni prihodek v tolikšni višini, da delavci iz njega lahko:

1. pokrijejo materialne stroške, potrebne za opravljanje programa storitev v skladu s standardi in normativi;
2. pokrijejo stroške amortizacije osnovnih sredstev, potrebnih za opravljanje programa storitev v skladu s standardi in normativi;
3. ustvarijo dohodek, ki jim zadošča:
 - a) da poravnajo obveznosti iz dohodka za zadovoljevanje določenih skupnih in splošnih družbenih potreb ter druge določene obveznosti in izdatke iz dohodka, ustvarjenega s povračilom;
 - b) da oblikujejo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev na podlagi normativov dela, potrebne za opravljanje programa storitev, ovrednotenega v skladu s samoupravnim sporazumom o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije;
 - c) da oblikujejo sredstva rezerv v višini, predpisani z zakonom, upoštevaje tisti del dohodka, ki je ustvarjen s povračilom.

Sredstva, ki jih delavci potrebujejo za širitev materialne osnove dela se vračunajo v povračilo, če je tako določeno s samoupravnim sporazumom o temeljih plana.

24. člen

Če temeljna organizacija združenega dela izvajalcev opravlja storitve po dveh ali več vzgojno-izobraževalnih programih, se povračilo oblikuje za vsak program posebej.

Višina povračila se dokončno ugotavlja, ko je storitev opravljena.

Za storitve po programih, katerih izvajanje traja več kot eno leto, se višina povračila ugotavlja po poteku vsakega leta za tisti del, ki je bil v tem letu opravljen.

Izvajalci imajo med letom pravico do akontacij na plansko vrednost programa storitev. Razlike med prejetim zneskom akontacij in ugotovljeno višino povračila se poravnajo po poteku leta.

25. člen

Določbe tega poglavja se smiselno uporabljajo tudi za uresničevanje svobodne menjave dela po raziskovalnih in drugih programih za izvajanje nalog skupnega pomena v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

V. ZDRUŽEVANJE SREDSTEV

26. člen

Uporabniki združujejo v Izobraževalni skupnosti Slovenije po svojih občinskih izobraževalnih skupnostih solidarnostna sredstva za uresničevanje z zakonom določenega obsega obveznega osnovnega šolanja in sredstva za uresničevanje z zakonom določenih nalog skupnega pomena in s samoupravnim sporazumom dogovorjenih skupnih nalog.

Uporabniki združujejo v Izobraževalni skupnosti Slovenije po svojih posebnih izobraževalnih skupnostih sredstva za uresničevanje s samoupravnim sporazumom dogovorjenih skupnih nalog.

Višino in način združevanja sredstev, ki jih uporabniki po prvem in drugem odstavku združujejo v Izobraževalni skupnosti Slovenije, določa samoupravni sporazum.

Sredstev, združenih za določen namen, ni mogoče porabiti za druge namene.

27. člen

Zoper občinsko ali posebno izobraževalno skupnost, ki ne izpolnjuje obveznosti glede združevanja sredstev po samoupravnem sporazumu, nastopi Izobraževalna skupnost Slovenije z ukrepi za izterjavo.

Če občinska oziroma posebna izobraževalna skupnost ne izpolni obveznosti združevanja sredstev pravočasno, je dolžna plačati zamudne obresti po obrestni meri, določeni s samoupravnim sporazumom.

VI. PLANIRANJE IN URESNIČEVANJE DRUGIH SAMOUPRAVNIH ODNOSOV

28. člen

Nosilci planiranja v Izobraževalni skupnosti Slovenije so uporabniki in izvajalci v občinskih in posebnih izobraževalnih skupnostih.

Planiranje mora biti v skladu z dohodkom, ki je kot rezultat skupne družbene produktivnosti planiran v temeljnih organizacijah združenega dela uporabnikov.

Plani Izobraževalne skupnosti Slovenije temeljijo na samoupravnih sporazumih o temeljih planov. S planom ni mogoče določiti programov in obveznosti za njihovo izvedbo, če ti programi in njim ustrezne obveznosti niso opredeljeni s samoupravnim sporazumom o temeljih planov.

29. člen

Samoupravni sporazum o temeljih plana Izobraževalne skupnosti Slovenije določa programe, ki so jih izvajalci glede na svoje planirane kadrovske in materialne zmogljivosti zmožni izvesti, in so uporabniki v občinskih oziroma posebnih izobraževalnih skupnostih glede na svoj planirani dohodek in druge materialne možnosti zmožni zagotoviti sredstva zanje.

V postopku priprave samoupravnega sporazuma o temeljih plana usklajujejo posebne in občinske izobraževalne skupnosti vsebinske in razvojne usmeritve programov iz 7. člena tega sporazuma, celotne družbene potrebe za izobraževanje po teh programih, razmestitev izvajanja teh programov ter upoštevanje novih programov oziroma ustanavljanje novih izobraževalnih organizacij.

30. člen

Skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije spremlja izvajanje samoupravnih sporazumov o temeljih planov in uresničevanje planov ter najmanj enkrat letno poroča o tem delavcem uporabnikom in izvajalcem v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih.

31. člen

S statutom Izobraževalne skupnosti Slovenije se v skladu z zakonom in tem sporazumom podrobneje uredijo vprašanja, ki so pomembna za delovanje skupnosti, kot so zlasti:

- število delegatskih mest v zborih skupščine in način oblikovanja konferenc delegacij za delegiranje skupnih delegatov;
- način zagotovitve možnosti udeležbe v delu skupščine predstavnikom družbenopolitičnih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in združenj;
- usklajevalni postopek za primer, da med zboroma skupščine ni soglasja;
- delovno področje, pooblastila, obveznosti in odgovornosti delegatov s stalnimi funkcijami v skupščini in njenih zbori ter njihovih organih in način njihove izvolitve in razrešitve;
- način oblikovanja izvršilnih organov in delovnih teles skupščine in njenih zborov, njihova pooblastila, obveznosti in odgovornosti, način izvolitve in odpoklica članov ter njihove pravice, obveznosti in odgovornosti;
- sestava strokovnega sveta in njegove naloge pri pripravljanju vzgojno-izobraževalnih programov, opravljanje strokovnih nalog v zvezi z njihovo pripravo, postopek usklajevanja predlogov s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi;
- postopek sprejemanja vzgojno-izobraževalnih programov;
- način seznanjanja uporabnikov in izvajalcev z delovanjem skupnosti in način uveljavljanja njihove pravice do vpogleda v listine, spise in poročila ter v poslovanje z združenimi sredstvi;
- sestava, volitve in odpoklic ter število članov odbora samoupravne delavske kontrole ter obveznosti organov in strokovne službe tega odbora;
- naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi delavcev, ki jih opravljajo;
- sedež skupnosti;
- zastopanje in predstavljanje skupnosti;
- odgovornost skupnosti v pravnem prometu;
- načela za ureditev vprašanj, ki se urejajo s poslovnikom skupščine;
- druga vprašanja, določena s tem sporazumom ali z zakonom.

32. člen

Izobraževalna skupnost Slovenije je kot družbena pravna oseba samostojna v pravicah, obveznostih in odgovornostih, ki jih ima po zakonu, po tem sporazumu in po drugih samoupravnih splošnih aktih.

Izobraževalna skupnost Slovenije sodeluje z drugimi družbenimi pravnimi osebami, kadar je to potrebno zaradi usklajevanja stališč o zadevah, ki so skupnega pomena, usklajevanja programov, usklajevanja osnov in meril v svobodni menjavi dela, dogovarjanja o ukrepih za doseg skupnih ciljev ali združevanja sredstev za uresničevanje skupnih nalog.

Izobraževalna skupnost Slovenije lahko za sodelovanje z drugimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi ustanavlja z njimi skupne organe, lahko pa se poveže z njimi v zvezo samoupravnih interesnih skupnosti za določeno širše področje oziroma za območje Jugoslavije.

33. člen

Za reševanje sporov, ki nastanejo v družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosih v Izobraževalni skupnosti Slovenije, je pristojno Sodišče združenega dela za področje izobraževalnih skupnosti v SR Sloveniji v mejah svoje stvarne pristojnosti.

Ne glede na prejšnji odstavek se stranke v sporu lahko sporazumejo, da spor reši arbitražna, ki so jo ustanovile s samoupravnim sporazumom.

34. člen

Za opravljanje administrativno-strokovnih, pomožnih in tem podobnih del, ki omogočajo uporabnikom in izvajalcem, da v Izobraževalni skupnosti Slovenije samoupravno sprejemajo in uresničujejo odločitve, razen za dela, ki jih lahko opravljajo uporabniki in izvajalci sami oziroma upravni organi, ustanovi Izobraževalna skupnost Slovenije skupno strokovno službo s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi.

35. člen

Ta sporazum se lahko dopolni ali spremeni po postopku, po katerem je sklenjen.

Če zakon ali predpis na podlagi zakona terja spremembo ali dopolnitev tega sporazuma v kratkem roku, se takšna sprememba oziroma dopolnitev lahko sprejme po skrajšanem postopku, brez poprejšnje obravnave osnutka.

36. člen

Ta sporazum sklepajo skupščine občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti na predlog, ki ga njihovi delegati oblikujejo v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije potem, ko so uporabniki in izvajalci v občinskih in posebnih izobraževalnih skupnostih obravnavali osnutek.

Ta sporazum je sklenjen, ko ga sklenejo vse občinske izobraževalne skupnosti in vse posebne izobraževalne skupnosti na območju SR Slovenije in to dejstvo ugotovi skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

37. člen

K temu sporazumu lahko s sklepom svoje skupščine pristopijo izobraževalne skupnosti v posebnih družbenopolitičnih skupnostih, zveze izobraževalnih skupnosti in na novo ustanovljene občinske oziroma posebne izobraževalne skupnosti.

38. člen

To prečiščeno besedilo bo po pridobitvi soglasja Skupščine SR Slovenije objavljeno v Uradnem listu SR Slovenije, spremembe in dopolnitve, ki jih vsebuje to besedilo, pa začne veljati dan po objavi.

PREDLOG

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE
— SKUPŠČINA

Samoupravni sporazum o ustanovitvi skupne strokovne službe

1. člen

S tem samoupravnim sporazumom posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije (v nadaljnjem besedilu: udeleženske) ustanovijo skupno strokovno službo za opravljanje določenih administrativno-strokovnih, pomožnih in tem podobnih del ter določijo načela za urejanje odnosov med udeleženkami glede na skupno strokovno službo.

2. člen

Skupna strokovna služba bo za udeleženske opravljala dela, ki omogočajo delavcem in drugim delovnim ljudem, da po svojih delegatih v skupščinah udeleženk usklajujejo posamične, skupne in družbene vzgojno-izobraževalne potrebe in interese ter da sprejemajo odločitve v zvezi z zadovoljevanjem teh potreb oziroma uresničevanjem teh interesov.

Skupna strokovna služba bo sodelovala z upravnimi organi in organizacijami ter strokovnimi službami organizacij združenega dela uporabnikov in izvajalcev, ki opravljajo določena dela za udeleženske, da ne bi prišlo do podvajanja teh del.

Na skupno strokovno službo ni mogoče prenesti odločanja v zadevah, o katerih odločajo organi udeleženk.

3. člen

Skupna strokovna služba bo opravljala dela, potrebna za ugotavljanje izobraževalnih potreb in njihovo usklajevanje te ter za pripravo planskih aktov vseh udeleženk.

Med dela iz prejšnjega odstavka sodijo zlasti:

- analiza vzgoje in izobraževanja glede na planske usmeritve
- priprava kazalcev in elementov za programiranje vzgojno-izobraževalne dejavnosti z obdelavo teh podatkov za posamezno udeleženko
- priprava osnutkov samoupravnih sporazumov o temeljnih planov
- priprava samoupravnih sporazumov o usklajevanju planov
- analiza in obdelava kadrovske-izobraževalnih potreb združenega dela in oblikovanja smernic za usmerjanje v izobraževanje
- priprava izhodišč za razmestitev izvajanja vzgojnoizobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju
- priprava planov udeleženk (letni, srednjeročni, dolgoročni)
- priprava poročil o uresničevanju planov udeleženk
- priprava izhodišč za oblikovanje sredstev za usmerjeno izobraževanje z globalno bilanco.

4. člen

Skupna strokovna služba bo opravljala dela, potrebna za oblikovanje in vrednotenje programov storitev in drugih programov udeleženk, ter za njihovo uresničevanje.

Med dela iz prejšnjega odstavka sodijo zlasti:

- priprava samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih splošnih aktov, s katerimi se določata vsebina in obseg zagotovljenega programa v osnovnem izobraževanju, programov storitev za izvajanje posameznih vzgojno-izobraževalnih programov v usmerjenem izobraževanju, programov skupnih nalog, ki jih po zakonu ali samoupravnem sporazumu opravljajo uporabniki in izvajalci v Izobraževalni skupnosti Slovenije in drugih programov udeleženk;
- priprava samoupravnih splošnih aktov o merilih za vrednotenje programov in storitev
- priprava normativov za izgradnjo in opremljanje šolskega prostora in meril za presojo družbene in ekonomske upravičenosti investicijskih programov
- priprava za uskladitev obsega vpisa učencev in študentov v prvi letnik po programih usmerjenega izobraževanja
- spremljanje uresničevanja sprejetih programov in priprava poročil
- izdelava analiz o razpoložljivem šolskem prostoru kot podlaga za oblikovanje samoupravnih odločitev za boljšo izrabo, ohranjanje in povečevanje tega dela narodnega bogastva.

5. člen

Skupna strokovna služba bo opravljala dela, ki pomenijo tehnično izvajanje finančnih instrumentov za združevanje sredstev pri udeleženkah in za namensko uporabo teh sredstev.

Med dela iz prejšnjega odstavka sodijo zlasti:

- priprava samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih splošnih aktov, s katerimi se ureja sistem združevanja sredstev pri udeleženkah in določajo pogoji za uporabo teh sredstev
- priprava aktov o bilanciranju z združenimi sredstvi (planske in obračunske bilance združenih sredstev)
- kalkulacija cen storitev oz. povračil po programih vzgojno-izobraževalnih in drugih storitev v usmerjenem izobraževanju (planske in obračunske kalkulacije)
- spremljanje uresničevanja obveznosti zavezancev združevanja sredstev
- finančna izvedba usmerjanja združenih sredstev
- računovodstvo s knjigovodstvom udeleženk ter vodenje računov sredstev za posebne namene, določene s samoupravnimi sporazumi (sredstva solidarnosti v osnovnem izobraževanju, sredstva skupnih rezerv, združena sredstva amortizacije, združena sredstva za gradnjo domov za učence in študente in podobno).

6. člen

Skupna strokovna služba bo opravljala za vse udeleženske dela, potrebna za urejanje njihove organizacije ter za delovanje delegatskega sistema.

Med dela iz prejšnjega odstavka sodijo zlasti:

- priprava temeljnih samoupravnih splošnih aktov udeleženk (samoupravnih sporazumov o ustanovitvi, statutu, poslovniku)
- pravna obdelava drugih samoupravnih splošnih aktov udeleženk
- administrativna dela, potrebna za pripravo, sklic in potek sej organov udeleženk in delovnih teles, za evidentiranje in objavo sprejetih odločitev ter za evidentiranje njihovega uresničevanja
- priprava informativnih gradiv za skupno glasilo udeleženk
- priprava in izvajanje nalog, vezanih na ljudsko obrambo in družbeno samozaščito
- avtomatska obdelava podatkov
- splošna administrativna dela kot so sprejem in odprava pošte, arhiv, strojepisna, stenografska in razmnoževalna dela.

7. člen

Na zahtevo posamezne udeleženke opravlja skupna strokovna služba zanj tudi administrativno-strokovna dela, ki niso navedena v 3. in 6. členu tega sporazuma s pogojem, da so takšna dela vključena v program dela skupne strokovne službe.

Med deli iz prejšnjega odstavka so lahko tudi dela zastopanja udeleženske v določenih pravnih poslih in druga dela po posebnem pooblastilu, ki ga udeleženka da skupni strokovni službi ali njenemu določenemu delavcu.

8. člen

Skupna strokovna služba se oblikuje kot delovna skupnost, v kateri delavci ustvarjajo dohodek s svobodno menjavo dela z delavci in drugimi delovnimi ljudmi, združenimi v izobraževalnih skupnostih.

Delovna skupnost ustvarja dohodek iz celotnega prihodka, ki ga pridobiva s povračili za opravljene storitve po letnem delovnem programu iz sredstev, ki jih v ta namen združujejo udeleženke tega sporazuma.

Delovna sredstva, potrebna za delo delavcev delovne skupnosti, zagotavljajo in z nji upravljajo udeleženke.

Udeleženke ne odgovarjajo za obveznosti delovne skupnosti v pravnem prometu z drugimi.

9. člen

Organi udeleženk bodo med seboj usklajevali stališča do posameznih vprašanj v zvezi z izvajanjem tega sporazuma in bodo v odnosih do delovne skupno-

sti skupne strokovne službe nastopali z usklajenimi stališči.

Na podlagi usklajenih stališč skupščin drugih udeleženk bo skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije v imenu vseh udeleženk:

1. sklepala z delovno skupnostjo samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih;
2. dajala soglasje k določbam statuta delovne skupnosti, ki se nanašajo na uresničevanje nalog, zaradi katerih je delovna skupnost ustanovljena;
3. dajala soglasje k programu dela delovne skupnosti;
4. dajala soglasje k razvidu del in nalog delavcev delovne skupnosti;
5. imenovala in razreševala vodjo delovne skupnosti.

Če se ob obravnavanju zadev iz prejšnjega odstavka v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije izkaže, da stališča skupščin udeleženk niso usklajena, pripravi predlog odločitve skupina delegatov, ki jo v ta namen oblikuje skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije. Od skupnega števila delegatov v tej skupini mora biti vsaj dve tretjini delegatov posebnih izobraževalnih skupnosti, ki so sklenile ta sporazum ali mu pristopile.

10. člen

Sredstva, do katerih je delovna skupnost upravičena za opravljeno delo po svojem programu dela in sredstev za zagotovitev delovnih sredstev združujejo udeleženke po tehle načelih:

1. Izobraževalna skupnost Slovenije prispeva v združena sredstva zneske, ki so v ta namen določeni z njenimi plani na podlagi samoupravnega sporazuma o temeljnih njenih planov.
2. Posebne izobraževalne skupnosti prispevajo v združena sredstva — sorazmerno vrednosti svojih programov — zneske za tisti del vrednosti programa skupne strokovne službe, ki ni pokrit s prispevkom Izobraževalne skupnosti Slovenije, ne upoštevajoč vrednosti del iz 7. člena tega sporazuma.
3. Posebna izobraževalna skupnost, ki zanjo skupna strokovna služba opravlja dela po 7. členu tega sporazuma, prispeva v združena sredstva še zneske, ki ustrezajo vrednosti zanjo opravljenih del.

11. člen

Glede vrednotenja programov dela delovne skupnosti ter glede obračunavanja in izplačevanja povračil delovni skupnosti za opravljene storitve bodo udeleženke uveljavljale načela, ki veljajo v svobodni menjavi dela pri izvajanju vzgojnoizobraževalnih in drugih programov izobraževalnih skupnosti, ter merila, določena z družbenim dogovorom ali samoupravnim sporazumom, ki ureja vrednotenje dela delavcev v delovnih skupnostih samoupravnih interesnih skupnosti.

12. člen

Skupna strokovna služba v ustanavljanju začne delovati najpozneje v 30 dneh po sklenitvi tega sporazuma. V tem roku prenehajo delovati sedanje strokovne službe vseh udeleženk.

Delavski svet delovne skupnosti strokovne službe Izobraževalne skupnosti Slovenije deluje v času do konstituiranja delovne skupnosti skupne strokovne službe kot svet delovne skupnosti v ustanavljanju.

Dokler ne bo v skladu z zakonom in tem sporazumom imenovan vodja delovne skupnosti, bo njegove posle začasno opravljal tajnik Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Delovna skupnost skupne strokovne službe v ustanavljanju je dolžna prevzeti vse delavce sedanjih strokovnih služb vključno s tistimi, ki jih je skupščina posamezne udeleženke imenovala na položaj tajnika.

Udeleženke predajo delovni skupnosti skupne strokovne službe v uporabo vsa delovna sredstva, s katerimi upravljajo.

13. člen

Ta sporazum je sklenjen, ko ga sprejmejo skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije in skupščina najmanj 12 posebnih izobraževalnih skupnosti.

K sporazumu lahko s sklepom svoje skupščine pristopi vsaka posebna izobraževalna skupnost, ki ga ni sklenila.

PREDLOG

SKLEPAMO

na podlagi 26. člena zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list SRS št. 1/80)

Samoupravni sporazum

o usklajevanju planov izobraževalnih skupnosti za obdobje 1981—1985

1. člen

Občinske izobraževalne skupnosti, posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije (v nadaljnjem besedilu: udeleženke) soglašamo, da bomo v postopku priprave samoupravnih sporazumov o temeljnih planov in srednjeročnih planov za obdobje 1981—1985, uskladili zlasti:

- celotne potrebe za usmerjeno izobraževanje po posameznih usmeritvah;
- razmestitev vzgojno-izobraževalnih zmogljivosti;
- skupne naloge občinskih izobraževalnih skupnosti, posebnih izobraževalnih skupnosti in Izobraževalne skupnosti Slovenije ter način njihovega uresničevanja;
- način uresničevanja vzajemnosti v osnovnem izobraževanju;
- način uresničevanja solidarnosti v osnovnem izobraževanju;
- standarde, normative in merila za opravljanje in vrednotenje vzgojno-izobraževalne dejavnosti;
- način združevanja sredstev za izvajanje nalog usmerjenega izobraževanja.

2. člen

Posebne izobraževalne skupnosti bodo uskladile obseg vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v usmerjenem izobraževanju na podlagi dolgoročnih in celotnih potreb po kadrih in načrtovanih razvojnih smereh družbe. Pri tem bodo upoštevale demografske možnosti SR Slovenije in dohodkovne možnosti združenega dela.

Posebne izobraževalne skupnosti bodo v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov opredelile število na novo vpisanih udeležencev izobraževanja po usmeritvah in letih, iz tega izhajajočo plansko bilanco na novo vpisanih udeležencev izobraževanja pa bodo PIS uskladile v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije.

3. člen

Udeleženke bodo uskladile razmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov tako, da bodo upoštevale:

- prostorske vidike razvoja Slovenije;
- optimalno velikost vzgojno-izobraževalnih zmogljivosti (šol);
- potrebe združenega dela;
- število možnih udeležencev izobraževanja;
- možnost vključevanja proizvodnega dela v vzgojno-izobraževalni proces.

Udeleženke bodo izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov srednjega izobraževanja razmestile v skladu z Družbenim dogovorom o izhodiščih za raz-

zmestitev izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja.

4. člen

Udeleženke bodo pri investicijah v razširitev vzgojno-izobraževalnih zmogljivosti uskladile njihovo lokacijo s sprejeto razmestitvijo izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov.

Občinske izobraževalne skupnosti bodo pri načrtovanju investicij upoštevale prostorske standarde in normative, sprejete v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije. (x)

Posebne izobraževalne skupnosti bodo med seboj uskladile prostorske standarde in normative za učne prostore za pouk tistih predmetov, ki so skupni več vzgojno-izobraževalnim programom ter za zaklonišče in ureditev okolja.

(x) Opomba: Prostorski standardi in normativi so objavljeni v naslednjih publikacijah:

- Normativi za graditev in opremo osnovnih šol v SR Sloveniji, Ljubljana 1968;
- Normativi za graditev in opremo posebnih osnovnih šol za lažje duševno prizadete otroke v SRS, Ljubljana 1973;
- Normativi za graditev in opremo domov za učence srednjih šol v SRS, Ljubljana 1976;
- Oblikovanje in oprema osnovnošolskega prostora za sodobno vzgojno-izobraževalno delo, Ljubljana 1978;
- Metodologija za izdelavo programa prostorskih in investicijskih potreb za izgradnjo srednjih šol, Ljubljana 1979.

5. člen

Posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije bodo v samoupravne sporazume o temeljnih planov uvrstile investicije v okviru materialnih možnosti združenega dela in pri tem upoštevale naslednje kriterije:

- a) v skladu z osnovnim planskim ciljem, ki predpostavlja večjo uporabo znanja pri delovnih procesih in hitrejši razvoj predvsem energetike, proizvodnje hrane, elektroindustrije, strojegradnje in kemije, imajo v usmerjenem izobraževanju prednost tiste usmeritve in programi, ki zadovoljujejo potrebe po navedenih prednostnih področjih;
- b) prednost ima investicija, ki omogoča razvoj funkcij usmerjenega izobraževanja in doseganje temeljnih planskih ciljev družbe;
- c) prednost ima investicija, ki je bila planirana že v prejšnjem obdobju in ustreza prvima dvema kriterijema;
- č) med organizacijami za usposabljanje ima prednost tista investicija, v ka-

teri se bodo izobraževali in usposabljali mladostniki po prilagojenih programih srednjega izobraževanja.

Ne glede na prednost, ki izhaja iz meril, določenih v prvem odstavku mora imeti planski subjekt, ki načrtuje investicijo, izdelan investicijski program, ali pa vsaj prikazane in razčlenjene njegove naslednje elemente;

- temeljenost kapacitete z vidika zadovoljevanja planskih potreb (obseg dejavnosti objekta);
- določeno makro in mikro lokacijo;
- vrednost investicije;
- etapni plan izgradnje in financiranja;
- utemeljenost in opredeljenost razmerij v sodelovanju pri financiranju.

Občinske izobraževalne skupnosti bodo kriterije za uvrščanje investicij v samoupravne sporazume o temeljnih planov določile v skladu z dogovorom o temeljnih družbenega plana občine.

6. člen

Posebne izobraževalne skupnosti bodo v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov določile naslednje naloge, ki so skupnega pomena za usmerjeno izobraževanje in se bodo uresničevale po Izobraževalni skupnosti Slovenije:

- izvajanje interesnih dejavnosti v študentskih domovih;
- zmanjševanje cene storitev v študentskih domovih;
- razvojno, raziskovalno in strokovno delo v zvezi s proučevanjem skupnih razvojnih problemov usmerjenega izobraževanja. Razvojno in strokovno delo bo obsegalo zlasti analitično, informacijsko in svetovalno dejavnost za potrebe usmerjanja kandidatov v usmerjeno izobraževanje;
- skrb za marksistično zasnovanost vzgojno-izobraževalnega in raziskovalnega dela, ki jo vzgojno-izobraževalne organizacije uresničujejo v marksističnih centrih;
- usklajevanje razvoja računalništva in informatike v visokošolskem vzgojno-izobraževalnem in znanstveno raziskovalnem delu;
- strokovno in znanstveno-raziskovalno delo za družbenopolitično in idejno izobraževanje v SR Sloveniji in obrambno usposabljanje nosilcev priprav v krajevnih skupnostih in organizacijah združenega dela;
- nadaljevanje vzgojno-izobraževalnih programov splošnih gimnazij do vključno leta 1984;
- izvedba vzgojno-izobraževalnih programov naravoslovne usmeritve (x)

Uporabniki, združeni v posebnih izobraževalnih skupnostih, bodo za naloge iz prejšnjega odstavka združevali sredstva po enotni prispevni stopnji iz dohodka na osnovi dohodka.

(x) Naloga vključuje tudi vzgojno-izobraževalno dejavnost Prirodoslovnega društva SR Slovenije, društva Matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije in Astronomskega društva Javornik ter sofinanciranje revij Življenje in tehnika, Presek, Proteus, Obzorik za matematiko in fiziko in zbirke SIGMA.

7. člen

Občinske izobraževalne skupnosti bodo v samoupravnih sporazumih o temeljnih planov določile naslednje naloge, ki so skupnega pomena za celotne področje vzgoje in osnovnega izobraževanja in se bodo uresničevale po Izobraževalni skupnosti Slovenije:

- raziskovalni projekt: Nekatere psihološke lastnosti učencev osnovnih šol
- organizacij za usposabljanje in njihove šolske uspešnosti;
- vzgojno-izobraževalna dejavnost naslednjih strokovnih društev, njihovih zvez in družbenih organizacij: Zveza prijateljev mladine Slovenije, Festival Kurirček, Zveza organizacij tehnične kulture Slovenije, Zveza tabornikov Slovenije in Republiški center šolskih športnih društev;
- sofinanciranje mladinskega periodičnega tiska: Ciciban, Pionirski list, Pionir, Kurirček, Otroci in družina, Tabor in Tim;
- kritje razlike stroškov izdaj učbenikov za učence osnovnih šol s prilagojenim predmetnikom in učnim načrtom, za kolikor so le-ti zaradi nizke naklade višji od stroškov izdaj učbenikov za osnovne šole;
- postopen prehod na celodnevno obliko dela v osnovnih šolah v občinah, ki so upravičene do solidarnostnih sredstev, in sicer največ do 10 % oddelkov v letu 1985;
- delo Republiškega eksperimentalnega centra Podčetrtnek, OŠ Marije Broz, Bistrica ob Sotli in OŠ Cerkno — spomenik NOB.

Uporabniki, združeni v občinskih izobraževalnih skupnostih bodo za naloge iz prejšnjega odstavka združevali sredstva po enotni prispevni stopnji iz bruto osebnega dohodka.

8. člen

Izobraževalna skupnost Slovenije bo poleg nalog, določenih v 6. in 7. členu in nalog določenih v 40. členu zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, uresničevala tudi naslednje naloge skupnega pomena, s katerimi se zagotavljajo splošni pogoji za napredek vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji:

- knjižnično in informacijsko dokumentacijsko dejavnost, ki jo bodo izvajale Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Centralna tehniška knjižnica v Ljubljani in Univerzitetna knjižnica v Mariboru;
- vzgojno-izobraževalno dejavnost naslednjih strokovnih društev, njihovih zvez in družbenih organizacij: Planinska zveza Slovenije, Republiška konferenca klubov OZN Slovenije, Glasbena matica Trst, Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveza slušno prizadetih Slovenije, Zveza društev za pomoč duševno prizadetim SRS, Počitniška zveza Slovenije in Slovenska izseljenska matica;
- sofinanciranje mladinskega periodičnega tiska: Tribuna, Mladina in Katedra;
- sofinanciranje izdajanja: Enciklopedije Jugoslavije, Enciklopedije Slovenije, Slovenske bibliografije, Titovih zbranih del, Kardeljevih zbranih del in revije Naša žena;
- kritje razlike stroškov izdaj učbenikov za učence v organizacijah za izobraževanje in usposabljanje, za kolikor so le-ti zaradi nizke naklade višji od stroškov izdaj učbenikov za osnovne in srednje šole;

— razvijanje proizvodnje in predvajanje šolskih in poučnih filmov, šolskih radijskih oddaj na radiu in televiziji ter brezplačna izposoja filmov tujih informacijskih ustanov;

— kritje stroškov vzgojno-izobraževalnih dejavnosti na mladinskih delovnih akcijah.

Sredstva za naloge iz prejšnjega odstavka bodo delavci in delovni ljudje združevali iz dohodka.

9. člen

Občinske izobraževalne skupnosti bodo v svojih samoupravnih sporazumih o temeljnih planov opredelile obveznosti vzajemnega združevanja sredstev za investiranje v osnovnošolski prostor v nerazvitih občinah v obsegu, ki omogoča izgradnjo 2.000 kv. m nove površine letno.

Uporabniki, združeni v občinskih izobraževalnih skupnostih, bodo sredstva za obveznosti iz prejšnjega odstavka združevali po enotni prispevni stopnji iz bruto osebnega dohodka.

10. člen

Udeležence bodo morebitne presežke ali primanjkljaje, ki bodo nastali zaradi različnih gibanj prispevnih osnov, poravnale in uskladile v okviru sredstev, dogovorjenih s svojimi samoupravnimi sporazumi o temeljnih planov.

11. člen

Za uresničevanje z zakonom določenega obsega obveznega osnovnega šolstva v občinah, ki po svojih dohodkovnih možnostih tega ne morejo zagotoviti, občinske izobraževalne skupnosti solidarno združujejo sredstva v Izobraževalni skupnosti Slovenije.

12. člen

Pri izvajanju zagotovljenega programa bodo občinske izobraževalne skupnosti upoštevale enotne osnove standardov in normativov za opravljanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti. (x)

(x) Opomba: Standardi in normativi za opravljanje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti so bili sprejeti v Skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije dne 25. 11. 1980.

13. člen

Ceno oziroma povračilo za izvajanje zagotovljenega programa, ki se zagotavlja po načelu solidarnosti, občinske izobraževalne skupnosti ugotavljajo z merili, ki so priloga temu sporazumu.

14. člen

Sredstva za zastavljeni program bodo delavci, delovni ljudje in občani združevali solidarno ne celotnem območju SR Slovenije.

Sredstva iz prejšnjega odstavka bodo uporabniki v občinskih izobraževalnih skupnostih združevali po enotni prispevni stopnji iz bruto osebnega dohodka. Višino prispevne stopnje za vsako leto ugotovi skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

15. člen

Solidarnostna sredstva oblikujejo občinske izobraževalne skupnosti, v katerih udeleženci združijo po enotni prispevni stopnji več sredstev, kot je potrebnih za izvedbo njihovega zagotovljenega programa.

Solidarnostna sredstva prejmejo občinske izobraževalne skupnosti, v katerih uporabniki po enotni prispevni stopnji ne združijo dovolj sredstev za izvedbo zagotovljenega programa.

16. člen

Solidarnostna sredstva oblikujejo občinske izobraževalne skupnosti tako, da združujejo razliko med zneskom sredstev, združenih po enotni prispevni stopnji in zneskom sredstev, potrebnih za izvedbo njihovega zagotovljenega programa, zmanjšano za obseg sredstev, ugotovljenih po kriterijih iz 18. in 19. člena.

17. člen

Solidarnostnih sredstev ne združujejo tiste občinske izobraževalne skupnosti, ki s prispevki po prispevni stopnji, izračunani na podlagi obsega solidarnostnih sredstev in prispevne osnove občinskih izobraževalnih skupnosti iz prvega odstavka 15. člena združijo manj sredstev, kot jih potrebujejo za izvedbo svojega zagotovljenega programa.

18. člen

Ne glede na določbe drugega odstavka 15. člen občinska izobraževalna skupnost ni upravičena do solidarnostnih sredstev, če:

- a) solidarnostna sredstva predstavljajo do 10 % vrednosti njenega zagotovljenega programa;
- b) družbeni proizvod na prebivalca občine presega 80 % poprečnega družbenega proizvoda na prebivalca v SR Sloveniji za zadnje leto, ko je ta podatek uradno objavljen.

19. člen

Solidarnostna sredstva prejmejo občinske izobraževalne skupnosti:

- a) občin, ki so po zakonu nerazvite — celotno razliko med zneskom sredstev zbranih po enotnih poprečni prispevni stopnji in vrednostjo njihovega zagotovljenega programa;
- b) občin, ki imajo nerazvite krajevne skupnosti (po zakonu) — le razliko med zneskom sredstev zbranih po enotni poprečni prispevni stopnji in vrednostjo njihovega zagotovljenega programa, znižano za 10 %;
- c) občin, ki imajo nerazvite obmejne krajevne skupnosti — le razliko med zneskom sredstev zbranih po enotni poprečni prispevni stopnji in vrednostjo njihovega zagotovljenega programa, znižano za 5 %;
- č) ostalih občin, ki so glede na določbe 15. člena upravičene do solidarnostnih sredstev — le razlike med zneskom sredstev, zbranih po enotni poprečni

prispevni stopnji in vrednostjo njihovega zagotovljenega programa, znižano za 25 %

Kriteriji iz 18. in 19. člena se smiselno uporabljajo pri uresničevanju naloge iz 5. alineje 7. člena (celodnevna osnovna šola).

20. člen

Obseg solidarnostnega združevanja sredstev mora omogočiti uresničevanje zagotovljenega programa pod naslednjimi pogoji:

- da programi storitev, ki se zagotavljajo iz solidarnostnih sredstev glede standardov, normativov in cene ne presegajo meril, dogovorjenih v Izobraževalni skupnosti Slovenije v skladu z zakonom;

- da upravičenci do solidarnostnih sredstev prevzemajo za uresničevanje zagotovljenega programa najmanj enake obveznosti kot udeleženci, ki prispevajo sredstva za solidarnost;

- da sredstva za osebne dohodke na območju občine, kjer prejema solidarnostna sredstva, ne presegajo višine, ki je določena na podlagi dogovorjenih meril v skladu z doseženo družbeno produktivnostjo dela na območju te občine.

21. člen

Občinske izobraževalne skupnosti za katere se v letnem planu združevanja in razporeditve solidarnostnih sredstev predvideva, da bodo upravičene do solidarnostnih sredstev, imajo pravico do mesečnih akontacij v višini dvanajstine s planom predvidenega letnega zneska.

Znesek solidarnostnih sredstev, do katerega je občinska izobraževalna skupnost upravičena, se dokončno ugotovi z letnim obračunom. Razlika med tako ugotovljenim zneskom in akontacijami iz prejšnjega odstavka, se poračuna v naslednjem letu.

22. člen

Z namenom, da bi zagotovile enak družbenoekonomski položaj izvajalcev, udeležencev izobraževanja in uporabnikov, bodo izobraževalne skupnosti pri načrtovanju in vrednotenju dejavnosti uskladle standarde, normative in merila z enotnimi osnovami standardov, normativov in meril, sprejetimi v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije.

23. člen

Posebne izobraževalne skupnosti in Izobraževalna skupnost Slovenije soglašajo, da se bo svobodna menjava dela za vse vzgojno-izobraževalne programe usmerjenega izobraževanja uresničevala v posebnih izobraževalnih skupnostih, po njih, oziroma v neposrednih odnosih med uporabniki in izvajalci.

Vzgojno-izobraževalne programe splošnih gimnazij, ki se bodo v obdobju 1981—85 nadaljevali zaradi že vpisanih učencev in vzgojno-izobraževalne

programe naravoslovne usmeritve, bodo posebne izobraževalne skupnosti vključile v samoupravne sporazume o temeljih planov kot naloge skupnega pomena.

24. člen

Uporabniki v posebnih izobraževalnih skupnostih bodo združevali sredstva po enotni prispevni stopnji iz dohodka za 40 % vrednosti usklajenega obsega vseh vzgojno-izobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja.

Vrednost usklajenega obsega vseh vzgojno-izobraževalnih dejavnosti se ugotavlja z merili za usklajevanje vrednosti programov vzgojno-izobraževalnih storitev v usmerjenem izobraževanju, ki so priloga temu sporazumu.

Sredstva iz prejšnjega odstavka oblikujejo posebne izobraževalne skupnosti tako, da združujejo razliko med zneskom sredstev, združenih po enotni prispevni stopnji in zneskom sredstev, ki omogoča izvedbo 40 % obsega vzgojno-izobraževalnih programov posamezne posebne izobraževalne skupnosti.

Posebne izobraževalne skupnosti, v katerih uporabniki po enotni prispevni stopnji ne združijo sredstev, ki bi omogočala izvedbo 40 % obsega njihovih vzgojno-izobraževalnih programov, dobijo razliko iz sredstev, združenih na način iz prejšnjega odstavka.

Sredstva, potrebna za izvedbo vseh drugih nalog, opredeljenih s samoupravnim sporazumom o temeljih planov, uporabniki združujejo po prispevni stopnji iz njihovega dohodka.

25. člen

Posebne izobraževalne skupnosti bodo v samo upravnih sporazumih o temeljih planov izkazale eno prispevno stopnjo iz dohodka, s katero bodo uporabniki združevali sredstva za vse obveznosti, izhajajoče iz samoupravnega sporazuma o temeljih plana.

26. člen

Udeležence bodo svoje samoupravne sporazume o temeljih planov in srednjeročne plane za obdobje 1981—1985 uskladle s tem sporazumom.

27. člen

Ta sporazum je sklenjen, ko ga sprejmejo skupščine najmanj 30 občinskih izobraževalnih skupnosti, skupščine najmanj 10 posebnih izobraževalnih skupnosti in skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Sklep o sprejemu samoupravnega sporazuma sporoči vsaka udeleženka Izobraževalni skupnosti Slovenije.

K sporazumu lahko pristopi vsaka nova ustanovljena izobraževalna skupnost pod pogoji, določenimi v tem sporazumu.

Ugotovitev, da je sporazum sklenjen, sprejme in skupaj z besedilom sporazuma objavi skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije.

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE — SKUPŠČINA

Temeljne organizacije združenega dela in druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki v SR Sloveniji opravljajo vzgojno-izobraževalno dejavnost v svobodni menjavi dela z uporabniki v izobraževalnih skupnostih ali po njih (v nadaljnjem: udeležence)

Samoupravni sporazum

o oblikovanju XV. enote Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem sporazumom udeležence oblikujejo XV. enoto Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino (v nadaljnjem besedilu: enota), ki se po zakonu in statutu Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino (v nadaljnjem besedilu: skupnost) oblikuje v okviru Izobraževalne skupnosti Slovenije, in uredijo medsebojna razmerja pri uresničevanju tistih samoupravnih pravic in interesov delavcev, ki jih po zakonu in samoupravnih splošnih aktov skupnosti lahko uresničujejo v enoti.

2. člen

V enoto se lahko neposredno vključi vsaka temeljna organizacija združenega dela ali druga samoupravna organizacija oziroma skupnost, ki je članica skupnosti in v SR Sloveniji opravlja vzgojno-izobraževalno dejavnost v svobodni menjavi dela z uporabniki v izobraževalni skupnosti ali po njej.

Organizacije in skupnosti iz prvega odstavka, ki niso članice skupnosti, se

lahko povežejo v enoto po izobraževalni skupnosti, v kateri uresničujejo svobodno menjava dela.

3. člen

Delavci udeležence uresničujejo v enoti svoje samoupravne pravice in interese v tistih ekonomskih odnosih s tujino, ki so pogoj za izvajanje vzgojno-izobraževalnih in drugih programov v odnosih svobodne menjave dela v izobraževalnih skupnosti ali po njih.

V skladu s samoupravnimi splošnimi akti skupnosti oziroma njenih enot se delavci udeležence lahko hkrati vključijo tudi v druge enote skupnosti, da bi v njih uresničevali samoupravne pravice in interese v tistih ekonomskih odnosih s tujino, ki so pogoj za izvajanje programov v svobodni menjavi dela v neposrednih odnosih z uporabniki ali programov in storitev, namenjenih tržni prodaji.

4. člen

V enoti delavci udeležence:

- usklajujejo svoje interese in potrebe ter možnosti na področju ekonomskih odnosov s tujino med seboj in z delavci v drugih enotah skupnosti;

PREDLOG

Izobraževalne skupnosti, ki niso članice skupnosti, se lahko povežejo v enoto po Izobraževalni skupnosti Slovenije.

sklenejo

na podlagi 16. člena statuta Samoupravne interesne skupnosti SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino (Uradni list SRS št. 7/79)

— planirajo svoje ekonomske odnose s tujino v skladu s plani svojih temeljnih organizacij združenega dela oziroma drugih samoupravnih organizacij in skupnosti, s samoupravnimi sporazumi o temeljnih planov izobraževalnih skupnosti in s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana ter plani skupnosti;

— uresničujejo svoje druge pravice, obveznosti in odgovornosti na področju ekonomskih odnosov s tujino v skladu s tem sporazumom, s samoupravnimi splošnimi akti skupnosti in z zakonom ter predpisi na podlagi zakona.

5. člen

Enota je pravna oseba s pravicami in obveznostmi, določenimi z zakonom in s tem samoupravnim sporazumom ter drugimi samoupravnimi splošnimi akti v skladu z zakonom in samoupravnimi splošnimi akti skupnosti.

Sedež enote je na sedežu Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Enota ima pečat z besedilom: Samoupravna interesna skupnost SR Slovenije za ekonomske odnose s tujino — XV. enota.

V. Uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti v ekonomskih odnosih s tujino

6. člen

Udeleženske planirajo v svojih planih uvoz in izvoz blaga oziroma storitev in druge oblike neblagovnega prometa s tujino v obsegu, ki so ga precej uskladile med seboj v temeljnih planov ter v srednjeročnih in letnih planih in drugih planskih aktih enote.

V planskih aktih enote izražajo udeleženske svoje skupne možnosti priliva in odliva deviz ter njihovo strukturo in regionalno usmerjenost v določenem planskem obdobju v skladu s projekcijo plačilno bilančnega položaja SR Slovenije in s planskimi akti skupnosti.

7. člen

Pri usklajevanju planov udeleženk v enoti imajo prednost tiste devizne potrebe, ki so nujne za izvajanje prednostnih nalog, določenih z družbenim planom SR Slovenije in s planom ustrezne izobraževalne skupnosti.

Upravičene devizne potrebe udeleženk, ki ustvarjajo lasten devizni prihodek, imajo v mejah tega prihodka prednost pred potrebami drugih udeleženk.

8. člen

Udeleženske uveljavljajo svoje posamične pravice do nakupa deviz oziroma do porabe lastnega deviznega prihodka na podlagi svojih v enoti usklajenih planov, upoštevajoč skupne možnosti priliva in odliva deviz v enoti glede na tekočo plačilno bilanco SR Slovenije in ukrepe, ki urejajo obseg deviznih plačil.

Z merili za usklajevanje odnosov v okviru plana enote se podrobneje uredijo pogoji, ki jih morajo izpolnjevati udeleženske, da bi lahko uresničile svoje posamične pravice do nakupa deviz oziroma do porabe lastnega deviznega prihodka.

Z merili iz prejšnjega odstavka se lahko določi, da je za uvoz posameznih vrst blaga oziroma za posamezne vrste neblagovnih deviznih plačil potrebno mnenje določene strokovne institucije o upravičenosti in stopnji nujnosti uvoza oziroma neblagovnih deviznih plačil, ali da je potrebno soglasje določenega samoupravnega organa, če z zakonom ali predpisom na podlagi zakona ni predpisano mnenje oziroma soglasje upravnega ali drugega organa.

III. SAMOUPRAVLJANJE V ENOTI

9. člen

Kadar se v enoti odloča o neodtujljivih pravicah delavcev in v drugih primerih, določenih z zakonom ali samoupravnim splošnim aktom enote, sprejmejo določitev delavci z referendnom, z izjavljanjem na zborih delavcev ali z drugo obliko neposrednega odločanja, kot to določa njihov samoupravni splošni akti.

O sklenitvi samoupravnih sporazumov, s katerimi se urejajo medsebojni odnosi v enoti in v drugih primerih, ko je to predvideno s samoupravnimi splošnimi akti enote, odločajo delavci po svojih delegatih v organih upravljanja udeležen.

O drugih vprašanjih, o katerih se po zakonu, po samoupravnih splošnih aktih skupnosti in po tem sporazumu odloča v enoti, odločajo delavci po svojih delegatih v skupščini enote.

10. člen

V skupščini enote delegati usklajujejo stališče o vseh vprašanjih z delovnega področja enote.

Z usklajevanjem stališč delegati v skupščini enote:

— oblikujejo predloge samoupravnih sporazumov in drugih samoupravnih splošnih aktov, ki jih sprejemajo delavci z neposrednim odločanjem ali z odločanjem po svojih delegatih v organih upravljanja svojih samoupravnih organizacij in skupnosti;

— sprejemajo plane enote in merila za usklajevanje odnosov pri uresničevanju teh planov;

— določajo pogoje, način in postopek za uresničevanje pravic, obveznosti in odgovornosti organizacij in skupnosti v ekonomskih odnosih s tujino;

— oblikujejo skupna stališča do vprašanj z delovnega področja skupščine skupnosti;

— volijo delegacijo za skupščino skupnosti in predlagajo kandidate za člane njenih izvršilnih in delovnih teles;

— sklepajo samoupravne sporazume z drugimi enotami skupnosti;

— sprejemajo druge odločitve, kadar je tako določeno z zakonom, s samoupravnim splošnim aktom skupnosti ali s samoupravnim sporazumom, sklenjenim v enoti.

11. člen

V skupščini enote je toliko delegatskih mest, kolikor je delegatskih mest v zboru izvajalcev skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Delegati v skupščino enote delegirajo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih samoupravnih organizacijah oziroma skupnostih, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno dejavnost, na enak način kot delegirajo delegati v zbor izvajalcev skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije.

12. člen

Skupščina enote sprejema odločitve na svojih sejah.

Skupščina lahko sprejema odločitve, če je na seji navzočih več kot polovica delegatov od skupnega števila delegatskih mest.

Če z usklajevanjem stališč do posameznega vprašanja ni mogoče doseči soglasja vseh navzočih delegatov, se odločitev o takšnem vprašanju odloži, da bi se delegati ponovno posvetovali z delavci oziroma delegacijami, ki so jih delegirale.

Če z usklajevanjem stališč ni mogoče doseči soglasja o vprašanju, ki ne trpi odlaganja, je v skupščini sprejeta tista odločitev, za katero se izjasni več kot polovica delegatov od skupnega števila delegatskih mest.

O tem, ali kako vprašanje ne trpi odlaganja, odloči skupščina z večino glasov navzočih delegatov.

13. člen

Seje skupščine enote sklicuje in vodi njihov potek predsednik skupščine oziroma njegov namestnik.

Za postopek sklica ter za pripravo in potek sej skupščine se smiselno uporablja poslovnik skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije oziroma njenega zbora izvajalcev.

14. člen

Skupščina enote oblikuje iz vrst delegatov odbor za ekonomske odnose s tujino.

Odbor skrbi za izvrševanje v enoti sprejetih odločitev ter za pripravo osnutkov oziroma predlogov samoupravnih splošnih aktov, sklepov, stališč, priporočil in drugih odločitev, ki jih sprejema skupščina.

V zvezi z opravljanjem svojih nalog odbor proučuje problematiko ekonomskih odnosov s tujino na področju vzgoje in izobraževanja, sodeluje z ustreznimi telesi skupščine skupnosti in je pooblaščen zahtevati od organizacij in skupnosti, vključenih oziroma povezanih v enoto, potrebne podatke.

Odbor lahko sprejema ugotovitvene sklepe in posamične akte, kadar je za to pooblaščen s samoupravnim splošnim aktom.

15. člen

Za sodelovanje na sejah skupščine skupnosti voli skupščina enote 5-člansko delegacijo.

Delegacija za skupščino skupnosti obravnava gradiva za sejo skupščine skupnosti, oblikuje stališča do teh gradiv in določi delegata, ki se bo udeležil posamezne seje skupščine skupnosti.

Če delegaciji za oblikovanje stališč ne zadoščajo smernice sprejete v skupščini enote, zahteva od skupščine konkretne smernice oziroma stališča. Če skupščine ni mogoče pravočasno sklicati, je smernice oziroma stališča dolžan oblikovati njen odbor za ekonomske odnose s tujino.

Delegat, ki je bil delegiran na sejo skupščine skupnosti, je dolžan poročati delegaciji o svojem delu na tej seji in o stališčih, ki so bila tam sprejeta. Delegacija je o tem dolžna poročati na prvi naslednji seji skupščine enote.

16. člen

Strokovno-administrativna dela, potrebna za delo organov enote, opravlja strokovna služba Izobraževalne skupnosti Slovenije v okviru nalog svojega delovnega programa po nalogih odbora za ekonomske odnose s tujino.

Strokovna služba iz prvega odstavka vodi tudi evidenco v enoto vključenih članov skupnosti in sproti obvešča strokovno službo skupnosti o spremembah v članstvu ter sodeluje z njo v drugih vprašanjih strokovno-administrativne narave.

V. Prehodne in končne določbe

17. člen

Z dnem uveljavitve tega sporazuma preneha veljati sklep o začasnih organizacij in načinu dela XV. enote skupnosti, ki ga je sprejela skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije dne 16. 1. 1979.

Z uveljavitvijo tega sporazuma ne preneha veljavnost samoupravnih aktov, ki so bili sprejeti na podlagi sklepa iz prejšnjega odstavka.

18. člen

Ta sporazum je sklenjen in začne veljati z dnem, ko zbor izvajalcev skupščine Izobraževalne skupnosti Slovenije na podlagi zbranih listin ugotovi, da je sporazum sklenila več kot polovica organizacij in skupnosti iz prvega odstavka 2. člena tega sporazuma, več kot polovica vseh občinskih in vseh posebnih izobraževalnih skupnosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije.

19. člen

Organizacije in skupnosti iz 2. člena, ki niso sklenile tega sporazuma, lahko pristopijo k temu kadarkoli tako, da odboru za ekonomske odnose s tujino predložijo sklep svojega organa upravljanja o sprejetju samoupravnega sporazuma o pristopu brez pridržkov.

Organizacija oziroma skupnost, ki pristopi k temu sporazumu, prevzame pravice, obveznosti in odgovornosti iz sporazuma z dnem, ko odbor za ekonomske odnose s tujino ugotovi njen pristop.

Če odbor za ekonomske odnose s tujino meni, da organizacija oziroma skupnost, ki želi pristopiti k temu sporazumu, ne izpolnjuje pogojev iz 2. člena sporazuma, odloči o potrditvi ali zavrnitvi pristopa skupščina enote.

20. člen

Ta sporazum se objavi v Informacijah Izobraževalne skupnosti Slovenije. Listine o sklenitvi tega sporazuma in o pristopu k njemu se hranijo v arhivu Izobraževalne skupnosti Slovenije.

Samoupravni sporazum

o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih

I. Splošne določbe

1. člen

Udeležence tega sporazuma so: Izobraževalna skupnost Slovenije in posebne izobraževalne skupnosti, ki so s posebnim samoupravnim sporazumom ustanovile skupno strokovno službo (v nadaljnjem besedilu: izobraževalne skupnosti) in delovna skupnost te skupne strokovne službe (v nadaljnjem besedilu: delovna skupnost).

Udeleženci s tem samoupravnim sporazumom urejajo medsebojna razmerja glede pogojev svobodne menjave dela in ustvarjanja dohodka, kakor tudi druga medsebojna razmerja pri uresničevanju skupnih ciljev in interesov delavcev in drugih delovnih ljudi v izobraževalnih skupnostih in delavcev, ki zanje v delovni skupnosti opravljajo skupna dela.

2. člen

Samoupravni splošni akti delovne skupnosti morajo biti skladni s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi skupne strokovne službe in s tem sporazumom.

Izobraževalne skupnosti imajo na podlagi zakona pravico imenovanja in razreševanja vodje delovne skupnosti ter pravico dajanja soglasja:

1. k tistim določbam statuta delovne skupnosti, ki se nanašajo na uresničevanje nalog, zaradi katerih je delovna skupnost ustanovljena;
2. k delovnemu programu delovne skupnosti;
3. k razvidu del in nalog delavcev delovne skupnosti.

Delovna skupnost ima na podlagi zakona pravico, da njen organ upravljanja v postopku imenovanja oziroma razrešitve vodje delovne skupnosti poda mnenje o predlagani rešitvi, izobraževalne skupnosti pa so dolžne to mnenje obravnavati in o njem zavzeti stališče.

II. Vrsta in obseg del ter temeljni pogoji glede strukture delovnih mest in kvalifikacijske strukture kadrov v delovni skupnosti

3. člen

Delovna skupnost opravlja tiste vrste del, ki jih določa samoupravni sporazum o ustanovitvi skupne strokovne službe.

Obseg posamezne vrste del iz prejšnjega odstavka določa delovni program delovne skupnosti v skladu s planskimi akti izobraževalnih skupnosti in s programi dela njihovih organov.

Razvid del in nalog delavcev delovne skupnosti mora ustrezati nalogam delovne skupnosti, opredeljenim v njenem delovnem programu.

4. člen

Delovna skupnost je dolžna oblikovati delovna področja posameznih delavcev (delovna mesta) tako, da bo razporeditev delavcev-k delom in nalogam iz razvida omogočila strokovno, učinkovito, pravočasno in racionalno opravljanje vseh nalog po delovnem programu.

Pri razporejanju delavcev k delom in nalogam iz razvida, pri oblikovanju ožjih delovnih enot oziroma delovnih skupin in pri drugih vprašanih organizacijskih delih v delovni skupnosti je delovna skupnost dolžna stremeti k povečevanju delovne storilnosti zlasti s takšnimi ukrepi, ki spodbujajo samostojno, ustvarjalno delo delavcev, uveljavljajo njihovo strokovno usposobljenost, iniciativnost in odgovornost ter zagotavljajo njihovo enakomerno delovno obremenitev ob polni izrabi njihovih delovnih zmognosti.

5. člen

Delovna skupnost je dolžna kvalifikacijsko strukturo delavcev prilagajati vrstam, zahtevnosti in obsegu z razvidom določenih del in nalog tako, da bo k vsakemu delu oziroma nalogi razporejeno potrebno število delavcev, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo oziroma z delom pridobljeno delovno zmognost za uspešno opravljanje takšnega dela oziroma naloge.

Ob predložitvi delovnega programa izkaže delovna skupnost tudi obstoječo kvalifikacijsko strukturo delavcev, kakšne spremembe v tej strukturi terja predloženi program in kako bodo te spremembe dosežene (npr. s prekvalifikacijo oziroma dopolnilnim izobraževanjem, strokovnim izpopolnjevanjem, štipendiranjem, zaposlovanjem novih delavcev oziroma zagotovitve drugega dela delavcem, katerih delo v delovni skupnosti ne bo več potrebno).

III. Osnove in merila za pridobivanje dohodka delovne skupnosti

6. člen

Delovna skupnost pridobiva dohodek iz celotnega prihodka, ki ga ustvari po načelih svobodne menjave dela s povračilom za opravljeni letni delovni program, odvisno od zahtevnosti, obsega in kakovosti opravljenega dela.

Delovni program delovne skupnosti zajema vsa dela, ki jih delovna skupnost opravlja za izobraževalne skupnosti, in naloge, ki jih je v zvezi s skupnimi in

posamičnimi nalogami izobraževalnih skupnosti dolžna opraviti v določenih rokih.

Če se pozneje izkaže potreba po določenih nalogah, ki niso zajete v delovni program, oziroma, da določenih nalog, zajetih v delovni program, ni potrebno opraviti, lahko udeleženci tega sporazuma dopolnijo oziroma spremenijo delovni program na način, ki velja za njegovo sprejemanje.

V delovnem programu delovne skupnosti določeni roki in prioriteta posameznih nalog se lahko spreminjajo s periodičnimi delovnimi načrti skupščin izobraževalnih skupnosti.

7. člen

Delavci delovne skupnosti uresničujejo svobodno menjavo dela z delavci in drugimi delovnimi ljudmi, združenimi v izobraževalnih skupnostih, po teh skupnostih.

Delovna skupnost uveljavlja pravico do povračila za opravljeni delovni program iz sredstev, ki jih izobraževalne skupnosti združujejo v ta namen po med seboj dogovorjenih merilih.

Delovna skupnost ne more uveljavljati povračil za opravljeno delo neposredno od posamezne izobraževalne skupnosti ali od koga tretjega, prav tako pa ne more nikomur neposredno prodajati svojih storitev.

Če je za opravljeno delo po delovnem programu kot za posamično storitev mogoče uveljaviti plačilo od koga, ki ni udeleženec tega sporazuma, je takšno plačilo prihodek izobraževalnih skupnosti.

Določbi tretjega in četrtega odstavka tega člena se ne nanašata na primer, ko delovna skupnost za potrebe koga tretjega opravi v zvezi s posamezno nalogo iz delovnega programa, administrativno tehnično delo v večjem obsegu, kot bi bil potreben za izobraževalne skupnosti. V takem primeru lahko uveljavlja neposredno od naročnika nadomestilo povečanih materialnih stroškov.

8. člen

Če zaradi nepredvidenih ovir delavci delovne skupnosti ne bi zmogli kakovostno in pravočasno opraviti določene naloge, prevzete z delovnim programom, sme delovna skupnost poveriti takšno nalogo oziroma posamezna dela drugi organizaciji ali strokovno usposobljenim posameznikom.

V primeru iz prejšnjega odstavka je delovna skupnost že naprej odgovorna izobraževalnim skupnostim za izvedbo naloge, ne more pa uveljavljati povečanja povračila zaradi morebitnih večjih izdatkov.

9. člen

V višino povračila delovni skupnosti za opravljeni delovni program se vračunajo:

1. materialni stroški, potrebni za izvedbo delovnega programa;
2. stroški amortizacije osnovnih sredstev, ki jih uporablja delovna skupnost, po najnižjih, z zakonom predpisanih stopnjah;
3. dohodek v tolikšni višini, da delavci iz njega lahko poravnajo obveznosti iz dohodka za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb ter druge obveznosti in izdatke, ki se po zakonu poravnajo iz dohodka, in da oblikujejo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo delavcev se v povračilo delovni skupnosti vračunajo po načelih, ki veljajo v svobodni menjavi dela pri izvajanju vzgojno-izobraževalnih in drugih programih izobraževalnih skupnosti, ter v skladu z družbeno določenimi osnovami in merili za vrednotenje dela delavcev v delovnih skupnostih samoupravnih interesnih skupnosti.

10. člen

Kadar delovna skupnost opravi vsa dela in naloge iz delovnega programa pravočasno in v zadovoljivi kakovosti, znaša povračilo za opravljeni delovni program toliko, kolikor znaša njegova planska vrednost.

Če je bil delovni program s spremembami ali dopolnitvami razširjen, ne da bi povečali njegovo plansko vrednost, je pogoj iz prejšnjega odstavka izpolnjen, če so bile opravljene vse prioritete naloge.

Naloge so opravljene pravočasno, če so opravljene v rokih, predvidenih s periodičnimi delovnimi načrti skupščin in izobraževalnih skupnosti.

Kakovost opravljenih del in nalog ocenjujejo organi izobraževalnih skupnosti po tem, koliko so delavci delovne skupnosti s svojim delom prispevali k usklajevanju posamičnih, skupnih in družbenih potreb in interesov v izobraževalnih skupnostih in k sprejemanju ustreznih odločitev v njih. Pri tem upoštevajo zlasti, kako so delavci delovne skupnosti:

— spremljali in proučevali stanje in razvoj na področju vzgoje in izobraževanja glede na funkcije izobraževalnih skupnosti in odnose v svobodni menjavi dela ter dajali objektivne informacije s tega področja dela;

— pripravljali strokovne podlage za samoupravne odločitve, pri čemer se posebej čeni zakonitost predlaganih rešitev, njihova skladnost z družbenopolitičnimi usmeritvami, izvirnost glede na posebne potrebe in interese, celostnost reševanja posameznih vprašanj v širših sistemskih sklopih, ustreznost oblike in načina podajanja in pod.

- strokovno pomagali organom izobraževalnih skupnosti, delegacijam in delegatom pri reševanju posameznih vprašanj;
- skrbeli za izvrševanje odločitev, sprejetih v izobraževalnih skupnostih,
- tehnično pripravljali in spremljali delo organov izobraževalnih skupnosti;
- opravljali knjigovodska in računovodska dela v zvezi z združevanjem sredstev in njihovo namensko porabo v izobraževalnih skupnostih;
- opravljali administrativno-tehnična dela za izobraževalne skupnosti.

11. člen

Kadar delovna skupnost ne opravi vseh del in nalog, jih ne opravi pravočasno ali premalo kakovostno, je povračilo za opravljeni delovni program ustrezno manjše od njegove planske vrednosti.

Če je kakovost opravljenih del in nalog ocenjena kot visoka, je povračilo ustrezno večje.

12. člen

Povračilo za opravljeni delovni program je v primerjavi s plansko vrednostjo tega programa lahko večje tudi na osnovi gospodarnosti, ki so jo delavci izkazali pri opravljanju del in nalog.

Pri tem se zlasti upoštevajo:

- doseženo povečanje delovne storilnosti, npr. s tem, da je program opravljen ob manjšem številu delavcev, kot je bilo predvideno, ali pa je ob istem številu delavcev opravljen razširjeni program;
- doseženi prihranki pri materialnih stroških;
- doseženi prihodki izobraževalnih skupnosti z realizacijo storitev delovne skupnosti.

13. člen

Planska vrednost delovnega programa delovne skupnosti se med letom lahko spremeni, če se spremeni ali dopolni delovni program. Če se ob razširitvi delovnega programa ne poveča njegova planska vrednost, udeležence določijo, katere naloge iz programa imajo prednost.

Če se med letom spremenijo planski elementi za vrednotenje storitev v svobodni menjavi dela v izobraževalnih skupnostih, se primerno prevrednoti tudi planska vrednost delovnega programa delovne skupnosti.

14. člen

Med letom je delovna skupnost upravičena do mesečnih predumov v višini dvanajstine planske vrednosti delovnega programa.

Če je očitno, da delovna skupnost ne bo mogla opraviti pomembnega dela nalog iz delovnega programa, se predumji ustrezno znižajo.

15. člen

Ob poteku leta predloži delovna skupnost izobraževalnim skupnostim poročilo o opravljenem delovnem programu in jim predlaga višino povračila.

Organi izobraževalnih skupnosti uskladijo med seboj stališča do poročila, podajo usklajeno oceno obsega in kakovosti opravljenih del in nalog ter gospodarnosti pri izvajanju programa in skupno določijo višino povračila.

Po določitvi višine povračila udeležence poračunajo predumje.

IV. Pravice, obveznosti in odgovornosti delovne skupnosti v zvezi z opravljanjem del za izobraževalne skupnosti in uporabo njihovih sredstev

16. člen

Dela in naloge, za katere je ustanovljena, opravlja delovna skupnost samostojno v mejah zakona, samoupravnih splošnih aktov in pravil stroke ter v skladu s sklepi, stališči, smernicami in napotki organov izobraževalnih skupnosti.

Delovna skupnost ne more odločati o zadevah, o katerih po zakonu in samoupravnih splošnih aktih izobraževalnih skupnosti odločajo njihovi organi.

17. člen

Delovna skupnost je dolžna sodelovati v skupnih zadevah s strokovnimi službami drugih samoupravnih interesnih skupnosti, državnih organov, družbenopolitičnih organizacij, gospodarske zbornice in drugih družbenih dejavnikov. Pri tem sme dajati podatke in strokovna mnenja, ne more pa prevzemati obveznosti v imenu izobraževalnih skupnosti.

18. člen

Delavci v delovni skupnosti delajo z delovnimi sredstvi, s katerimi upravljajo izobraževalne skupnosti.

Izobraževalne skupnosti upravljajo tudi s tistimi delovnimi sredstvi, ki jih delovna skupnost pridobi iz sredstev amortizacije, iz dohodka delovne skupnosti ali na drug način.

Pri delu z delovnimi sredstvi imajo delavci delovne skupnosti pravico uporabljati jih v skladu z njihovo naravo in namenom, dolžni pa so z njimi vestno in skrbno ravnati ter jih vzdrževati in varovati pred uničenjem in poškodbo.

19. člen

Delovna skupnost ima pravico in dolžnost predlagati izobraževalnim skupnostim ukrepe za smotno upravljanje z osnovnimi sredstvi, kot so: izločitev iz uporabe dotrajanih in tehnično zastarelih sredstev, odpis vrednosti poškodovanih in uničenih sredstev, odtujitev oziroma prenos osnovnih sredstev, ki niso več potrebna za delo, nove investicije v osnovna sredstva, zaradi potrebe po njihovem posodabljanju ali povečanju zmogljivosti.

Z delovnimi sredstvi, ki so obratna sredstva, razpolaga strokovna služba samostojno v skladu s programom dela.

20. člen

Delovna skupnost je odgovorna izobraževalnim skupnostim za opravljanje del in nalog, za katero je ustanovljena, in za gospodarjenje z delovnimi sredstvi.

Poleg letnega poročila o opravljenem delovnem programu (14. člen) je delovna skupnost dolžna poročati izobraževalnim skupnostim o posameznih vprašanih s področja svojega dela, kadar to zahtevajo njihovi pooblaščenici organi, ter odgovorjati na vprašanja delegatov oziroma delegacij, ki se nanašajo na njeno delo.

21. člen

Delovna skupnost je izobraževalnim skupnostim odgovorna za materialno škodo, ki bi jo povzročili namenoma ali iz hude malomarnosti njeni delavci pri delu ali v zvezi z delom neposredno posamezni izobraževalni skupnosti ali komu drugemu, ki zoper njo uveljavi odškodninski zahtevek.

22. člen

Delovna skupnost je dolžna izvesti disciplinski postopek proti delavcu, ki mu je mogoče očitati.

- neizvršitev ali nepravčasno izvršitev del oziroma nalog iz delovnega programa;
- zavražanje delegatov, organov izobraževalnih skupnosti ali drugih družbenih dejavnikov v zvezi z nenatančnimi podatki;
- izdelavo strokovnih podlag v nasprotju z zakonom, samoupravnim splošnim aktom ali pravili stroke;
- ravnanje v nasprotju s sklepi, stališči, smernicami ali napotki organov izobraževalnih skupnosti;
- prekoračitev pooblastil;
- protizakonito ali negospodarno ravnanje s sredstvi izobraževalne skupnosti.

V. Koordinacija dela med organi izobraževalnih skupnosti in vodjo delovne skupnosti

23. člen

Vodja delovne skupnosti je dolžan sodelovati pri delu skupščin izobraževalnih skupnosti ter njihovih predsedstev in izvršilnih organov, da bi dajal potrebna pojasnila v zvezi z delom delovne skupnosti in v imenu delovne skupnosti prejemal smernice in napotke za to delo.

Obveznost in pooblastila iz prejšnjega odstavka lahko vodja delovne skupnosti prenese na določenega delavca v delovni skupnosti, če s tem soglašata skupščina posamezne izobraževalne skupnosti oziroma njen pooblaščenici organ.

24. člen

Skupščina posamezne izobraževalne skupnosti lahko pooblasti vodjo delovne skupnosti ali določenega delavca za izdajanje finančnih odredb na podlagi planov in določenih samoupravnih splošnih oziroma posamičnih aktov kot tudi za zastopanje izobraževalne skupnosti v določenih pravnih poslih.

Vodja delovne skupnosti sme svoja pooblastila iz prejšnjega odstavka prenesti na določene delavce ob pogojih, določenih s statutom delovne skupnosti.

Komur je skupščina izobraževalne skupnosti dala pooblastila iz prvega odstavka tega člena, je glede izvajanja teh pooblastil odgovoren neposredno njej oziroma njenim pooblaščenim organom.

VI. Reševanje medsebojnih sporov

25. člen

Če organ izobraževalne skupnosti meni, da je dejanje oziroma opustitev dejanja delovne skupnosti ali akt njenega organa v nasprotju s pravicami oziroma obveznostmi, ki jih ima delovna skupnost po tem sporazumu ali zakonu lahko od delovne skupnosti zahteva, naj odpravi nepravilnosti.

Če organ upravljanja delovne skupnosti meni, da so z aktom izobraževalne skupnosti prizadete s tem sporazumom ali zakonom zagotovljene pravice delavcev v delovni skupnosti, lahko od organa izobraževalne skupnosti zahteva, naj preizkusi sporni akt in ga ustrezno spremeni.

26. člen

Če v primerih iz 25. člena tega sporazuma med delovno skupnostjo in izobraževalno skupnostjo nastane spor, ker ena stran ni ustregla zahtevi druge v roku, v katerem bi to lahko storila, oblikujeta skupno komisijo za poskus poravnave spora.

Če je delovna skupnost sočasno v sporu z dvema ali več izobraževalnimi skupnostmi o istem spornem vprašanju, se to šteje kot en spor, v sporu udeležene izobraževalne skupnosti pa kot ena stran. V takšnem sporu udeležene izobraževalne skupnosti imenujejo v skupno komisijo skupne predstavnike po medsebojnem dogovoru.

27. člen

Šteje se, da je spor nastal, ko ena stran sporoči drugi, da vztraja v celoti ali delno pri svoji zahtevi, in ko imenuje svoje predstavnike v skupno komisijo za poravnavo spora.

Če druga stran ne imenuje svojih predstavnikov v skupno komisijo v 30 dneh, ali če skupna komisija v 30 dneh po imenovanju predstavnikov obeh strani ne predloži za obe strani sprejemljive rešitve, lahko vsaka udeleženka v sporu predloži spor v reševanju Sodišču združenega dela za področje izobraževalnih skupnosti v SR Sloveniji.

Ta samoupravni sporazum je sklenjen, ko ga sprejmeta skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije na podlagi usklajenih stališč skupščin posebnih izobraževalnih skupnosti, udeleženk samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne strokovne službe, in organ upravljanja delovne skupnosti skupne strokovne službe.

OBRAZLOŽITEV

Zakon o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja, ki določa obveznost ustanovitve skupne strokovne službe, ne določa, kako se ureja medsebojna razmerja med delavci skupne strokovne službe in delovnimi ljudmi v izobraževalni skupnosti glede pogojev svobodne menjave dela in ustvarjanja dohodka ter nekatera druga medsebojna razmerja. V takšnem primeru je treba uporabiti določbe zakona o združenem delu, kot to določa njegov 408. člen. Torej je omenjena razmerja treba urediti s samoupravnim sporazumom.

Predloženi osnutek samoupravnega sporazuma ureja medsebojna razmerja v skladu s določbami zakona o združenem delu zlasti (50., 96., 98., 108., 244., 400. do 408., 485. in 542. do 545. člen) in zakona o svobodni menjavi dela na področju vzgoje in izobraževanja (57. in 58. člen) ter v skladu s stališči, oblikovanimi ob osnutku samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne strokovne službe.

V splošnih določbah so podane splošne značilnosti tega sporazuma in opredeljene zahteve, o katerih delovna skupnost ne more odločati brez soglasja izobraževalnih skupnosti.

V II. poglavju so postavljeni pogoji za določanje obsega posamezne vrste v ustanovitvenem sporazumu določenih del ter razvida del in nalog delavcev za oblikovanje delovnih mest ter za razporejanje delavcev in njihovo kvalifikacijsko sestavo. Pogoji so postavljeni tako, da je programe dela delovne skupnosti, organizacijo dela ter število in kvalifikacijsko sestavo delavcev treba nenehno prilagajati potrebam izobraževalnih skupnosti, ob tem pa morajo biti dela učinkovito in racionalno opravljena.

V III. poglavju opredeljene osnove in merila za pridobivanje dohodka delovne skupnosti temeljijo na istih izhodiščih kot osnove in merila za vrednotenje storitev v svobodni menjavi dela v izobraževalnih skupnostih, vendar z določenimi omejitvami. Tako je predvideno, da delovna skupnost lahko pridobiva dohodek samo iz povračila za opravljeni letni delovni program sprejet s soglasjem izobraževalnih skupnosti, ne pa tudi iz morebitnih drugih prihodkov. To preprečuje, da bi delovna skupnost v prizadevanju za dodatnimi viri dohodka zanemarila naloge, za katere je ustanovljena.

Delovna skupnost ustvarja svoj celotni prihodek s povračilom za opravljeni

delovni program. Pri tem se upoštevajo obseg, pravočasnost in kakovost opravljenih nalog ter rezultati gospodarnosti dela. Navedene so konkretne osnove, po katerih organi izobraževalnih skupnosti ocenjujejo kakovost opravljenih del in nalog. Planska vrednost programa je zgolj podlaga za izplačevanje akontacij med letom, višina povračila pa se dokončno ugotovi z letnim obračunom glede na dosežene rezultate dela. S tem je zagotovljen odmik od proračunskega financiranja.

V IV. poglavju so natančno opredeljene pravice, obveznosti in odgovornosti delovne skupnosti pri opravljanju del za izobraževalne skupnosti in z uporabo njihovih sredstev. Poudarjena je samostojnost strokovnega dela ob vsebinski vezanosti na sklepe, stališča, smernice in napotke organov izobraževalnih skupnosti. Urejena je obveznost poročanja in obračunavanja. Delovna skupnost je materialno odgovorna za premoženjsko škodo, odgovorna pa je tudi za izvedbo disciplinskega postopka proti delavcu, ki bi s kršenjem delovne dolžnosti škodoval interesom izobraževalnih skupnosti.

V V. poglavju je urejena obveznost vodje delovne skupnosti, da sodeluje z organi izobraževalnih skupnosti zaradi koordinacije dela med temi organi in delovno skupnostjo. V tem poglavju je posebej urejeno vprašanje zastopanja izobraževalnih skupnosti v pravnem prometu in podobnih pooblastil.

Izobraževalne skupnosti nimajo zakonitih zastopnikov, kot so to poslovodni organi v organizacijah združenega dela. Vodja delovne skupnosti je po samem zakonu le zastopnik delovne skupnosti. Zato osnutek predvideva, da vodja delovne skupnosti oziroma posamezni delavci lahko zastopajo posamezno izobraževalno skupnost samo po njenem posebnem pooblastilu, kot to dopušča 544. člen zakona o združenem delu. Organi izobraževalnih skupnosti po svoji presoji odločajo o tem, komu in kakšna pooblastila bodo dali. S tem pa lahko neposredno vplivajo na razporejanje delavcev k določenim delom in nalogam, oziroma, k izbiri novih delavcev za takšna dela in naloge.

Da bi se v odnosih med izobraževalnimi skupnostmi in delovno skupnostjo izognili potrebi po sodnem reševanju sporov, je v VI. poglavju predvidena obveznost poprejšnjega opozorila na nepravilnosti preskusa spornega akta. Če kljub temu nastane spor, je predviden obvezen poskus poravnave po skupni komisiji. Šele ko ta poskus ne uspe, se spor lahko predloži sodišču.

Kot je že uvodoma poudarjeno, izhaja predloženi osnutek iz določb zakonov in stališč oblikovanih v organih izobraževalnih skupnosti. V teh okvirih bi lahko marsikatero vprašanje uredili tudi drugače, vendar možne alternativne rešitve niso vključene v osnutek, da bi obranili njegovo preglednost. V obravnavi osnutka bo torej treba kritično presoditi vsako določbo.

Nekatera vprašanja, ki naj bi jih uredil ta sporazum, so bila načeta že v razpravah ob osnutku samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne strokovne službe. Zato je prav, da delegati v skupščini Izobraževalne skupnosti Slovenije, ko določajo končno besedilo samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupne strokovne službe, obravnavajo tudi ta osnutek.

Štipendije sklada Borisa Kraigherja

(izvajanje štipendiranja v srednjeročnem planu 1981—85)

Sklad Borisa Kraigherja je ustanovil univerzitetni svet Univerze v Ljubljani leta 1967 kot spominski sklad, ki naj bi pomagal pri študiju nadarjenim študentom iz delavskih in kmečkih družin. Univerzitetni svet je izvolil tudi upravni odbor, rektor Univerze pa je bil predsednik. Univerzitetni svet je sprejel pravilnik o delu sklada, vsako leto je določil sredstva za potrebe sklada, ki jih je zato namenil Izvršni svet Skupščine SR Slovenije.

Po podpisu družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji v oktobru 1974, je upravni odbor v skladu s določili družbenega dogovora izdelal leta 1975 nov pravilnik o delovanju sklada Borisa Kraigherja. Vloga sklada se je tedaj razširila in tudi spremenila. Štipendije po novih določilih so namenjene vsem študentom visokošolskih zavodov v SR Sloveniji in ne le fakultetam Univerze v Ljubljani. Tako kot doslej bodo tudi nadalje štipendije namenjene študentom iz delavskih in kmečkih družin. Štipendijo lahko dobijo novinci, ki so končali srednjo šolo z odličnimi ali prav dobrimi ocenami iz predmetov, ki so pomembni za njihov visokošolski študij, predvsem pa študenti višjih letnikov, ki imajo povprečno oceno opravljenih izpitov vsaj prav dobro (8).

Pri dodelitvi višine štipendije upravni odbor dosledno upošteva določila družbenega dogovora. Višina kadrovskih štipendij iz sklada Borisa Kraigherja je odvisna od učnega uspeha. Merilo sklada določajo, da so lahko štipendisti le študenti z najmanj prav dobrim učenim uspehom. Ker imajo štipendisti sklada izredne učne uspehe in dosegajo v povprečju zelo visoke ocene, znaša najvišja štipendija v letu 1980 4238 din, najnižja 2119 din, povprečna pa 3057 din.

Ker je vloga štipendiranja sklada Borisa Kraigherja zagotoviti kadre za potrebe visokega šolstva v SR Sloveniji, sodeluje upravni odbor s kadrovskimi odbori pri visokošolskih organizacijah združenega dela zato, da le-ti predlagajo kandidate za dodelitev novih štipendij, saj najbolje poznajo kandidate in svoje kadrovske potrebe. Kadrovske komisije pošljejo predloge ustreznih

kandidatov upravnemu odboru, ki jih rešuje, o podelitvi pa odloča upravni odbor.

Upravni odbor mora v sodelovanju s kadrovskimi odbori v prihodnje še bolj spremljati potek, uspeh in usmeritve štipendistov (opravljanje mentorske vloge), za čim uspešnejšo vključitev štipendistov po končanem študiju v delovne organizacije.

Iz plana za obdobje 1981—85 je razvidno, da ima sklad za štipendije Borisa Kraigherja v letu 1980 samo 47 štipendistov.

Na novo sprejeti Družbeni dogovor o štipendijski politiki v SR Sloveniji z dne 14. 4. 1980 (objavljen v Ur. l. SRS, št. 11 dne 29. 4. 1980) določa v 9. členu tole:

»Udeleženci tega dogovora podpiramo štipendiranje raziskovalnih kadrov v skladu z interesi združenega dela v okviru sklada Borisa Kraigherja. Zato se zavzemamo, da udeleženci samoupravnega sporazuma o štipendiranju prispevajo del sredstev v ta sklad s tem, da po svojih delegatih tudi sodelujejo pri oblikovanju politike in pri upravljanju tega sklada. Višino sredstev, ki jih udeleženci združujemo v sklad Borisa Kraigherja, določijo za vsako leto skupščina udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju na ravni republike na podlagi predloženega programa in finančnega načrta. Osnovni cilj sklada je, naj bi bilo letno vsaj 100 štipendistov. Da bi upravni odbor ostal pri tem številu štipendistov, bi moral razpisati vsako leto razliko za nove štipendiste do 100. Temu primerno je upravni odbor sprejel načrt štipendij za petletno obdobje 1981—85 v različici do 100 štipendistov letno in v drugi različici do 150 štipendistov. (Glej prilogo: predlog različic I. in II.)

Prosimo, da o predlogu načrta razpravljate, ga ocenite in vključite v ustrezne planske dokumente za srednjeročno obdobje 1981—85 ali ga po presoji posredujete tistim organom, ki bodo uresničevali štipendijsko politiko in sodelovali pri upravljanju sklada za štipendije Borisa Kraigherja.

Priloga: plan štipendij v dveh različicah.

SOFINANCIRANJE SKLADA BORISA KRAIGHERJA

Odbor za usmerjanje, mrežo in štipendiranje Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev je na svoji 1. seji, ko je obravnaval sofinanciranje Sklada Borisa Kraigherja, sklenil, da bo oblikoval svoja stališča na eni od prihodnjih sej, ko bo Sklad predložil konkreten plan štipendiranja v obdobju 1981—1985.

Iz gradiva, ki ga je PIS za pedagoško usmeritev posredoval sklad je razvidno:

1. da je vloga štipendiranja sklada Borisa Kraigherja od njegove ustanovitve do danes spremenjena. Štipendiranje sklada je prevzelo funkcijo kadrovanja za **pedagoške potrebe** visokega šolstva;

2. da predlog novega samoupravnega sporazuma o štipendiranju v 7. in 8. členu določa le del obveznosti udeležencev samoupravnega sporazuma za ta sklad, ki ga bodo le-ti združevali iz dohodka (do 0,5 % od izplačanih bruto osebnih dohodkov). Višina prispevka iz združenih sredstev kot del prihodka sklada bo znana potem, ko bo dogovorjena materialna podlaga štipendiranja sklada v celoti.

Glede na spremenjeno funkcijo štipendij Sklada Borisa Kraigherja kot kadrovskih štipendij za pedagoške poklice v visokem šolstvu je vloga za sofinanciranje sklada, naslovljena na Posebno izobraževalno skupnost za pedagoško usmeritev, po svoji vsebini utemeljena.

Glede na normativno podlago novega sistema štipendiranja pa je urejanje

materialnih vprašanj sklada v prihodnjem srednjeročnem obdobju prepuščeno morebitnemu dogovoru med udeleženci družbenega dogovora o štipendiranju in udeleženci samoupravnega sporazuma o štipendiranju.

Predlagamo, da odbor za usmerjanje, mrežo in štipendiranje razpravlja in oblikuje stališča o naslednjih variantah reševanja materialne prihodnosti sklada:

1. Sklad Borisa Kraigherja naj oblikuje svoj prihodek v okviru prispevka udeležencev samoupravnega sporazuma o štipendiranju ter vračil štipendijskih posojil. Svoj finančni načrt in program štipendiranja naj v celoti predloži skupščini udeležencev samoupravnega sporazuma na ravni republike. Posebno izobraževalno skupnost za pedagoško usmeritev normativna podlaga štipendijske politike ne zavezuje za konkretnije materialno in vsebinsko sodelovanje pri reševanju štipendijskih in kadrovskih problemov visokega šolstva.

2. Uporabniki v Posebni izobraževalni skupnosti za pedagoško usmeritev bodo sodelovali pri oblikovanju štipendijske in kadrovske politike sklada po svojih delegatih. V ta namen bodo za potrebe sklada v naslednjem petletnem obdobju združevali sredstva.

a) v višini 5.502.600 din (različica I. plana)

b) oziroma v višini 8.253.900 din (različica II. plana)

kar predstavlja 30 % del celotnega družbenega prispevka za ta namen.

PLAN ŠTIPENDIJ SKLADA BORISA KRAIGHERJA ZA OBDOBJE 1981—85

I. RAZLIČICA*

Leto	Povpr. mes. štip. v 1980	Štev. štip. v letu	Znesek za mesečno izplačilo	Znesek za letno izplačilo	Razlika štip. do 100	Znesek za mesečno izplačilo	Znesek za letno izplačilo	Skupaj letno izplačilo do 100 štip.
1981	3.057	47	143.679	1.724.148	53	162.021	1.944.252	3.668.400
1982	3.057	42	128.394	1.540.728	58	177.306	2.127.672	3.668.400
1983	3.057	38	116.166	1.393.992	62	189.534	2.274.408	3.668.400
1984	3.057	35	106.995	1.283.940	65	198.705	2.384.460	3.668.400
1985	3.057	30	91.710	1.100.520	70	213.990	2.567.880	3.668.400
Skupaj	15.285	192	586.944	7.043.328	308	941.556	11.298.672	18.342.000

Predlog različice je izračunan po veljavnih planskih vrednostih v letu 1980.

PLAN ŠTIPENDIJ SKLADA BORISA KRAIGHERJA ZA OBDOBJE 1981—85

II. RAZLIČICA

Leto	Povpr. mes. štip. v 1980	Štev. štip. v letu	Znesek za mesečno izplačilo	Znesek za letno izplačilo	Razlika štip. do 150	Znesek za mesečno izplačilo	Znesek za letno izplačilo	Skupaj letno izpl. do 150 štip.
1981	3.057	47	143.679	1.724.148	103	314.871	3.778.452	5.502.600
1982	3.057	42	128.394	1.540.728	108	330.156	3.961.872	5.502.600
1983	3.057	38	116.166	1.393.992	112	342.384	4.108.608	5.502.600
1984	3.057	35	106.995	1.283.940	115	351.555	4.218.660	5.502.600
1985	3.057	30	91.710	1.100.520	120	366.840	4.402.080	5.502.600
Skupaj	15.285	192	586.944	7.043.328	558	1.705.806	20.469.672	27.513.000

Predlog različice je izračunan po veljavnih planskih vrednostih v letu 1980.

Predšolska vzgoja pomaga staršem

Vzgojitelji o svojem delu in težavah

Decembra 1980 so se zbrali delegati vzgojno-varstvenih organizacij na posvetu, in obravnavali novo vlogo teh organizacij v sedanjem obdobju, ko si prizadevamo uresničiti načrte za izboljšanje gospodarstva. Delo vzgojno-varstvenih organizacij je na novo zasnovano: te organizacije se spreminjajo v družbena središča za predšolsko vzgojo v krajevni skupnosti. Skupnost vzgojno-varstvenih organizacij Slovenije, ki združuje vzgojno-varstvene organizacije zato, da bi poenotila poslovne naloge, opredeljevala enotna izhodišča za razvoj družbeno organiziranega varstva in predšolske vzgoje, pospeševalo samoupravno organiziranost in usmerjalo akcije, je pripravila tudi gradivo za ta posvet. Vzgojno-varstvene organizacije je zaprosila, naj odgovorijo na vprašalnik o uresničevanju delovnih in stabilizacijskih načrtov in pošlje predloge za nadaljnji razvoj družbenega varstva otrok.

Uvodnemu referatu o vlogi in nalogah vzgojno-varstvene organizacije v razvoju otroškega varstva, ki ga je imela predsednica skupnosti Angelca Žiberna, je sledilo več konferatov. Vida Rudolfova, predsednica izvršnega odbora Zveze skupnosti otroškega varstva Slovenije, je povzela o smernicah razvoja družbenega varstva otrok, Peter Winkler, pomočnik predsednika republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telekulturo pa o nalogah VVO pri uresničevanju novega zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok. Metka Rečnik, sekretarka republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti, je obravnavala svobodno menjavo dela na področju družbenih dejavnosti ter posebej opozorila na samoupravni in socialni položaj delavcev v vzgojno-varstvenih organizacijah. Irena Levičnikova, pedagoška svetovalka Zavoda SRS za šolstvo, je predstavila vsebino vzgojnih programov za predšolske otroke in navedla naloge, ki jih imajo vzgojitelji pri uresničevanju programov.

Udeleženci posvetovanja so ugotavljali, da sta družbena vzgoja in varstvo otrok zelo navedena. K temu so veliko pripadle vzgojno-varstvene organizacije s tem, da jih je večina podaljšala poslovanje na 10 in 11 ur, da so v vzgojni program vključile vse otroke, v 80-urni vzgojni program pa vključile 75 % petletnih otrok. S potujočimi vrtci in drugimi oblikami so vzgojiteljice približale tudi otrokom v najbolj hribovitih krajih.

ZGOVORNE ŠTEVILKE

Slovenski predšolski otroci imajo dnevno varstvo v 616 enotah; od tega je 371 dislociranih enot, 106 je samostojnih OZD. To pomeni, da ima vsaka organizacija že najmanj dve dislocirani enoti, 17 enot deluje pri organizacijah združenega dela, 140 enot pa pri osnovnih šolah. Vzgojno-varstvene organizacije ne ves čas postopno združujejo, saj se novi vrtci le priključijo organizacijam združenega dela. V 47 občinah so se združile vzgojno-varstvene organizacije v eno organizacijo združenega dela, več enot pa je pri vzgojno-varstvenih organizacijah ali pri osnovnih šolah pa VVO so razširjene v 13 občinah, posebno v ljubljanskih.

Dnevno varstvo in vzgoja ima 61.537 predšolskih otrok; od teh jih je 8.032 ali 8 % starih od 0 do 3 let, razvojno motenih pa je 267. V 170 varstvenih družinah so 803 otroci, skrajšana mala šola deluje v 343 oddelkih, v njih pa je 11.228 otrok, 80-urni vzgojni program za petletne otroke izvajajo za 15.680 otrok (približno 70 %). V drugih vzgojno-varstvenih oblikah je: — v potujočih vrtcih 1.472 otrok — v sezonskem varstvu 6.537 predšolskih otrok — v brigadirskih vrtcih 973 otrok — v občasni kulturno vzgojni oblikah 5.803 otrok — v vzgojnem delu na igriščih 1.033 otrok — na letovanih predšolskih otrok 5.790 otrok

opravila. Hkrati ugotavljamo, da za slabo obveščenost ni kriv le sistem obveščanja, temveč tudi delavci sami, ker se premalo poglabljajo v gradivo in vsebino razprav, in zato ne sodelujejo dovolj v samoupravljanju. Zakon o združenem delu je naložil tudi tem organizacijam naloge, kakršne imajo druge organizacije v združenem delu.

Delegatski sistem je razvit, saj imajo v teh organizacijah posebne, združene in splošne delegacije. Najbolj je razvito sodelovanje s samoupravno interesno skupnostjo za otroško varstvo, telesno kulturo in socialnim skrbstvom.

VVO — SREDIŠČA VZGOJE IN VARSTVA OTROK V KRAJEVNI SKUPNOSTI

Krajevna skupnost sodeluje z VVO pri razviju varstvenih potreb, skupnem načrtovanju, skupnih akcijah za pridobivanje prostorov, organiziranju razvojnih, vzgojnih in kulturnih oblik dejavnosti za otroke, pri nalogah s področja ljudske obrambe, civilne obrambe in ljudske zaščite, povezovanju delegatov, dogovarjanju o merilih za sprejem otrok v VVO, obveščanju staršev o nekaterih vprašanih s področja otroškega varstva. Premalo pa sodelujejo krajevne skupnosti pri iskanju varstvenih družin in ustanavljanju enot otroškega varstva.

Sodelovanje z organizacijami združenega dela v gospodarstvu je sicer v nekaterih občinah zelo dobro razvito, predvsem v Ljubljani, Novem mestu, Mariboru, Kranju itd., ne pa še povsod. OZD in VVO sodelujejo pri načrtovanju potreb in možnosti ter pri pridobivanju prostorov za varstvo otrok zaposlenih staršev. Razvite so še druge oblike medsebojnega sodelovanja v kulturi, športu in samoupravi.

Vzgojno-varstvene organizacije si vse bolj žele sodelovati še z drugimi vzgojno-izobraževalnimi organizacijami. Na primer: VVO sodelujejo pri uresničevanju programa za sprejem šolskih novincev, na srečanjih vzgojiteljev in učiteljev, pri usklajevanju vzgojnih in učnih načrtov, skupnih kulturnih prireditvah za otroke itn.

Sodelovanje z zdravstvenimi domovi še ni povsod razvito. VVO sodelujejo največ le s patronažno službo, manj pa z zdravstvenimi osebami, čeprav bi morali doseči sporazum o zdravstveni preventivi življenja otrok v VVO, o ukrepih za zmanjšanje obolenosti, razmišljati, kako bi zdravili otroke na domu ipd.

KOLIKO ČASA SO VVO ODPRTE

Poslovni čas VVO v SR Sloveniji je različen, odvisen od delovnega časa staršev in njihovega prevoza na delo. Večina vrtcev je odprta deset ali enajst ur, v manjših krajih pa le devet ur. Prizadevali smo si, da bi uvedli izmensko varstvo, toda to se ni razvilo niti v Kliničnem centru, kjer delajo ženske povečini izmenično. Res je tudi to, da VVO težko uskladijo interese staršev, saj ima v Ljubljani ena VVO starše iz 80 delovnih organizacij. To pomeni, da potrebujemo boljše sodelovanje VVO in organizacij različnih oblik. Zdaj je v Sloveniji okrog 15 oddelkov izmenskega varstva. Starši sicer to varstvo zahtevajo, potem pa poskušajo to urediti drugače. Največ zanimanja je za podaljšano varstvo.

V VVO so zaposlene samo ženske, večina jih je zelo mladih. Povprečna starost vzgojiteljice je 25 let ali: 60 odstotkov vzgojiteljice je starih manj kot 28 let. Povprečna starost vseh zaposlenih v VVO je 31 let. Zaradi bolniških in porodniških dopustov je 8 do 10 odstotkov izostankov z dela. Naraščajo pa tudi bolniške dneve enega meseca; to je posledica obremenjenosti delavk, ki morajo nenehno nadomeščati tovarnišice. Vse več je delovnih invalidi,

ki pa jih ni mogoče zaposliti v teh zavodih. Odsotnost z dela povzroča motnje v delu, vpliva pa tudi na finančni uspeh poslovanja. Pomagajo si tako, da razporedijo v oddelke po več otrok, vendar zaradi zdravstvenih in pedagoških razlogov to ni dopustno, pa tudi starši imajo na to največ pripomb. Odsotnost delavcev je problem, s katerim se ubadajo organizacije združenega dela, vendar se v gospodarstvu ta strošek vračuna v ceno proizvoda (npr. v Dekorativni, Mariborski tekstilni je 1,7 do 2,4 odstotka več zaposlenih zaradi delavk, ki izostanejo z dela), v VVO pa to ni upoštevano v ekonomski ceni.

Strokovnost osebja v VVO se je v zadnjih letih bistveno izboljšala, so pa že tudi vzgojiteljice brez dela. Ugotavljamo, da vzgojiteljice, ki so končale štiriletno vzgojiteljsko šolo, niso dovolj usposobljene za delo. Mentorstva ni mogoče organizirati, tako da bi se praktikantke postopno uvajale v delo, temveč morajo takoj samostojno delati v skupini. Pokazalo se je, da je v štirih letih šolanja težko predelati celotno snov, pa tudi praktično delo je zapostavljeno. Delno so krive za to tudi kadrovske šole, ki še niso prilagodile učnih programov potrebam prakse. VVO še ne vplivajo na vsebino izobraževanja, v prihodnje pa bodo to morale. V vseh VVO se dogaja tudi to, da vzgojiteljice po nekaj letih prakse odhajajo v druge poklice. Delo v drugih službah je lažje, osebni dohodek večji, pa tudi stanovanje je mogoče dobiti veliko prej. Vse to pa se zreali tudi v delu vzgojiteljic: VVO nenehno uvajajo nove kadre. Po petih letih, ko bi pričakovali več strokovnega sodelovanja v razvoju vsebine predšolske vzgoje, kadri vzgojiteljice zapustijo svoj poklic. Po zakonu o združenem delu in drugih zakonskih predpisih se je povečal obseg strokovnih opravil v VVO, potrebno je tudi znanje iz ekonomike, organizacije poslovanja, samoupravnih in pravnih zadev, ljudske obrambe ipd. Prav tako je dolžnost VVO, da z razširjenim strokovnim delom obravnava otroke celostno, vpliva na zmanjšanje razvojnih težav, poglobljeno usmerja sodelovanje z mladimi starši, itn. Za to pa so potrebni tudi strokovno usposobljeni delavci, ki pa jih v VVO ni. Za opravljanje finančno-administrativnih del je v vseh VVO zaposlenih 353 delavk (največ s srednješolsko izobrazbo), ki zaradi vse večjih strokovnih zahtev in obsega poslovnih nalog le stežka opravijo vse naloge.

ŽIVLJENJSKA RAVEN DELAVK V VVO
Življenjske razmere delavk v VVO so bile pogosto omenjene v poročilih VVO. Tudi to, kako vzgojiteljice živijo, pomembno vpliva na delovno uspešnost in prispeva k delovnemu navdušenju. V tem kritičnem letu, ko so materialni stroški naraščali 34 do 38 odstotkov, rast pa je bila dovoljena le 16 odstotka, je kljub varčevanju položaj v mnogih vzgojno-varstvenih organizacijah še vedno kritičen. Skladi skupne porabe za regrese so okrnjeni, jubilejne nagrade so ukinjene, v nekaterih vzgojno-varstvenih organizacijah jih niso niti začeli uveljavljati, stanovanjska vprašanja ostajajo nerešena — kar 45 odstotkov delavk nima ustreznega stanovanja, več takih je v Ljubljani — osebni dohodek (po podatkih republiškega sindikata) zaostaja 20 odstotkov za gospodarstvom. Stanovanjska vprašanja rešujejo po občinah različno: na primer, v Novem mestu je VVO pridobil od občinske skupščine in SIS 11 kadrovskih in 9 solidarnostnih stanovanj, sam VVO pa je kupil 15 stanovanj.

Vzgojno-varstvene organizacije nimajo domov za letovanje delavcev in drugih ugodnosti, ki jih imajo delavci v drugih organizacijah. Na slabšo poklicno zavest vpliva tudi to, da vzgojitel-

ljice nimajo možnosti, da bi se nadalje izobraževale in napredovale. Vsekakor je med temi problemi treba opozoriti na delovni in življenjski položaj 7700 delavk, med katerimi je 5600 vzgojiteljic.

V zadnjem času velikokrat govorimo o ekonomski ceni storitev. Povedati je treba, da prikazujemo v Sloveniji ekonomsko ceno različno tudi zaradi neenotne metodologije. V nekaterih občinah niso upoštevani v ceni vsi stroški, ker samostojne interesne skupnosti za otroško varstvo financirajo kadre posebej, to pa močno zniža prikazano število. VVO morajo izločiti vse prispevne stopnje in uresničiti vse sporazume; to obremenjuje osebni dohodek. Cene na trgu tako hitro rastejo, da jih ni mogoče uskladiti z ekonomsko ceno. Normativni kadrovski prilagojeni poslovnemu času, so pa nižji od normativna delavcev v osnovni šoli na oddelku. Že dolgo je jasno tudi to, da bo treba pri ocenjevanju dela v VVO upoštevati obseg dela in uresničevanje programa za vse otroke, ne pa le dnevno varstvo otrok.

DANES — JUTRI

Iz predlogov VVO in razprave na posvetu so bili sprejeti tile sklepi:

1. Vsi delavci VVO, starši in delavci v združenem delu morajo poskrbeti za to, da bo vse manj otrok, ki so potrebni vzgoje in varstva, odklonjenih. Prizadevati si moramo za pridobivanje novega prostora v VVO, denar pa združevati iz samoprispevka občanov, združenega dela in prispevne stopnje otroškega varstva. Graditi je treba vrtce, prostore pa pridobivati tudi v stanovanjskih blokih. Pri tem je treba upoštevati ekonomičnost, to pa pomeni da morajo biti to enote z najmanj dvema oddelkoma. Stanovanjske skupnosti in hišni sveti lahko veliko storijo za pridobitev teh prostorov.

Projektivne službe naj bi pripravile ceneje načrte za gradnjo in preurejanje prostorov. Od inšpekcijskih služb pričakujemo, da bi poenotile svoje zahteve in postale odgovorne za kakovostno gradnjo, ob tem pa ne bi smele zavirati pridobivanja novih mest. Objekte moramo graditi tam, kjer so potrebni, ne pa zgolj zaradi »lokalnih interesov«.

2. V sodelovanju s patronažno službo in krajevnimi skupnostmi moramo hitreje širiti družinsko varstvo za varstvo najmlajših otrok. Ob tem je treba izoblikovati status družinskega varstva ter znova preveriti in ugotoviti, kaj je najnujnejše za lastno varstvo.

3. Vsaka vzgojno-varstvena organizacija naj v svojem okolju prouči potrebe staršev in združenega dela ter prilagodi poslovni čas vzgojno-varstvene dejavnosti.

4. Priprava na šolo, ki poteka po programu male šole, naj traja najmanj 120 vzgojnih ur, prizadevati pa si je treba tudi za to, da bi vsi otroci obiskovali enoletno malo šolo.

5. Nadaljevati moramo z vzgojnimi 80-urnimi programom za petletne otroke. V letu 1980 ta program ni bil upoštevan v programu solidarnostnega preli-vanja sredstev, vendar je treba to obliko financiranja dodatno uvrstiti v republiški solidarnostni program.

6. Za predšolske otroke je treba organizirati še druge oblike, kot so vzgojno delo na igriščih, kulturne rekreacijske oblike, letovanja ipd. Uveljaviti moramo obliko sosedске pomoči v okviru hišnih svetov kot občasne oblike varstva otrok med boleznijo, začasno odsotnostjo staršev itd. Pri tem naj bi sodelovali tudi starši.

Da bi to dosegli, je treba ob preoblikovanju krajevnih skupnosti in hišnih svetov pomisliti tudi na socialno vzgojo občanov, te oblike pa uvrstiti kot sestavino življenja v soseski; to bo pripo-

moglo k bolj humanim odnosom med ljudmi. V teh dejavnostih naj sodelujejo tudi študenti, dijaki, ki naj pomagajo tudi v humanih dejavnostih v krajevni skupnosti.

7. Za uresničevanje vzgojnih programov (pripravo na šolo, 80-urni program) naj bi pri VVO zaposlili vzgojitelje, ker bi s tem odpravili nadurno delo, poenotili dejavnost zaposlenih vzgojiteljev, jih delovno razbremenili; to bi še povečalo kakovost vzgojnega dela.

8. Da se bodo uresničile širše naloge, ki jih ima vzgojitelj v sodobno organizirani predšolski vzgoji, mu je treba omogočiti, da se bo lahko dodatno strokovno in družbenopolitično usposabljal. Le tako bodo lahko vzgojni delavci v dogovoru z drugimi strokovnjaki ustvarjalno sodelovali in kot delegati predstavljali svoje področje v interesnih skupnostih ter bogatili vzgojno delo z novimi spoznanji.

9. Izoblikovati moramo notranjo organizacijo dela v vseh VVO, ustrezno razporediti kadre in smotno uporabiti delovni čas. Strokovno delo v VVO naj se poveže z delom v drugih sorodnih organizacijah. Manjši naj se združijo v večje organizacije združenega dela; pri tem je treba upoštevati pedagoški, organizacijsko samoupravni in ekonomski vidik. Strokovne službe občinskih uprav in interesnih skupnosti naj bi strokovno pomagale, delavci VVO pa o tem samoupravno odločili.

10. Interesne skupnosti naj se dogovore o sofinanciranju nekaterih storitev za predšolske otroke, zlasti v zdravstvu, kulturi, telesni kulturi, izobraževanju, socialnem varstvu in stanovanjski politiki.

11. Glede na to, da v otroškem varstvu opravljamo tudi del socialnih nalog (otroški dodatek, prispevek o ekonomski ceni dnevnega varstva in druga materialna pomoč otrokom ali družinam), je treba izostriti socialna merila z naslednjim ugotavljanjem položaja družine. S političnega in ekonomskosocialnega vidika je treba oceniti učinkovitost otroškega dodatka, ki sestavlja le približno 10 do 15 odstotkov vrednosti stroškov na otoka, in presoditi, ali je bolje obdržati dodatek ali razvijati oblike družbenega varstva otrok, ki otrokom in staršem bolj koristijo.

12. V srednjeročnem obdobju moramo v Sloveniji poenotiti metodologijo izračuna ekonomske cene v vseh VVO in izpeljati vsebinsko preobrazbo VVO glede na strokovni in organizacijski razvoj.

13. Zakon nalaga VVO veliko neposredno odgovornost za strokovno in kakovostno delo in postavlja pogoje, pod katerimi se dejavnost za otroke lahko opravlja. Zato izvirajo normativni akti iz zdravstvene zaščite otroka in delavcev. Glede na potrebe po varstvu otrok naj se v občinah dogovorijo uporabniki in izvajalci o postopnem uveljavljanju normativnih aktov.

Zdaj ko spreminjajo VVO središča vzgoje in varstva otrok v krajevni skupnosti, postajajo te organizacije ne le izvajalke vzgojno-varstvene dejavnosti, temveč družbeno organizirani dejavniki, ki skrbijo za vsakega otroka v svojem okolju. Spodbujajo in razvijajo različne vzgojne oblike varstva ter seznanjajo starše in občane s celostnimi potrebami otroka in družine. To pomeni, da je vsak vzgojitelj, vsak delavec VVO izvajalec programa in delegat v svojem okolju, ki se samoupravno dogovarja s starši, z delegati združenega dela in svobodno menjavo dela ustvarjalno vpliva na razvoj družbenega varstva otrok. V tem pa ima vzgoja pomembno mesto. ANGELCA ŽIBERNA

pobude

odmevi

V prejšnji številki Prosvetnega delavca smo obravnavali gimnastične vaje, ki ju v nižjih razredih osnovne šole pogosto uporabljajo pri urah telesne vzgoje, sta pa bolj škodljivi kot koristni. Podobnih vaj je še več. Glede na to, da je oblikovanje pravilne telesne drže pomembna naloga telesne in zdravstvene vzgoje, bi morali učitelji smotrno izbirati gimnastične vaje, ko načrtujejo program vadbe pri telesni vzgoji.

Šolski zdravniki ugotavljajo, da ima veliko učencev povečano krivino hrbtenice v ledvenem delu. Strokovnjaki menijo, da je vzrok za to lahko dvojen:

- močan notranji napon (tonus) dolgih hrbtnih mišic v ledvenem delu
- večja nagnjenost medenice naprej.

To pomeni, da pri vadbi ne bi smeli uporabljati vaj, ki krepijo (povečujejo tonus) hrbtne mišice v ledvenem delu in vaj, ki bi lahko povzročile nagibanje medenice naprej.

V šoli pogosto vidimo vajo v parih, pri kateri en učenec leži na trebuhu, drugi pa ga drži za gležnje in mu potiska nogi navzdol (proti tlem). Iz tega položaja ležeči dviguje trup v zaklon, kolikor je mogoče visoko (sl. 1).

sl. 1

Pri tem gibu se zelo krepijo prav hrbtne mišice v ledvenem delu, zato je bolje, da vajo opustimo ali pa naj učenci izvajajo gib samo do položaja, ko je hrbet

še zraven (brez ulekovanja v ledvenem delu). Tudi sicer zdravniki odsvetujejo pretirano ulekovanje v ledvenem delu hrbtenice (skoki z uleknjenjem, »most« in pd.).

Vprašanje nagnjenosti medenice je bolj zapleteno in ne povsem raziskano. Nekateri avtorji menijo, da je velikost medeničnega naklona značilnost prirojene telesne zgradbe, večina pa zagovarja mnenje, da se naklon medenice lahko spremeni zaradi porušenega ravnotežja mišičnih sil v območju medenice. Poskušajmo shematično pojasniti drugo možnost (sl. 2).

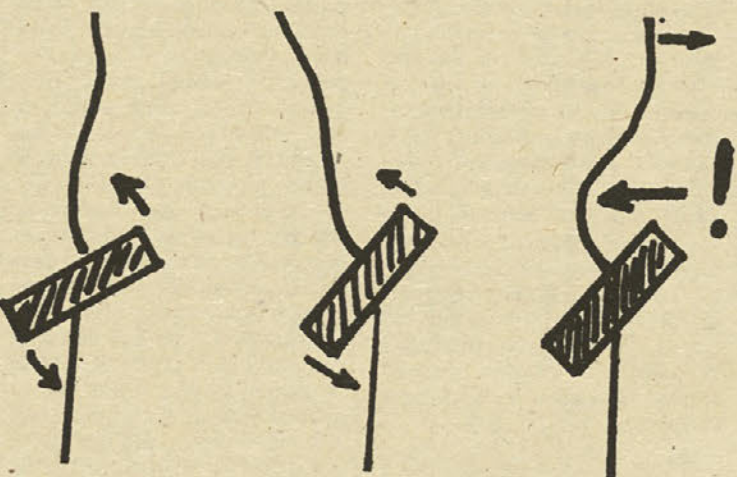

sl. 2.

Drži medenice uravnotežujejo štiri mišične skupine: trebušne mišice (1), hrbtne mišice v ledvenem delu (2), upogibalke

Gimnastične vaje izbirajmo smotrno

Telesna vzgoja na nižji stopnji osnovne šole

sl. 3.

kolka (3) in iztegovalke kolka (4). Če se to ravnotežje poruši, se lahko spremeni naklon medenice. Predstavljajmo si, da se poveča vlečna sila upogibalke kolka (3) in hkrati popustijo trebušne mišice (1) in iztegovalke kolka (4). V tem primeru bi se medenica zasukala naprej (sl. 3). Da bi oseba obdržala težišče telesa nad opomo površino, mora to spremembo popraviti z dvigom trupa, pri tem pa se poveča ledvena krivina hrbtenice.

Strokovnjaki menijo, da opisane spremembe lahko nastanejo zaradi dolgotrajnega sedenja. Pri sedenju

- so trebušne mišice (1) ohlapne in nedejavne ter sčasoma lahko izgubijo ustrezen tonus;
- pripoji iztegovalke kolka (4) so oddaljeni in sčasoma se lahko zmanjša njihov tonus;
- upogibalke kolka (3) so skrajšane in sčasoma se lahko pripoja trajno približata.

Imamo torej okoliščine, ki smo jih shematično pojasnili na 2. in 3. sliki in

Iz te ugotovitve sledi napotek za prakso: Gimnastične vaje ne smejo:

- raztegovati iztegovalke kolka in trebušnih mišic,
- povečati tonusa upogibalke kolka.

Ali drugače povedano: Gimnastične vaje morajo

- krepijo iztegovalke kolka in trebušne mišice,
- iztegovati mišice in vezi na prednji strani kolčnega obroča.

Oglejmo si vaji, ki se pogosto uporabljata na vadbenih urah telesne vzgoje: dvigovanje nog iz ležanja na hrbtu (sl. 4) in zravnava v sed iz ležanja na hrbtu (sl. 5).

sl. 4.

sl. 5

Pri prvi vaji gre predvsem za učinkovito krepitev upogibalke kolka, šele v drugem delu giba (od 45° naprej) se bolj učinkovito vključijo tudi trebušne mišice, ki morajo zasukati medenico nazaj, da lahko nogi dvignemo navpično.

Pri drugi vaji se najprej krepijo trebušne mišice (približno do položaja, ko je trup za 45° dvignjen od tal), nato pa gib dokončajo upogibalke kolka, ki zasujejo medenico naprej, da lahko dvignemo trup do navpičnega položaja.

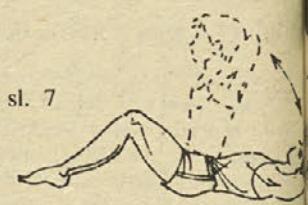
Ugotovili smo že, da je krepitev trebušnih mišic zelo koristna, krepitev upogibalke kolka pa ni zaželena. Ta ugotovitev nam nakazuje, da prvo vajo opustimo, drugo pa spremenimo tako, da opustimo nezaželeni učinek, ohranimo pa koristno krepitev trebušnega mišičevja (sl. 6 in 7).

sl. 6.

sl. 8a

sl. 7

Pri prvi vaji je delež upogibalke kolka minimalen, ker opravi gib predvsem trebušne mišice, pri drugi vaji pa je delo upogibalke kolka povsem izključeno, ker smo s pokrčenjem nog pripojili te mišice, te so ohlapne (v pasivni fleksiji) in morejo sodelovati pri dvigovanju trupa.

Pogosto vidimo pri vadbi vajo, pri kateri učenci zamahajo z nogo v visoko predno hkrati pa predročijo nasprotno roko (sl. 8a). Glede na to, da je veliko bolj smotrno (zaradi ukrepanja dolgotrajnega sedenja) raztezati vezi in mišice na strani kolčnega obroča, je ristejše, če to vajo izvajamo zmernim prednožjem in po udarnim zamahom nazaj s hkranim zamahom nasprotno lažje vzročenje (sl. 8b).

SILVO KRISTAN

sl. 8b

zaščita

obramba

Priročnik za pomoč ob nesrečah

Center za naučnoistraživački film iz Beograda je pred nedavnim izdal knjigo Zbrinjavanje povredjenih i obolelih u ratu i drugim masovnim katastrofama, ki jo je napisal dr. Đupan Mirko-
vić.

Kot pove že naslov, obravnava knjiga področje, ki mu ne namenimo dovolj pozornosti, avtor pa nam jedrnatno sporoča vse, kar moramo vedeti o tem. Knjiga je namenjena vsakomur: posamezniku, družinam in organiziranim družbenim silam, ki morajo skrbeti za priprave prebivalstva na morebitno vojno in tudi na nepričakovane in nepredvidene oblike naravnih in drugih nesreč, ki lahko zadenejo manjša ali večja območja.

Razlogi, ki so jih avtorji navedli v uvodu, so dobro priporočilo knjigi na pot. Generalpodpolkovnik Dragoman Radojić in generalmajor Mile Mandić sta v uvodu med drugim zapisala: »Da bi zmanjšali in ublažili posledice vojnih grozot in drugih množičnih naravnih nesreč, nekatere pa s pravočasnim ukrepanjem celo preprečili, se mora vsak posameznik in vsa družba

sodobno, ustrezno pripraviti in organizirati. Le tako se bo mogoče uspešno borovati proti naravnim in drugim nesrečam.«

Knjiga je napisana preprosto, dostopna je strokovnjaku in laiku, saj usmerja, poučuje in izobražuje. Avtor najprej opiše zasnovo oskrbe, opozori na probleme oskrbovanja ranjenih in bolnih nato pa daje napotke, kako je treba to storiti. Ponesrečencem svetuje, kdo jim lahko pomaga in kako naj pomagajo drugim.

Poglavja, ki zajemajo praktične oblike oskrbe in prvo pomoč, triažo in evakuacijo, dajanje pomoči in samopomoč, koristijo vsem, ki pomagajo in tistim, ki pomoč potrebujejo.

Dr. Dušan Mirković ni namenil knjige le strokovnjakom, temveč vsem ljudem in jim ponudil svoje bogate izkušnje. Izkušnje človeka in zdravnika, oficirja JLA in poznavalca področja, ki ga je dolgo proučeval kot praktik, ko je pomagal ponesrečencem in kot predavatelj Zveznega centra za civilno zaščito.

S preprostostjo in neposred-

nostjo postane na videz strokovno delo priročnik za vse vrste nesreč, ki jih lahko prinesejo vojne ali druge množične nesreče. V knjigi je več kot 250 raznobarnih ilustracij, ki besedilo dopolnjujejo in ga hkrati pojasnjujejo.

Knjiga je izšla v dveh delih

(252 in 280 strani), je edina tovrstna izdaja v Jugoslaviji, hkrati pa human prispevek k skupni zasnovi splošne ljudske obrambe. Stane 750 din. Naročite jo lahko na naslov: CENTER ZA NAUČNOISTRAŽIVAČKI FILM, Admirala Geprata 16, 11000 Beograd

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE SR SLOVENIJE RAZPISUJE

sprejem učencev v šolo za miličnike kadete

POGOJI ZA SPREJEM

Na razpis se lahko prijavijo mladinci, državljani SFRJ, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- da so uspešno končali osnovno šolo
- da niso starejši od 17 let
- da so telesno in duševno zdravi
- da proti njim ni bil izrečen vzgojni ukrep in da niso v kazenskem postopku
- da obvladajo slovenski jezik
- da imajo pisno privoljenje staršev ali skrbnikov

KANDIDATI NAJ SE PRIJAVIJO NA RAZPIS

NAJPOZNEJE DO 31. MARCA 1981 na pristojni postaji ali oddelku milice.

- Prijavo za vpis v šolo naj oddajo na obrazcu 1.20, kolkovano s 4 din, ki jo morajo obvezno podpisati starši ali skrbniki, kar je hkrati tudi dokaz o njihovem privoljenju za vpis;
- priložijo spričevalo o uspešno končani osnovni šoli; kandidati, ki še obiskujejo osmi razred, naj predložijo spričevalo za prvo polletje osmega razreda; spričevalo o končani osnovni šoli pa takoj, ko ga dobijo;
- pisno priporočilo in mnenje šole, v kateri se je kandidat zadnje leto šolal.

Kandidati, ki bodo izpolnjevali vse razpisne pogoje, bodo vabljeni na zdravniški pregled, psihološki preskus, preskus telesnih zmogljivosti in znanja slovenskega jezika.

Pri sprejemu v šolo za miličnike kadete bodo imeli prednost kandidati z boljšim učenim uspehom in tisti, ki bodo uspešnejši pri preskusih znanja. O tem, ali je bil kandidat sprejet ali zavrnjen, bo obveščen do 10. junija 1981.

ZAČETEK IN TRAJANJE ŠOLANJA

Začetek šolanja bo 1. septembra 1981 in bo trajalo štiri leta.

PRAVICE IN DOLŽNOSTI UČENCEV

Učenci imajo v šoli za miličnike kadete brezplačno stanovanje, hrano, uniformo, obutev, perilo, učne pripomočke, zdravstveno invalidsko zavarovanje ter pravico do denarnega zneska za osebne potrebe. Kdor uspešno konča šolanje in je bil najmanj tri leta miličnik oproščen služenja vojaškega roka. Po končanem šolanju mora delovati v organih za notranje zadeve najmanj osem let. O pravicah in dolžnostih učencev se ob sprejemu v šolo sklene godba.

VSA POJASNILA DAJEJO

1. Republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije, telefon 327-290
2. Šola za miličnike kadete, Ljubljana, Tacen 48, telefon 51-737
3. vse postaje in oddelki milice.

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE SR SLOVENIJE

POGOVOR Z LIKOVNO PEDAGOGINJO MIŠO BERNIKOVO

Graditi in zdraviti vse življenje

Iz slehernega učenca se da narediti risarja — obrtnika, oblikovalca. Pomembno je, da delo učenca na slepi tir. Slednje pa se kaj rado primeri, če imaš premalo strokovnega znanja. Človek mora biti za področje, ki ga poučuje, osebno zavzet. Zadevo je mogoče pojasniti tudi bolj preprosto. Otrok pri likovnem pouku ne smemo učiti. Pri njem je treba le razvijati likovne sposob-

Miša Bernik

nosti. Otrok sam je imeniten ustvarjalec. To naj bi veljalo do sedmega razreda, ko postane učenec »razumara«. Kasneje naj bi bilo likovno delo zavestno in nadzorovano. Toda, če trdimo, da naj otrok svobodno izraža svoj notranji svet z likovnimi sredstvi po svoji življenjski predstavi, se ne moremo odrekati dolžnostim, ki jih ima pri tem likovni pedagog. V pravem trenutku je treba popravljati in dati pravičen nasvet. Truditi se je treba, da ne zatremo otrokovih ustvarjalnih vnm. Opozorjati moramo na

pravila kompozicije, na odvečno navlako v risbi in navajati učenca na občutek lepote. Vse to pa so zakonitosti, ki so zapisane v učenbenikih za likovne pedagoge. Seveda lahko naletimo na otroke, ki so v likovnem izražanju elementarni — nepokvarjeni glede na razna hoteja in zunanje vplive ali pa na takšne, ki jih je meščansko življenje nekako izumetničilo. V takem primeru ima likovni pedagog dodatne obveznosti.

Zdaj rečeva nekaj pikrih na račun pretiranega posedanja pred televizorji, ki zastruplja človekovo ustvarjalnost, še posebno otroško. Sposobnost pozornega opazovanja postane ranjena.

O čem naj bi človek govoril, kadar sede za mizo z nekom, ki brska po tvojem življenju in beleži trenutke, ki tudi spleteni v zakroženo pripoved ne morejo biti posebno zanimivi. Vsaj zdi se tako. Bo pisal o mestu, o patinastem poslopju v Židovski ulici, o visokih oknih, skozi katera je stmelo radoživno dekle? Kaj se je pravzaprav dogajalo z malo Mišo v velikem mestu? Nič posebnega! Rada je sedela na bregu Ljubljane, gledala v vodno zrcalo, v hrbet starih hiš in v razobešeno perilo. Rada je poslušala ljudi, opazovala, kako so bili oblečeni. Naj govori o starem klavirju, ki ni njihov ni bil? Osem let je otipavala črno-bele tipke, preden se je lahko lotila glasbene govorice. Prav to, glasbo in mladost, v spominih največkrat povezuje. Seveda ne more mimo brata. Dvojčka sta bila, krepko navezana eden na drugega. Takrat, ko se je on odločil za študij medicine, je bila Miša prepričana, da bo tudi zanj po edino možna študijska pot. Sploh so bila tista mladostna leta nekakšno razpoloženo pomembnih odločitev. V dekletu je kmalu prevladalo mnenje, da bo študij arhitekture še najbolj ustrejal njenim hotejem. Dekle? Takrat je bila že žena in vendar polna ustvarjal-

nih želja. Ni šlo za to, da bi želela postavljati železobetonska nase-lja, poslopja nevsakdanjih oblik in dvomljive uporabnosti. Takšni spomeniki je niso zanimali. Njena ustvarjalna pozornost je bila namenjena prostoru, opremljenosti. Zdelo se ji je, čeprav ni natančno vedela, od kod ta sposobnost, da ima izostren posluš za lepo in uporabno. Razumela je govorico barv in njihovih odtenkov. Bova govorila o modi? Strokovno jo je začela obravnavati že v srednji šoli. Potlej je skoraj dve desetletji sodelovala pri enem od slovenskih časnikov s strokovnimi modnimi nasveti. Skoraj v istem obdobju je začela likovno opremljati knjige.

Miša se kot raztresena pšenica zrna. Za pogovor jih je treba vendar urediti. Rodila se je torej v Ljubljani. Gimnazijskih let se spominja kot drugega otroštva; po sproščenosti, kopici prijateljev in izjemno prijetnem načinu življenja. Kaj takega se ni nikoli več ponovilo, tudi na pedagoški akademiji ne. Pravzaprav je v tem zadnjem podatku vzrok za najin klepet. Na istem razpotju odločitev je neprimerno zagnal študij likovne vzgoje in ročnih spretnosti. Menda ne samo zaradi tega, ker so jo spomini na otroštvo vselej raznežili. Res pa je, tako je pripovedovala Miša Bernik, da si je isti študij precej drugače predstavljala. Naletela pa je celo na iste profesorje, kot jih je imela v gimnaziji. Menda se z leti resnično tudi človekova pričakovanja. V svojih hotejih postaja zmernejši. Med študijem na pedagoški akademiji je živel v krogu zrelih ljudi, med katerim je večina že poučevala. Miša pa se je vse bolj spraševala: »Si res želim stopiti za šolski kateder?« Bilo je, kot bi se lomilo nekaj med umetnostjo in strogim realizmom. »Mora biti likovni pedagog tudi slikar?« se je spraševala.

Govoriva sproščeno. Tudi o tem, da je želela imeti v zakonu

več otrok, da pa je bilo rojstvo edinega — hčerke — največja sreča. Saj človek bi lahko živel brez tega zamegljenega in bučnega mesta, a bil bi pošastno prazen brez ljudi, ki jih ima najraje. Ni prav, da nas tako vražje preganja čas. Je sploh še čas, da bi človek sedel, recimo za klavir in se lotil sproščene glasbene govorice?

Miša Bernik je postala likovna pedagoginja. Nekateri se sprašujejo: umetnik slikar ali pedagog? Toda vprašanja so kakor okvir, ki ne dovoli barvam, da bi planile čez rob na stene in strop. Spominjam se nekega pogovora. Slikar mi je rekel: »Umetnost je tudi katarza, je vizija prihodnosti, ki je planila iz včeraj, danes... Brez besed je celo tišina uboga in brez omejevalov bi bilo slikarstvo morda samo ideja. Znebiti se je treba vsega nepotrebnega, odvračati, kar nas tiči, kar se mučno ponavlja. Še sreča, da smo ljudje po naravi raziskovalci. Kaj pravzaprav hočemo? Čemu se lahko najbolj približamo? Kje naj iščem pot?«

Vidim jih, po platnu razpete barve, kot bi visele v mraku. V jedru so barvne kompozicije kot optimistično svetli simboli življenja. Vse lepo in prav, toda — slikarstvo in likovna vzgoja. Poslušam, ko mi govori o svojem prvem delovnem mestu na bežigradski gimnaziji v Ljubljani. Sledim njenemu prepričanju, da ne bi mogla postati dobra slikarka, čeprav preneka med študijem likovne vzgoje razmišljati prav o tem. Je mar dovolj, da stopiš pred pladenj s sadjem in začneš slikati tihotič? Menda gre pri slikarstvu opravičilo za nekaj več; za veličansko notranjo izpovedno moč, za domišljijo, za veliko lastnost, ki jih lahko likovni pedagog pogreša. Postaneš torej likovni pedagog. In tvoja naloga? sproščena otroška fantazija je pristržena. Pravzaprav postane čudna. Likovni pedagog se mora naučiti brati otrokove risbe.

Otrokova osebnost se zgovorno predstavlja v njegovi črti, v barvi in kompoziciji. Včasih se učitelj vpraša: kakšne otroke pravzaprav poučujemo? Živijo otroci srečno mladost? Jim vse te najrazličnejše materialne dobrine res zagotavljajo osebno srečo? Velikokrat otroške risbe ne dajejo spodbudnih odgovorov. Med starši in otroci so pogosto nerazumljive praznine. V njih tiči osamljenost, zaskrbljenost, tudi strah in predčasna odraslost. Da, otroci rišejo tudi svojo nesrečo. Rišejo neskončno dolge ure, ko se njihovi starši pehajo za večjim uspehom na delovnem mestu, za večje materialne dobrine, za nekaj pač, kar je nenavsezadnje dvomljiva sreča. V prenekaterih likovnih delih se zrcali tudi živčnost naših otrok. So otroci, ki slikajo predvsem s temnimi barvami, kot da je v njihovem svetu premalo svetlobe. Nekaterim je list premajhen, da bi lahko na njem izrazili z likovno govorico vsa svoja velika občutja. Za druge je tak list ogromna puščava, ki je ne znajo zapolniti. Človek se lahko veliko nauči od otrok, predvsem pa se mora z njimi veliko pogovarjati. Razumeti mora njihova razpoloženja, tudi njihovo občasno nepravilnost za likovno govorico.

Vam skušam predstaviti Mišo Bernik? Sem sploh omenil njeno veliko vlogo za spopad z uporabno grafiko? Vse skupaj se ne konča pri likovnem opremljanju knjig. Vsebinska ustvarjalnih želja ostaja v šoli, tisti v Savskem naselju, ki niso imeli po revolucionarnju Borisu Kidriču in v kateri poučuje že enainvajset let. Poučuje učence od petega do osmega razreda. Z njimi dela in ustvarja v treh likovnih krožkih. Pa ne gre samo za odkrivanje večšin slikanja, risanja, grafike in plastičnega oblikovanja in za razčlenbo okolice in prostora. Gre za nekaj več: za razumevanje umetnosti in likovnih izročil, za ustvarjanje spo-

sobnosti vrednotenja naše tovrstne dediščine, tudi svetovnih dosežkov in dosežkov moderne dobe. Gre tudi za poklicno spodbujanje posameznikov, pri katerih so očita nagnjenja do likovnih izpovedi.

Miša Bernik, kdaj ste zadovoljni s svojim delom? So vprašanja, na katera človek nerad odgovarja. Naj reče, da jo osrečijo trenutki, ko opazi, da učenci ob delu resnično uživajo? Naj omeni uspešne razstave, prve nagrade? Lani so jo dobili za likovno delo na temo »Moj najljubši film«. Imenitna so vsakoletna srečanja bežigradskih likovnikov na Rašici. Dragocena je še tako drobna spodbuda. Človek pravzaprav največkrat ne razmišlja o svoji uspešnosti. Včasih, ko med poukom vzameš papir in svinčnik, pa mimogrede narišeš učenčev portret, se nasmehneš svoji podzavesti. Nekaj je vendarle sili v tovrstno izpoved. Učencite gledajo, ocenjujejo tvoje delo pa pri tem ne skoparijo z neprizanesljivostjo. V kakšnem položaju smo pravzaprav likovni pedagogi na naših šolah, se vprašaš. Mar nimajo nekateri o našem delu pretirano poenostavljene predstav? Menijo, da opravljamo nekakšno lažjo pedagoško opravilo. In pojasnilo: Kar preveč v predmetju našega življenja tičijo današnje kulturne potrebe. Dovolimo, da nam zmanjka časa za obiske razstav, glasbenih prireditev, za dobro knjigo...

Saj res — o čem bova govorila? Poklic, ki ga opravlja, pa čeprav ne gre za arhitekturo pa tudi ne za medicino, je ni nikoli utrujal. V njem je našla popolno potrditve svojih hotej. Utrujajo le opravila, ki se lepijo ob pedagoško delo; utrjujejo administracija, nepotrebno dokazovanje, ki ni neposredno vezano na pedagoško delo. Arhitektura? Medicina? Graditi je treba vse življenje, graditi in žal — tudi zdraviti.

SILVO TERŠEK

KNJIGA ZA VSAKOGAR

Modern English Grammar

Državna založba Slovenije, Ljubljana 1979

Delo *Modern English Grammar*, ki sta ga napisala Dana Blagajne in Ivan Konte, predavatelja sodobnega angleškega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani, je zasnovano kot visokošolski učbenik, namenjen predvsem študentom in učiteljem angleškega jezika. Osnovni namen te knjige, je, kot uvodoma navajata avtorja, podati sistematičen opis strukture sodobnega angleškega jezika.

Pri izbiri teoretičnih izhodišč tega dela se avtorja nista strogo držala neke določene lingvistične teorije. Upoštevala tako tradicionalno slovnico kot tudi nekatere sodobne lingvistične teorije, predvsem tiste, ki izhajajo iz strukturalizma. Odločitev za tako široko teoretično okvire je pri delu, pisanem predvsem v pedagoške namene, upravičena in smotna in več razlogov. V zadnjih dvajsetih letih so sicer nastale številne nove lingvistične teorije, toda vodilni sodobni jezikoslovci so se ukvarjali predvsem s teoretičnimi problemi, dosti manj pa s praktično uporabo določenih modelov za opis jezika. V izrazito teoretičnih delih so seveda opisi konkretnih jezikov, vendar so ti v glavnem delni, bodisi zato, ker razbijajo le kot ponazorilo posa-

meznim teoretičnim ugotovitvam ali pa zato, ker se določena teorija osredotoča le na nekatere ravni jezikovne analize. Nadalje, uporaba vsakega učbenika, ki strogo sledi neki določeni teoriji, predpostavlja vsaj osnovno poznavanje same teorije. V nasprotju primeru ima študent, poleg že tako zahtevne naloge osvajanja tujega jezika, še dodatne probleme pojmovno-terminološke narave. Končno, vsaka teorija potrebuje določen čas za svoj razvoj in v tem procesu se pogosto pojavljajo nove različice — tisto, kar je veljalo včeraj, je zdaj že zastarelo. Če se torej, v želji po aktualnosti, pri pisanju del pedagoške narave opremo izključno le na najnovejšo teorijo, je to lahko kaj tvegano početje. Zaradi vsega tega avtorji učbenikov navadno prevzemajo iz posameznih sodobnih teorij samo že široko priznane ugotovitve, ki so nova spoznanja o naravi jezika nasplohi in presegajo ozke okvire določene teorije. Tako sta ravnala tudi avtorja pričujočega dela. Poleg tradicionalne slovnice, iz katere izhajata pri opisu besednih vrst in deloma stavka, se opirata še na nekatera splošna dognanja strukturne lingvistike (npr. upoštevanje hierarhičnosti lingvi-

stičnih enot in njihove medsebojne povezanosti, upoštevanje formalnih kriterijev pri definiciji besednih vrst) in še posebej na t.i. »scale and category theory« (teorijo lestvic in kategorij) britanskega lingvisti M. A. K. Halliday-a.¹ Tu gre predvsem za uvajanje kategorije fraze, t.j. gramatične enote med stavkom in besedo v hierarhiji gramatičnih enot: stavek-fraza-beseda-morfem. Fraza je beseda ali skupina besed, ki realizira določen stavečni člen. Pri tem velja posebej omeniti, da tudi J. Toporičič v *Slovenski slovnici* (1976) upošteva kategorijo fraze. Podobnosti med sistemom opisa materinega in sistemom opisa tujega jezika so namreč pomembne ne le zaradi lažjega razumevanja tujega jezika, temveč tudi zato, ker omogočajo primerjalni prijem, ki se je pri učenju tujega jezika pokazal kot izredno koristen.

V uvodnih poglavjih obravnavata avtorja osnovne značilnosti posameznih gramatičnih enot (stavka, fraze, besede in marfema) in različne komunikacijske tipe prostega stavka. Sledijo poglavja, v katerih je podan opis strukture posameznih fraz (samostalniške, pridevniške, pri-slovne, glagolske in predložne). Pri tem so, v skladu s sprejetim teoretičnim izhodiščem, namreč da stavečne člene ne tvorijo besede, temveč fraze, posamezne besedne vrste in njihove morfološke značilnosti obravnavane v okviru posameznih fraz, v katerih imajo funkcijo jedra ali odnosnice (»headword«). Tako so npr. samostalnik in zaimki obdelani pri samostalniški frazi, glagoli pri glagolski frazi itd. Poglavja o strukturi stavka govorijo o posameznih stavečnih členih, osnovnih

skladenjskih vzorcih prostega stavka in o zloženem stavku ter njegovih sestavnih delih. Sledi še pogled rabe ločil v angleškem jeziku, seznam nepravilnih glagolov, obširna bibliografija in stvarno kazalo.

Avtorja posvečeta posebno pozornost in največ prostora tistim strukturnim pojavom v angleškem jeziku, ki so zanj značilni, pogosto pa povzročajo študentom težave, bodisi zato, ker jih slovenski jezik ne pozna ali pa se v njem pojavljajo le redko, bodisi zato, ker se glede teh pojavov ustroj angleškega jezika bistveno razlikuje od slovenskega. V zvezi s prvim primerom naj omenimo temeljito obdelane člene (the, a an), izčrpen opis t.i. ekstenzionalnih stavkov (t.j. stavkov, ki se začnejo s formalnim subjektom »there«), ter podrobno analizo neosebniških glagolskih oblik in glagolov, ki se uporabljajo z neosebniškimi glagolskimi oblikami, v zvezi z drugim primerom pa obravnavanje kategorije števil pri samostalniku, analizo sistema zaimkov, podoben opis predložne fraze oz. sistema predlogov, analizo glagolskega vida, ki rabi kot izhodišče za razumevanje angleških glagolskih časov, prikaz besednega reda in ujemanja subjekta s predikatom. Pozornost zbujata tudi izčrpano in sistematično predstavljene sistem anomalnih (pomoznih in nepopolnih) glagolov — področja, ki zaradi svoje razvejnosti navadno sodi med težja poglavja angleške slovnice.

Ko obravnavata strukture, v katerih se angleški in slovenski jezik razhajata, avtorja pogosto navajata vzporedno z angleško strukturo ustrezno slovensko, da bi s tem pokazala, kako se isti pojem izraža z različnimi jezi-

kovnimi sredstvi v enem ali drugem jeziku. To velja za vse naštetje primere in za številne druge, pa naj gre za obrobne komentarje implicitno kontrastivnega značaja, ali za pravo angleško-slovensko kontrastivno študijo o glagolskem vidu. (Slednja je prva te vrste v naši strokovni literaturi.) Takšen prijem so avtorji prav gotovo uporabili zato, da bi kar najbolj olajšali učenje angleškega jezika. Vendar je kontrastivni prijem v tem učbeniku, ne glede na to ali je pričujoče eksplicitno ali zgolj implicitno, pomemben še z drugega vidika. Nakazuje namreč ogromne, a do zdaj v glavnem neizrabljene možnosti za kontrastivno preučevanje angleškega in slovenskega jezika. V tem pomenu pričujoče delo presega svoj osnovni pedagoški namen in predstavlja pomembno spodbudo za nadaljnje raziskovanje na tem področju.

Delo je napisano v tekočem in lahko razumljivem angleškem jeziku, vsi strokovni izrazi so sproti razloženi. Vsako pravilo ponazorijo več skrbno izbranih zgledov, ki kažejo na dolgoletni in tesni stik avtorjev z živim angleškim jezikom in na njune bogate pedagoške izkušnje. Izbrani zgledi so sicer tipični za obravnavani pojav, niso pa šolsko suhoparni. Navezujejo se na vsakdanje situacije in ob tem, ko pojasnjujejo določeno pravilo, tudi bogatijo besedni zaklad in razvijajo sposobnost komuniciranja v angleškem jeziku. K lažjemu razumevanju obravnavane snovi prispevajo tudi grafični prikazi nekaterih vidikov strukture angleškega jezika (npr. zelo nazorni grafični prikazi strukture fraz in prikazi v zvezi z rabo glagolskih časov) in drugi metodološki prijemi (pri analizi

fraz avtorja npr. navajata stavke v celoti, čeprav so neposredno relevantne le fraze; tako zglede hitreje razumemo in si jih tudi lažje zapomnimo. Obsežno gradivo je zelo pregledno in smotno razporejeno, to pa pri delih tolikšnega obsega zelo olajša uporabo.

Zaradi razumljivosti, dostopnosti in preglednosti bodo ta učbenik s pridom uporabljali ne le študenti in učitelji angleškega jezika, temveč tudi srednješolci in vsi tisti, ki že obvladajo osnove angleškega jezika, bi pa želeli svoje znanje razširiti ali poglobiti. Ker pa je tako celostno² zasnovanih učbenikov angleškega jezika v Jugoslaviji malo in ker je knjiga pisana v angleščini, bo nedvomno koristila tudi vsem zainteresiranim, katerih materin jezik ni slovenščina.

Modern English Grammar odlikujeta dve ponavadi težko združljivi lastnosti — znanstvena poglobljenost in dostopnost širšemu krogu uporabnikov. Če temu dodamo še trejto — celostnost opisa strukture angleškega jezika, potem lahko upravičeno trdimo, da je to delo izredno pomemben dosežek slovenske anglistike.

MILENA MILOJEVIČ-SHEPPARD

OPOMBE

¹ Avtorja sta se opisala predvsem na dve deli, ki temeljita na tej teoriji: F. S. Scott et al: *English Grammar*, Heinemann, London 1968 in J. McH. Sinclair: *A Course of Spoken English Grammar*, OUP, London 1972.

² *Modern English Grammar* zajema vsa področja angleške slovnice razen besedovnja. (Slednje je obdelano posebej v delu S. Kliner: *Aspects of English Word-Formation*, Filozofska fakulteta, Ljubljana 1977.

Henrik Zdešar — 75-letnik

Med prosvetnimi delavci, ki so v obdobju 1941–1945 aktivno sodelovali v našem narodnoosvobodilnem boju, je bil Henrik Zdešar eden pomembnih organizatorjev šolstva na Primorskem. Letošnjega 15. januarja je praznoval svojo 75-letnico.

Po maturi na ljubljanskem učiteljskem, leta 1925, je poučeval najprej na šoli v Gorjah pri Bledu, nato v Loškem potoku, zatem na Kalu pri Št. Janžu in od leta 1934 do 1941 v Št. Janžu kot šolski upravitelj. Kot rezervni oficir je bil do novembra 1941 v vojnem ujetništvu. Ko se je vrnil je živel na Turjaku pri svoji družini, kjer se je takoj vključil v OF in bil komandir zaščite. Leta 1942 so ga aretirali in odpeljali na Rab. Tam je sodeloval v ilegalni organizaciji in bil komandant ilegalne čete, ki so jo organizirali zaporniki. Po kapitulaciji Italije 1. 1943 so razorožili tamkajšnjo posadko; z Raba je odšel kot komandant I. bataljona Rabske brigade, ki je prišla v Mašun pod Snežnikom. Od tam so ga poslali na Primorsko, kjer je bil najprej komisar brigade Janka Premrla-Vojka, in nato šef propagandnega odseka IX. korpusa.

Pokrajinski Narodnoosvobodilni svet za Primorsko pa je potreboval za organizacijo šol, ki jih je začelo odpirati prebivalstvo po 23-letnem fašističnem zatiranju, sposobne in predane učitelje. Tako je bil imenovan Zdešar 30. 12. 1943 za pokrajinskega šolskega nadzornika za Primorsko. V dobrih dveh mesecih je prepešal Primorsko, ki je imela takrat trinajst okrožij.

Izkažal se je kot odlični organizator in njegova zasluga je, da je organizacija slovenskega šolstva na Primorskem med NOB držala vse napade, se utrdila in dobila posebne oblike, ki jih je ljudstvo na Primorskem z navdušenjem sprejelo. Ker je primanjkovalo strokovno usposobljenih delavcev je sam opravljal večino organizacijskih, nadzornih šolskih in izobraževalnih del, ki jih v drugačnih razmerah opravlja več strokovnjakov. Znal je mobilizirati mladino, jo vključiti v delo in pritegniti prosvetne delavce, ki so ostali na Primorskem, da so poučevali na partizanskih šolah na osvobojenem ozemlju. Tako je ustvaril s svojimi sodelavci v okrožjih tako šolsko mrežo, da jo je bilo mogoče nadalje obliko-

vati še po osvoboditvi. Spodbudil je nastanek pedagoškega in mladinskega tiska, organiziral pedagoške tečaje, seminarje in posvetovanja in s tem skrbel za izpopolnjevanje učiteljev.

Po osvoboditvi, julija 1945, je bil načelnik Ministrstva za prosveto LRS, vodil pa je tudi referat za obnovo šol. Leta 1946 je postal okrožni šolski nadzornik za Ljubljano. Nato je bil izvoljen za predsednika republiškega odbora Sindikata prosvetnih delavcev LRS. To funkcijo je opravljal dvakrat. V letih 1948–1952 je opravljal pomembne funkcije v družbenih organizacijah v Ljubljani. Na pedagoškem področju je deloval kot šolski upravitelj na Prulah in nato kot načelnik Pedagoškega centra LRS. Opravil je koristno delo pri vzgoji in izobraževanju učiteljev in profesorjev. Zadnje leto pred upokojitvijo, leta 1961 je bil svetovalec v strokovni skupini za organizacijo vzgojnega in izobraževalnega dela pri Sekretariatu sveta za šolstvo SRS. Še po upokojitvi ni miroval, temveč je sodeloval pri tečajih RK in PTT. Pomagal je na delovnih mestih, ki so zahtevala pedagoško znanje in veliko obzirnosti.

Zaradi uspešnega pedagoškega dela je bil leta 1959 imenovan za pedagoškega svetnika in leta 1967 je prejel kot odlični pedagoški delavec Žagarjevo nagrado. Za svoje požrtvovalno delo med NOB je prejel več odlikovanj: red zasluge za hrabrost (1951), red bratstva in enotnosti II. stopnje, za delo po osvoboditvi še posebej red dela z zlatim vencem. Pokrajinski PNOO za Primorsko mu je ob odhodu s Primorskega poslal posebno zahvalo za nesebično delo v šolstvu med NOB.

Zdešar je objavil več člankov in razprav in sodeloval v uredništvih pedagoških in mladinskih časopisov. Objavljal je v Popotniku, med NOB v Prosveti, Učiteljskem svetovalcu, Prosvetnem delavcu in Sodobni pedagogiki. Henrik Zdešar je izpolnil svojo dolžnost kot napredni pedagoški delavec, že pred vojno, med NOB in po osvoboditvi. Ob njegovi 75-letnici mu želimo zdravja, da bo še dolgo užival sadove dela, ki jih je tudi sam ustvarjal.

FRANCE OSTANEK

Primož Zaviršek, 6d: Partizanska postojanka, linorez, Osnovna šola Boris Kidrič Ljubljana, likovna pedagoginja: Miša Bernik

Valvasorjeve plakete

Samoupravne interesne skupnosti občine Litije so se že pred dvema letoma dogovorile, da bodo uvedle enotna priznanja za posebne uspehe posameznikov, ki jih bodo dosegli na raznih področjih njihove dejavnosti. Koordinacijski odbor, ki ga vodi Ivan Godec, je pripravil prvo podelitev novih priznanj — Valvasorjevih plaket — tik pred iztekem leta 1980 na gradu Bogensperku, kjer je v drugi polovici 17. stoletja živel in delal slovenski zgodovinar Janez Vajkard Valvasor.

Odličja so tokrat prejeli: Eva Kovič za vzgojo in izobraževanje (na predlog izobraževalne skupnosti), Marjan Oblak za delo pri obnovi kulturne dediščine (odbor za obnovo gradu Bo-

gensperk), Avgust Špat za dolgoletno delo v telesni kulturi (telesnokulturna skupnost), Miha Vahen za uspešno delo v zborovodstvu in pri širjenju pevske kulture (kulturna skupnost), Alojz Sluga za izumiteljstvo (raziskovalna skupnost) in Mitja Jelnikar za prizadevno delo z mladino (občinska konferenca ZSMS).

Po podelitvi so prejemniki plaket in ostali, ki so napolnili poročno dvorano, kjer je bila nekdanj Valvasorjeva knjižnica, prisluhnili še kulturnemu spredu. Izvedla sta ga dolgoletni solist ljubljanske Opere — basist Ladko Korošec in njegov zvesti spremljevalec — harmonikar Milan Stante. B. Ž.

VOĐSTVOM VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJ

Naročila novih pravilnikov

V eni izmed prihodnjih števil našega glasila bomo v Objavah Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo izdali pravilnike, ki dopolnjujejo zakon o usmerjenem izobraževanju. Med njimi je tudi **PRAVILNIK O PREVERJANJU IN OCENJEVANJU ZNANJA V USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU**, ki ga bo potreboval vsak učitelj v srednjem, višjem in visokem izobraževanju.

Vođstva srednjih šol in visokošolskih delovnih organizacij prosimo, da čimprej, najkasneje pa do 15. 2. 1981 naročijo potrebno število dodatnih izvodov našega časopisa, da bomo lahko zagotovili ustrezno naklado. Cena izvoda bo v prednaročilu predvidoma 10 dinarjev. UREDNIŠTVO

Časopis izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter Izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, predsednica, Jože Deberšek, Tea Dominko, Milanka Dragar, Leopold Kežar, Marjana Kunej, Marija Skalar, Janez Sušnik, Valerija Škerbec, Zdravko Terpin, Milica Tomše, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca: Geza Čahuk, predsednik, Breda Cajhen, Tea Dominko, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Dušan Zupanc.

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 200 din za posameznike, 350 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 10 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica: YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Valerija Trpin — 90-letnica

Kdor ne pozna Valerije Trpin, ne more verjeti, da je pred nedavnim 1. januarja praznovala svoj 90. rojstni dan.

Rojena je bila 1. 1. 1891 v Solkanu v napredni obrtniški družini. Čeprav je oče s težavo preživljal šestčlansko družino, je svojim otrokom omogočil šolanje. Tako sta si dve sestri zbralu učiteljski poklic. Valerija je študirala na goriškem učiteljskem, kjer je že 1911 opravila diplomski izpit. Naslednje leto je v domačem kraju Solkanu dobila službo kot suplenta, toda, žal samo za petinštirideset dni. Potem se je začelo romanje iz šole na šolo. V pičlih štiridesetih mesecih je morala kar devetkrat menjati službeno mesto kot suplenta na naslednjih šolah: Solkan, Brje nad Vipavo, Dormberk, Kojško, Miren, zopet Kojško, Ajdovščina, ponovno Dormberk in Lokve pri Čepovanu. Takratna avstrijska prosvetna oblast je razpošiljala mlade učitelje pripravnike, kjer jih je potrebovala, kajti učna mesta so bila za tedanje razmere precej dobro zasedena. V tem nenehnem neprijetnem potovanju in želji po ustaljeni zaposlitvi je prišla prva svetovna vojna, ki je povzročila še več težav in gorja vsem, zlasti pa primorskim — obmejnim Slovincem, ki so morali kar čez noč zapustiti svoje domove. Tudi Valerija je doletela ta nesrečna pot v begunstvo ter jo pripeljala v taborišče Vagna pri Lipnici, kjer je bilo skoraj tri tisoč Slovencev. Tu je našla tolažbo v svojem poklicu, v ljubezni do otrok, ki jih je pričela poučevati v slovenskem jeziku in naprednem duhu.

Po razpadu Avstroogrške je poučevala leto dni v Kamnici pri Mariboru. Domači kraj — Za-

hodni kotiček slovenske zemlje jo je vedno vabil, tako da se je vrnila 1920 domov na Primorsko. Toda razočaranje! Italijanski fašisti so se že v začetku zavdali, da slovenske mladine ne sme prepustiti slovenskim učiteljem. Tako je ostala Valerija kot nešteto slovenskih učiteljev celih petindvajset let brez službe. V tem času se je poročila. Tik pred začetkom druge svetovne vojne so italijanski fašisti požgali njeno domačijo. Med NOB je tudi Valerija sodelovala v aktivnem organiziranem delu. Tudi Miran, ki je povzel poklic po materi učiteljici, se je udeležil NOB. Po kapitulaciji Italije je tudi Valerija iz velike ljubezni do mladine postala partizanska učiteljica. Kljub temu, da je bila stara 53 let, se je leta 1945 po sklepu Republiškega sveta za šolstvo redno zaposlila na osnovni šoli Branik in je polnih petnajst let poučevala vse do svojih sedemdeset let. Zdaj že več let uživa zasluženi pokoj.

Vsi, ki poznamo Valerijo Trpin, ki smo z njo delali, ko je poučevala, v kulturnoprosvetnem delu, dramski skupini, kratka, na vseh področjih delala, ter njeni učenci se je spominjamo z največjo ljubeznijo in spoštovanjem in ji ob tako lepih jubileju želimo še veliko let življenja med nami in boljše zdravje. Željam se pridružujejo hvalažni krajan iz Branika, posebej člani Krajevne organizacije ZB in osnov. šole »Angel Besednjak«.

Za osnovno šolo
MILKO BATAGELJ in
za krajevno organizacijo
ZB NOV Branik
MARICA LISJAK

OSNOVNA ŠOLA IVAN CANKAR VRHNICA

1. Razpisna komisija za imenovanje ravnatelja razpisuje po sklepu sveta osnovne šole dela in naloge ravnatelja osnovne šole za 4 leta

Pogoji:

- Kandidat mora izpolnjevati poleg pogojev iz 511. člena ZZ tudi pogoje iz zakona o osnovni šoli.
- S svojo celotno poklicno in samoupravno dejavnostjo mora uveljavljati humane medčloveške odnose in socialistično samoupravljanje.
- Imeti mora najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu.

2. Komisija za delovna razmerja razpisuje dela in naloge

— pomočnika ravnatelja za 4 leta

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, ki so navedeni pod točko 1.

— učitelja razrednega pouka na Drenovem griču za določen čas (od 3. 2. do 30. 6. 1981) s polnim delovnim časom

Prijave pod točko 1. z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na osnovno šolo Ivan Cankar Vrhnica z oznako na ovojnici (za razpisno komisijo) v 15 dneh po objavi razpisa.

Prijave pod točko 2. za pomočnika ravnatelja in učitelja razrednega pouka z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na osnovno šolo Ivan Cankar Vrhnica z oznako na ovojnici (komisiji za delovna razmerja) v 15 dneh po objavi razpisa.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v osmih dneh po opravljeni izbiri.

SPOŠTOVANI,

inorda je med vašimi sodelavci kdo, ki še ni naročen na Prosvetni delavec. Ponudite mu našo naročilnico — naj jo izpolni in pošlje v ovojnici na naš naslov.

NAROČILNICA

Prosvetni delavec, 61104 Ljubljana, p. predal 21

Naročam se na Prosvetnega delavca in prosim, da mi ga pošiljate na naslov:

Ime in priimek:

Naslov:

Naročnino bom poravnal-a po prejemu položnice.

Datum: Podpis

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD ZAGORJE OB SAVI razpisuje za nedoločen čas naloge in opravila

— učitelja glasnega pouka za TOZD Osnovna šola »IVAN SKVARČA« Zagorje ob Savi
— učitelja matematike (16 ur) — dopolnjevanje s telesno vzgojo za TOZD Osnovna šola IZLAKE

Prijave z dokazili o strokovnosti sprejemata komisiji za delovna razmerja TOZD 15 dni po objavi razpisa. Začetek dela: drugo polletje.

Sindikavno srečanje v Žalcu

V občini Žalec so v zadnjih letih veliko naredili za vzgojo in izobraževanje. Z denarjem iz samoprizpiska občanov že gradijo prizidke šol in vzgojno-varstvenih organizacij, ki so vsako leto lepše in sodobneje opremljene. Celodnevna šola se je že zelo uveljavila in še bolj bi se, razširila, če ne bi bilo stabilizacijskih ukrepov; tako pa nekaj let najbrž ne bo denarja za dodatne prostore, za nove učitelje in vzgojitelje.

Lanskega novembra se je v Preboldu zbralo približno tristo prosvetnih in drugih delavcev iz vzgojno-izobraževalnih organizacij. Poudariti moramo, da je bila prav v Preboldu uvedena prva celodnevna šola v občini, da so z leti trdih izkušenj dobro začeli ledino in dosegli lepe uspehe. Kljub razsežnosti pa šola nima tolikšnega prostora — razen telovadnice, da bi se lahko v njej zbrali vsi prosvetni delavci žalske občine. Zato pa so priredili zborovanje v modernem hotelu Prebold.

Dnevni red je bil kratek in jedrnat: prosvetni delavci so poslušali predavanja »Osnovne postavke za oblikovanje pozitivnega značaja«. Predavatelj Benjamin Jurman je s preprostimi besedami odkrival resnice, ki jih učitelj nehoti tolikokrat prezre,

jih ne zna prav ceniti, ta nepredvidnost pa se v poznejših letih mladega državljana zelo maščuje.

Sedemnajst najbolj zaslužnih prosvetnih delavcev je prejel priznanja. Seveda je imela komisija izredno težko delo, saj je med toliko vestnimi zares težko izbrati in ugotoviti; ti si dober, ti boljši in ti najboljši. Ploskanje pa je potrdilo, da je bila izbira dokaj pravična. Mimogrede povedano: v raznih podjetjih in drugih službah v občini je bilo v zadnjem času podeljenih kar precej denarnih nagrad, za prosvetne delavce in še nekatere pa so v modi priznanja, ki so obenem tudi najcenejša.

Srečanja so se udeležili tudi vidni predstavniki občine, ki so poudarjali izredno delavnost, nesebično požrtvovalnost učiteljev in vzgojiteljev pa tudi to, kako pomembno je, da se stabilizacija dosledno uresničuje tudi v šolstvu. Na zborovanje so bili povabljeni tudi upokojeni prosvetni delavci, vabilu pa se niso odzvali vsi.

Povejmo, da je pedagoška družina v občini Žalec izredno pomlajena, to pa zagotavlja, da bo jutrišnji dan za šolstvo na tem območju še svetlejši.

DRAGO KUMER